

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Mgr. Bc. et Bc. Eliška Bartoňová

**Formace katechetů – laiků v českých a moravských
diecézích (1990 – 2015)**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.

Praha 2016

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 4. 12. 2016

Eliška Bartoňová

Bibliografická citace

Formace katechetů – laiků v českých a moravských diecézích (1990 – 2015) [rukopis] :
Diplomová práce / Eliška Bartoňová; vedoucí práce: Ludvík Dřimal. – Praha, 2016. –
108 s.

Anotace

Diplomová práce s názvem „Formace katechetů – laiků v českých a moravských diecézích (1990 – 2015)“ zachycuje vývoj formace katechetů – laiků za posledních dvacet pět let v českých a moravských diecézích. Prizmatem dokumentů magisteria církve, které se týkají formace laických katechetů, se práce snaží objektivně zhodnotit základní a celoživotní formaci katechetů v jednotlivých diecézích. Práce využívá kombinovaný výzkum, zahrnující dílčí výzkumné otázky, na které odpovídá pomocí rešerší diecézních dokumentů, interních materiálů diecézních katechetických středisek, dotazníků a rozhovorů s vedoucími pracovníky katechetických středisek a pamětníky historie činnosti středisek. Praktická část obsahuje přehledné tabulky. V závěru je naznačeno, v čem by práce mohla být prospěšná pro budoucí návazné zkoumání situace v oblasti formace katechetů – laiků v českých zemích.

Klíčová slova

katecheté – základní formace – celoživotní formace – diecézní katechetické středisko – služba – vzdělávání

Abstract

The dissertation entitled „Formation of the catechists laymen in the Czech and Moravian dioceses (1990 – 2015)“ focuses on the development of the formation of lay catechists in Czech and Moravian dioceses in the last twenty five years. With a view to the official catholic documents referring to the formation of lay catechists, this work is aimed to evaluate the fundamental and lifelong formation of catechists in particular dioceses. The dissertation is based on a combined research consisting of inquiries, which are being answered due to a solid insight into documents of dioceses, internal documents of diocesan catechetical centres as well as surveys and interviews with heads of catechetical centres and witnesses of the historical activity of these centres. The practical part contains charts. Final part of the dissertation indicates advantages of this work which can be used in future following research on the subject of formation of lay catechists in the Czech Republic.

Keywords

catechists – fundamental formation – lifelong formation – diocesan catechetical centre – service – education

Počet znaků (včetně mezer): 173 009

Poděkování bych chtěla vyslovit všem vyučujícím Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy, s kterými jsem se během let studia setkala.

Děkuji i P. doc. Dr. Ludvíkovi Dřímaloovi, Th.D. a P. PhDr. Radkovi Tichému, Ph.D., S.L.D., za vedení a cenné připomínky při psaní mé diplomové práce.

Také děkuji všem pracovníkům i pamětníkům diecézních katechetických center/středisek.

„Výborné lidské a křesťanské vlastnosti katechety zabezpečují úspěch mnohem více než volba dobré metody.“¹

„Nikdo nedá, čeho sám nemá!“²

¹ KONGRERGACE PRO NAUKU VÍRY. *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát ČBK, 1971, čl. 71. Dále jen VKD.

² HRONEK, Josef. *Katechetika. Duch a forma katolického vyučování náboženství*. Praha: Bohuslav Rupp, 1946, s. 52. Dále jen HRONEK, Josef. *Katechetika. Duch a forma katolického vyučování náboženství*.

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část	10
1. Pojem formace v církvi a v katechezi.....	10
1.1. Identita, osobnost a kompetence katechety	11
1.2. Formace katechetů v dokumentech magisteria od Druhého vatikánského koncilu	15
1.2.1. Christus Dominus	15
1.2.2. Dei Verbum.....	16
1.2.3. Gravissimum educationis.....	16
1.2.4. Všeobecné katechetické direktorium	16
1.2.5. Evangelii nuntiandi	18
1.2.6. Catechesi tradendae	18
1.2.7. Svědectví katolického laika ve škole o víře.....	19
1.2.8. Kodex kanonického práva	20
1.2.9. Christifideles laici	20
1.2.10. Všeobecné direktorium pro katechizaci.....	21
1.2.11. Evangelii gaudium	23
1.3. Formace a vzdělávání katechetů v českých zemích – dokumenty místní církve 25	
1.3.1. Katechetické směrnice České biskupské konference.....	25
1.3.2. Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve	26
1.3.3. Život a poslání laiků v církvi a ve světě	27
1.3.4. Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice	27
Praktická část	29
2. Metodologie.....	29
2.1. Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka	33
2.2. Dílčí výzkumné otázky a metody jejich zjišťování.....	33
2.3. Výběr vzorku a nástroje sběru dat.....	35
3. Analýza dat	37
3.1. Arcidiecéze olomoucká	39
3.1.1. Základní formace	39
3.1.2. Celoživotní formace.....	41
3.1.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah	44
3.1.4. Informování katechetů	44
3.1.5. Souhrn	46
3.2. Arcidiecéze pražská	47
3.2.1. Základní formace	47
3.2.2. Celoživotní formace.....	50
3.2.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah	53
3.2.4. Informování katechetů	53
3.2.5. Souhrn	55
3.3. Diecéze brněnská	56
3.3.1. Základní formace	56
3.3.2. Celoživotní formace.....	59
3.3.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah	62
3.3.4. Informování katechetů	62
3.3.5. Souhrn	63

3.4.	Diecéze českobudějovická	65
3.4.1.	Základní formace	65
3.4.2.	Celoživotní formace.....	67
3.4.3.	Kanonická mise a pracovně-právní vztah	69
3.4.4.	Informování katechetů	69
3.4.5.	Souhrn.....	70
3.5.	Diecéze královéhradecká	72
3.5.1.	Základní formace	72
3.5.2.	Celoživotní formace.....	74
3.5.3.	Kanonická mise a pracovně-právní vztah	76
3.5.4.	Informování katechetů	76
3.5.5.	Souhrn.....	77
3.6.	Diecéze litoměřická.....	79
3.6.1.	Základní formace	80
3.6.2.	Celoživotní formace.....	82
3.6.3.	Kanonické mise a pracovně-právní vztah	84
3.6.4.	Informování katechetů	84
3.6.5.	Souhrn.....	86
3.7.	Diecéze ostravsko-opavská	87
3.7.1.	Základní formace	87
3.7.2.	Celoživotní formace.....	89
3.7.3.	Kanonická mise a pracovně-právní vztah	93
3.7.4.	Informování katechetů	93
3.7.5.	Souhrn.....	94
3.8.	Diecéze plzeňská.....	96
3.8.1.	Základní formace	96
3.8.2.	Celoživotní formace.....	97
3.8.3.	Kanonická mise a pracovně-právní vztah	100
3.8.4.	Informování katechetů	100
3.8.5.	Souhrn.....	101
3.9.	Přehled formace katechetů na celonárodní úrovni	103
4.	Shrnutí a zhodnocení	105
	Závěr	115
	Seznam zkratk	117
	Seznam literatury	118
	Seznam příloh	124
	Přílohy.....	125

Úvod

Katecheze je jednou z důležitých a podstatných služeb církve. V rámci čtyř základních úkolů církve – koinonia, martyria, diakonia, leiturgia – patří spolu s dalšími činnostmi ke službě slova. Všechny služby, nevyjímaje ty v církvi, se neobejdou bez dobře připravených odborníků. To se týká i činnosti hlásání Božího slova a předávání křesťanské zvěsti. Proto ten, komu je jako prvnímu v církvi svěřeno hlásání Božího slova – biskup, pečuje o kvalitní přípravu toho, kdo častěji vstupuje přímo do kontaktu s jednotlivými věřícími – katechetu.

Od padesátých let minulého století byla v našich zemích katecheze i jakákoli systematická formace katechetů z politických důvodů znemožňována. Po roce 1989 bylo někde možné navázat na tajnou práci některých kněží nebo tajných katolických aktivistů. V mnoha případech bylo potřeba práci na poli katecheze začínat zcela od základů.

Téma práce je mi blízké, protože se již čtvrtým rokem starám o organizační zajištění katechetických kurzů pražské arcidiecéze, které pořádá Pastorační středisko Arcibiskupství pražského – Katechetické středisko. Při této příležitosti jsem mohla hlouběji proniknout do zdejší problematiky formace katechetů v současnosti i v minulosti a začala jsem se zajímat i o formaci katechetů v jiných diecézích.

Ve své práci bych chtěla zmapovat, popsat a zhodnotit formaci katechetů – laiků v diecézích českých zemí za předešlých dvacet pět let. Tak bude zachovaná záslužná snaha jednotlivých katechetických středisek či center (respektive celých diecézí) pro historii tohoto období.

Téma týkající se katecheze obecně, katechety a jeho formace je v současné době naléhavé, o čemž svědčí aktuální vydání *Dokumentu o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*.

Teoretická část diplomové práce je úvodem do tématu a základním způsobem vymezuje pojem formace v církvi a v katechezi spolu s vymezením identity a osobnosti katechety. Převážná část první kapitoly je věnována analýze formace katechetů v dokumentech magisteria jak univerzální, tak místní církve v České republice.

V praktické části pomocí kombinovaného výzkumu se stanovením dílčích výzkumných otázek popisují a poté srovnávám formaci katechetů ve všech diecézích. Výzkum je vymezen časovým obdobím dvaceti pěti let, jednotlivými diecézemi katolické církve v českých zemích a zaměřením na formaci katechetů – laiků. Sběr dat není cílen na katechetickou formaci kněží či jáhnů a učitelů náboženství, ačkoli tyto osoby také mohou působit a působí jako katecheté a v některých datech mohou být zahrnuty. Kvalitativní podíl kombinovaného výzkumu je menší, protože zvýšení by znamenalo překročení standardně určeného rozsahu diplomové práce.

Formace katechetů vyplývá z pokynů magisteria církve. Snažím se o objektivní zhodnocení v jejich duchu s přihlédnutím k místním podmínkám i změněné politické situaci.

Teoretická část

1. Pojem formace v církvi a v katechezi

„Představa, že výchova a vzdělávání člověka jsou omezeny na období dětství a mládí, je překonána. Člověk se učí, dokud žije.“³

V této kapitole bych chtěla uvést pojetí formace v obecném kontextu a současné pojetí formace v církvi a v katechezi.

Formaci lze **v obecném významu** chápat jako synonymum výchovy, jež je jejím základem a kterou současně přesahuje. Zároveň se výchova a formace mohou vzájemně doplňovat. **V úzkém slova smyslu** lze formaci pojmut jako činnost s těmito cíli:

- a) „připravit někoho k nějaké funkci nebo do nějakého stavu,
- b) pomoc v získávání nějaké dispozice, ctnosti, ideálu dokonalosti nebo prostě cíle života.“⁴

Formace jako pojem nadřazený výchově i vzdělávání je dnes takto běžně chápán a takto jej budu pojímat i ve své práci.

Výchova a vzdělávání a také katecheze jsou tradičně spojovány s dětmi. Avšak jak ve vědách o člověku, tak v církevním prostředí lze od druhé poloviny 20. století pozorovat zvýšené uvědomění si, že tato oblast se netýká jen dětí a mládeže. Konkrétně v rozvoji andragogiky a v dokumentech po Druhém vatikánském koncilu, které dávají důraz na katechezi dospělých či větší zapojení laiků (a tím i na nutnost jejich formace) ve službě církvi.⁵

Formace křesťana a zvláště toho, který zastává v církvi určitou službu, by měla být celostní a integrální, jak zdůrazňuje dokument *Christifideles laici*.⁶ Důrazy této formace

³ CINCIALOVÁ, Marta Lucie. Význam trvalé formace zasvěcených osob. *Teologické texty* 2005, roč. 16, č. 4, s. 149–152.

⁴ GOGOLA, Jerzy (ed.). *Řeholní formace*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2002, s. 19.

⁵ Srov. VKD 20 a 92; JAN PAVEL II. *Christifideles laici, posynodální apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě*. Praha: Zvon, 1990, čl. 57–62. *Dále jen ChL*. In CINCIALOVÁ, Marta Lucie. Význam trvalé formace zasvěcených osob, s. 149.

⁶ Srov. *ChL* 57; 60–61.

jsou zmiňovány i v souvisejících dokumentech.⁷ Někteří autoři zohledňují tento aspekt formace při požadavku **kompetencí**, které by měl ideální katecheta mít.

Pro formaci je klíčové, jakým způsobem je vedena po stránce pedagogické a metodické. Alberich a Dřímál zdůrazňují čtyři hlavní charakteristiky správné formace: zacílení na konkrétního člověka a jeho osobní zapojení do formace, propojení teorie s praxí s nutností neustálé reflexe, respekt role teologie i věd o člověku, které se mají navzájem obohacovat, a konečně didaktické zaměření na „trvalou formaci“ s cílem přivádět k sebeformaci a ke schopnosti „učit se učit“.⁸

1.1. Identita, osobnost a kompetence katechety

Svatý Augustin zdůrazňuje, že katecheta by měl být v první řadě radostný, což má vliv na způsob jeho řeči a na ochotu katechizovaných naslouchat.⁹ Chybějící radost může mít různé příčiny, avšak zdroj jejího obnovení je vždy k nalezení u Boha.¹⁰ Ohledně výkladu a způsobu řeči, kterému je věnováno také mnoho poznámek, zvláště, co se týče různých skupin katechizovaných, Augustin říká, že vše má být zaměřeno k lásce jako ke stanovenému cíli: „Cokoliv vykládáš, vykládej tak, aby ten, ke komu mluvíš, nasloucháním došel k víře, vírou získal naději a maje naději, miloval.“¹¹

Hronek považuje osobnost katechety za ústřední problém celé katechetické činnosti. Tuto osobnost tvoří předpoklady ve třech oblastech:¹²

- **náboženské:** pevná víra, upřímná zbožnost a radost, láska a oddanost Kristu a církvi, mravní povaha, láska k dětem s nadpřirozenou motivací, otcovská přísnost, schopnost ovládat se, přesnost, důslednost, spravedlnost apod.

⁷ VKD 111–114; VDK 238–245; KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*. Praha: Sekretariát ČBK, 2003., čl. 62–64.

⁸ Viz ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 195–196. Dále jen ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*.

⁹ Srov. SVATÝ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 2005, s. 14.

¹⁰ Viz tamtéž, s. 27. Tak jako svatý Augustin, zdůrazňuje dnes tuto myšlenku papež František ve své exhortaci *Evangelii gaudium*.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 19.

¹² Srov. HRONEK, Josef. *Katechetika. Duch a forma katolického vyučování náboženství*, s. 50–56.

- **intelektuální:** odborné školení i sebevzdělávání, znalost jak vyučovat, vzdálená i bližší příprava, vědomí možného extrému přetěžování znalostmi a informacemi, vrozená vloha, znalost školních zákonů, zdvořilost a přátelský vztah k osobám působícím na úradech, v církvi, k rodičům ad.
- **církevně-právní:** kanonická mise, která „není jen pouhou formální záležitostí, ale dokladem, že za katechetou stojí biskup s celou církví“ – tedy že je ke službě poslán od Boha (J 20,21; 1 Kor 3,9).

Alberich a Dřímál rozlišují jednotnou a diferencovanou kompetenci a rozvádějí kompetence podle trojího rozměru uvedeného ve *Všeobecném direktoriu pro katechizaci* (dále jen VDK).¹³ **Jednotná kompetence** spočívá ve spoluzodpovědnosti katechety za pastorační službu, do níž je skrze službu zapojen „uvnitř“ oblasti či komunity, v níž působí (farnost, vikariát/děkanát, diecéze). **Diferencovaná kompetence** vychází buď z různých charismat v církvi (biskup, kněz, řeholní osoba, rodič) nebo souvisí s různými účastníky a podmínkami katecheze (dospělí, mladí lidé, děti; práce s rodinami, Biblí apod.).¹⁴

Dimenze jsou uvedeny čtyři:

- „**bytí**“ – **lidská a křesťanská fyziognomie** (zralost víry a vyzrálost přirozená; také citlivost k sociálním otázkám, politice a kultuře)
- „**vědění**“ – **intelektuální výbava** (teologický základ; současný obecný stav a konkrétní projekt pastorační služby ve své místní církvi; katechetická práce a spolupracovníci; společensko-kulturní kontext)
- **zkušenost v současné katechezi** (zkušenosti a výrazové prostředky z různých oblastí – biblické, církevní tradice i dnešního života)
- **dovedností** (oblast výchovy, komunikace, animace skupiny a plánování)¹⁵

Souhrn kompetencí, které uzpůsobují katechetu pro jeho službu v církvi, uvádí také belgický katechetik André Fossion. Vyjmenovává pět kompetencí od základní po tu, která všechny završuje.¹⁶

¹³ Viz níže v podkapitole 1.2.11.

¹⁴ Srov. ALBERICH, Emilio – DŘÍMÁL, Ludvík. *Katechetika*, s. 190–193.

¹⁵ Viz VDK 238–245.

¹⁶ FOSSION, André. Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze. Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* 2010, roč. 2, č. 4, s. 19.

- **teologická** (hovořit o víře, rozlišovat podstatné od druhořadého, umět vést dialog víry s rozumem a s druhými lidmi; zároveň tyto znalosti a dovednosti získávat životem v církvi)
- **kulturní** (z naslouchání poznávat a znát společensko-kulturní prostředí i konkrétního člověka)
- **pedagogická** (promyšleným způsobem zprostředkovávat přístup k víře spolu s vytvářením prostoru pro zkušenost, důležitou pro identitu katechizovaného)
- **organizační** (schopnost připravit katechezi na míru konkrétním adresátům ve spolupráci s ostatními, kteří působí v katechezi, a ve společenství církve)
- **duchovní** (nechat se vést duchem evangelia a uplatňovat i postoje jako respekt, trpělivost, ducha služby, důvěru ve své schopnosti apod.)

Chceme-li charakterizovat identitu katechety, je vhodné ji vymezit i vůči podobným rolím, které může katecheta rovněž zastávat, avšak s nutností jejich rozlišení. Dvě nejčastěji uváděné role, jež se rovněž promítanou v praktické části práce, jsou učitel náboženství a animátor (přesněji animátor společenství mládeže, případně animátor seniorů).

Odlišná identita **katechety** a **učitele náboženství** vychází z rozlišení mezi katechezí a výukou náboženství. Jak vyplývá z dokumentů magisteria univerzální církve a jak také uvádí Alberich a Dřímál,¹⁷ rozlišení se týká jednak **účastníků** a jednak **účelu a cíle** obou služeb. Katecheze je zaměřená na křesťanské věřící oproti výuce náboženství, zaměřené na žáky jakéhokoli vyznání i bez vyznání. Katecheta vychovává, respektive doprovází ve zrání víry s cílem uvést člověka do důvěrného vztahu s Kristem a skrze Něho k Otci v Duchu Svatém. Učitel náboženství zprostředkovává obsah křesťanské víry, usiluje o vytvoření vhodné syntézy obsahu křesťanské víry a kultury žáků s cílem přivést žáka k zodpovědnému a svobodnému postoji vůči víře a náboženství.

Důležité je rovněž i přes všechny překážky a různé místní podmínky rozlišovat **přednostní místo působení**, kterým je pro katechetu farnost právě pro propojení s jejím

¹⁷ ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*, s. 153–159.

životem, a pro učitele náboženství škola, která by také měla zůstat ve spojení s místní farností.¹⁸

Jak výstižně uvádí nově vydaný *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice* na základě VDK, v osobě katechety „se snoubí role učitele, svědka víry a doprovázejícího ve víře“ s největším důrazem na roli doprovázejícího. Učitele náboženství naopak charakterizuje role učitele, který ovlivňuje celou osobnost žáka, a svědka víry, protože často působí i mezi těmi, kteří v Boha nevěří.¹⁹

Animátor mládeže, popřípadě seniorů, jak je v našem církevním prostředí nazýván, se od katechety liší svým specifickým zaměřením na určitou věkovou skupinu, jejíž je součástí (důležité zvláště u společenství mládeže). Jeho posláním je ožивovat, oduševňovat, přinášet inspiraci, motivovat,²⁰ ale i pomáhat překonávat konflikty a stagnace, umět udržet program, reprezentovat, zastupovat a především skupinu stmelovat, jak uvádí Opatrný.²¹

Mezi různými katechetickými službami je zmiňována i funkce **animátora katecheze**, který je zodpovědný „za katechetické působení na úrovni diecéze, oblasti nebo farnosti.“²² Tento animátor však nemusí být katechetou.

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 158.

¹⁹ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, čl. 34; 35. Dále jen *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*.

²⁰ Viz Sekce pro mládež ČBK – Asociace křesťanských sdružení mládeže. *Celostátní setkání animátorů v Kroměříži* [2016-04-01]. <www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/010849.doc>.

²¹ Srov. OPATRNÝ, Aleš. *Malá společenství. Jak začít, jak pokračovat*. Praha: Pastorační středisko, 2000, s. 4.

²² KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechizaci*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1998, čl. 233. Dále jen VDK.

1.2. Formace katechetů v dokumentech magisteria od Druhého vatikánského koncilu

Druhý vatikánský koncil započal obnovu ve všech oblastech života církve, tedy i v katechezi. Z jednotlivých dokumentů, chronologicky seřazených, můžeme vyčíst ideální pojetí formace katechetů. V této podkapitole uvádím dokumenty magisteria univerzální církve, které se výslovně zmiňují o formaci katechetů. Ty, které se zmiňují jen vzdáleně nebo ve spojitosti s určitým tématem, zde neuvádím.²³

1.2.1. Christus Dominus

Dokument o pastýřské službě biskupů hovoří o tom, že biskupové, kterým byla svěřena místní církev, vykonávají pastorační službu ve jménu Pána Ježíše a pod papežovou autoritou tím, že plní úkol učit, posvěcovat a vést.²⁴ Mezi těmito úkoly je dáno přední místo hlásání Kristova evangelia, ke kterému patří i katecheze.²⁵

Formace katechetů (jsou jimi myšleni v obecné rovině všichni kněží, jáhni, řeholníci a laici) je svěřena biskupům a má katechety řádně připravit na jejich službu: mají si důkladně osvojit nejen nauku církve, ale i psychologické zákonitosti a pedagogické obory v teorii i praxi.²⁶

V závěrečném článku dokumentu je příkazem sněmu vypracovat kromě jiných i speciální direktáře pro katechetickou výchovu křesťanského lidu, které formaci katechetů více přiblíží.²⁷

²³ Např. dokumenty týkající se vychovatelů a učitelů náboženské výchovy na školách (*Katolická škola* (1977), *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole* (1988), *Katolická škola na prahu třetího tisíciletí* (1997) apod.) nebo *Instrukce k některým otázkám ohledně možnosti laiků podílet se na službě vykonávané knězem* (1997), *Nové povolání pro novou Evropu* (1998) a další.

²⁴ Srov. ChD 11.

²⁵ Viz tamtéž, 12.

²⁶ Srov. tamtéž, 14.

²⁷ Srov. tamtéž, 44.

1.2.2. Dei Verbum

Dei verbum říká, že Písmo svaté je jak pro katechezi, tak pro veškerou službu slova, „zdravou výživou a svatou svěžestí“.²⁸ **Katecheté**, kteří se věnují službě slova, „musí zůstat **v trvalém styku s Písmem** vytrvalou duchovní četbou a důkladným studiem“. K četbě Písma jako zdroji poznání Krista jsou však vybízeni všichni věřící.²⁹

1.2.3. Gravissimum educationis

Dokument *Gravissimum educationis* se zmiňuje o učitelích v katolické škole, kteří sami mají zodpovědnost za svoji formaci či vzdělání jak ve světských, tak i v náboženských vědách,³⁰ a ve schopnosti přizpůsobovat se novým situacím se mají formovat celý život.³¹ Sněm rovněž vybízí k tomu, aby vzhledem k tehdejším poměrům byly zakládány i katolické školy pro přípravu učitelů náboženství a jiných oborů.³² Také věřící (zvláště rodiče) mají být nápomocni při vzdělávání učitelů.³³

1.2.4. Všeobecné katechetické direktorium

Základním dokumentem pro katechezi je od roku 1971 *Všeobecné katechetické direktorium* vydané podle příkazu *Christus Dominus*. Dokument považuje za hlavní formu katecheze **katechezi dospělých**, ke které se vztahují všechny ostatní formy.³⁴ Do zvláštních forem katecheze dospělých jsou zahrnuti katecheté jako ti, kteří jsou nasazeni ve specificky zaměřeném laickém apoštolátu, a při jejichž katechezi se „má dbát na zvláštní prohloubení křesťanské zvěsti.“³⁵

²⁸ DV 24.

²⁹ Tamtéž, 25.

³⁰ Srov. GE 8.

³¹ Viz tamtéž, 5.

³² Srov. tamtéž, 9.

³³ Viz tamtéž, 6.

³⁴ Srov. VKD 20.

³⁵ Tamtéž, 96 b). Výslovně pak ve VDK 176.

Formaci katechetů je věnována celá kapitola v poslední části dokumentu, tedy v rámci pastorační služby slova. Ihned v úvodu této kapitoly je zdůrazněno, že „**formace katechetů má přednost** před obnovou textů využívaných ke katechezi a před zesílením organizace katecheze“ a že důležitá je rovněž starost biskupské konference o formaci vedoucích katecheze na národní rovině.³⁶ Pro katechety působící ve službě na plný úvazek mají být v diecézích nebo na úrovni regionálních biskupských konferencí zřizovány **katechetické školy**.³⁷

Kvůli rozdílným místním podmínkám a potřebám mají o **průběžnou formaci** katechetů dbát zvláště menší křesťanská společenství a ne pouze ústřední orgány. Povinnost starat se o tuto formaci svých spolupracovníků je přímo dána duchovním správcům a těm, kteří jsou ve vedoucím postavení.³⁸

Do **úplné formace** patří jednak teoretické poznatky v oblasti teologické (tzn. katolická nauka prostoupená Písmem svatým), antropologické (se zaměřením na schopnost komunikace) a metodologické spolu s pedagogickou praxí, jednak schopnost či umění přizpůsobit předání poselství evangelia konkrétním osobám a situacím. Součástí praxí by měla být také konzultace nad přípravou a následné zhodnocení uskutečněné katecheze. To vše pod vedením kompetentních učitelů. V úplné formaci nelze opomenout život ze svátostí a modlitby, možná ne tak často připomínané uznání křesťanského poslání přetvořit celý život a otevřenost k působení Ducha svatého.³⁹ Tuto formaci, která má být považována za velmi důležitou, dokument vztahuje na **všechny, kteří působí jako katecheté** – laiky, řeholníky, kněze a jáhny, křesťanské rodiče a učitele náboženství.⁴⁰

Katecheté mají být také formováni ve správném výběru a používání **audiovizuálních pomůcek**, jak vyplynulo z tehdejší zkušenosti.⁴¹

Velký důraz na vzdělání a zkušenosti v oboru katecheze i specializaci v různých oblastech je kladen na tým osob pracujících v **diecézním katechetickém středisku**. Pro zvýšení uvědomění si odpovědnosti celého společenství za katechezi by i v místních společenstvích měla vznikat stálá střediska formace katechetů.⁴²

³⁶ Srov. tamtéž, 98; 108.

³⁷ Viz tamtéž, 109.

³⁸ Viz tamtéž, 110.

³⁹ Srov. tamtéž, 111–114.

⁴⁰ Viz tamtéž, 115.

⁴¹ Srov. tamtéž, 122.

⁴² Viz tamtéž, 126.

1.2.5. *Evangelii nuntiandi*

Vydáním apoštolské exhortace *Evangelii nuntiandi* Pavlem VI. po ukončení biskupské synody o evangelizaci byla zdůrazněna role katecheze jako součásti misijního poslání církve či jako evangelizačního procesu.⁴³

O katechetech a jejich přípravě mluví dokument jako o služebnících slova, kteří musí být **důkladně připraveni**, být „stále hlouběji přesvědčeni o velikosti a bohatství Božího slova“ a dbát i na **umění mluvit**. V závěru tohoto článku je opět připomínána péče biskupů o **formaci všech služebníků slova**.⁴⁴

Ještě dříve se dokument zmiňuje o potřebě výchovy katechetů (ve farnostech i ve vzdělávacích institucích) v souvislosti s vyučováním katechismu. Ti se mají v náročném oboru, jímž je vyučování náboženství, zejména pro katechumeny, **dále zdokonalovat**.⁴⁵

Služba hlásání Božího slova má **vzor v Kristu**, který vybral, vychovával a rozeslal apoštoly.⁴⁶

1.2.6. *Catechesi tradendae*

V apoštolské exhortaci *Catechesi tradendae* navazuje Jan Pavel II. na téma biskupské synody o katechezi konané roku 1977 a na předchozí exhortaci Pavla VI. Papež výrazně děkuje laickým katechetům, jejichž služba je často nenápadná, ale důležitá.⁴⁷ Povinnost formovat, resp. **vychovávat katechety**, a také se starat o zázemí pro katechezi, má **každá větší farnost** či seskupené menší farnosti.⁴⁸

K důkladné přípravě na katechetický úkol jsou vyzýváni řeholníci (podle svého zaměření) i laici. **Řeholníci** mají ještě více spolupracovat s místní církví, konkrétně v přípravě laických katechetů na diecézní i celonárodní úrovni.⁴⁹

⁴³ Srov. PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, apoštolská exhortace Pavla VI. Praha: Zvon, 1990, čl. 22.

⁴⁴ Viz tamtéž, 73.

⁴⁵ Viz tamtéž, 44.

⁴⁶ Srov. tamtéž, 66.

⁴⁷ Srov. JAN PAVEL II. *Catechesi tradendae*, apoštolská exhortace. Řím: Křesťanská akademie, 1982, čl. 66. Dále jen CT.

⁴⁸ Viz tamtéž, 67.

⁴⁹ Srov. tamtéž, 65; 71.

Pro přípravu laických katechetů mají biskupové zřizovat a sledovat činnost k tomu určených **institucí** a být ochotni v této oblasti spolupracovat s ostatními diecézemi i na celonárodní úrovni.⁵⁰

1.2.7. Svědectví katolického laika ve škole o víře

Dokument *Svědectví katolického laika ve škole o víře* z roku 1982 je určen katolickým laikům působícím na školách, ať už církevních či státních, především učitelům náboženství, případně učitelům jiných předmětů. Dokument má primárně jiné určení, ale v některých pasážích hovoří i ke katechetům.

K formaci katechetů jsou určeny dvě výzvy. První k poslušnosti učitelů náboženství a katechetů **pokynů místního biskupa** ohledně osobní teologické a pedagogické formace, k vydávání svědectví života a k intenzivně prožívané spiritualitě.⁵¹ Druhá **biskupským konferencím**, které mají usnadňovat a podporovat přípravu učitelů a katechetů.⁵²

Formaci katolických pedagogů se věnuje třetí kapitola, jež vychází z dokumentu Druhého vatikánského koncilu *Gravissimum educationis*. Spolu s počátečním uvědoměním si svého povolání má katolický laik rozvíjet svou lidskou, náboženskou a odbornou formaci.⁵³ V rámci náboženské formace nemá být opominuto sociální učení církve.⁵⁴ Rovněž jako součást stálé formace je nutná neustálá aktualizace získaných poznatků či svých postojů, ke které lze využít například četbu a studium knih a časopisů, účast na konferencích, seminářích či setkáních.⁵⁵

⁵⁰ Viz tamtéž, 71.

⁵¹ Srov. KONGREGACE PRO NÁBOŽENSKOU VÝCHOVU. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*, čl. 59.

⁵² Viz tamtéž, 66.

⁵³ Viz tamtéž, 62–64; 68.

⁵⁴ Srov. tamtéž, 65.

⁵⁵ Srov. tamtéž, 69.

1.2.8. Kodex kanonického práva

Podle *Kodexu kanonického práva* z roku 1983 jsou církví pověřeni laici povinni získat pro svou službu **požadované vzdělání** a službu pak „plnit svědomitě, se zájmem a pečlivě“. Rovněž mají právo na přiměřenou odměnu k zajištění potřeb svých i rodinných a právo být pojištěni.⁵⁶

Na důkladnou přípravu a následné celoživotní vzdělávání katechetů zahrnující učení církve a pedagogické umění v teorii i praxi mají dbát **místní ordináři**.⁵⁷

Kanonické mise a jejího udělení či odejmutí, resp. jmenování či potvrzení jmenování nebo odvolání učitelů náboženství se týká kánon 805.

1.2.9. Christifideles laici

Posynodální list *Christifideles laici* z roku 1988 mluví zpočátku o právu každého pokřtěného na vzdělání, výchovu a vedení v křesťanské víře a životě.⁵⁸ Formaci laiků dokument věnoval celou poslední kapitolu, já se však zaměřím na formaci katechetů.

Jediná místa, kde se dokument konkrétně zmiňuje také o katechetech, zde nazývaných vychovatelé, a jejich formaci, lze nalézt v článku 62 a 63. První zmínka je uvedena v kontextu týkajícího se učitelů náboženství či katolických učitelů (působících i na univerzitách), i když má velmi obecný ráz: „Je třeba připravovat laiky ochotně se věnovat výchovné práci jako pravému křesťanskému povolání.“ Druhá již mluví o **formování vychovatelů**, jež je nezbytné pro skutečně účinnou pastorační a základní podmínkou pro vzdělávání a výchovu laiků. Vychovatelé mají svoji laickou formaci dále rozvíjet **specifickou formací** prostřednictvím různých kurzů a školení.

Nejen pro vychovatele, ale zvláště pro ně je důležitá poznámka o odpovědnosti za svoji výchovu – formaci, protože „každá výchova je v podstatě ‚sebevýchova‘.“⁵⁹ Jejím prohlubováním je totiž člověk schopen formovat i druhé lidi. Nakonec je

⁵⁶ Srov. CIC, kán. 231.

⁵⁷ Viz tamtéž, kán. 780.

⁵⁸ Srov. *ChL* 34.

⁵⁹ Tamtéž, 63.

připomenuto, že výchova, i když se neobejde bez metod a prostředků humanitních věd, není účinná bez **otevřenosti Božímu působení**.⁶⁰

1.2.10. Všeobecné direktorium pro katechizaci

V roce 1997 vydala Kongregace pro klérus přepracované Všeobecné katechetické direktorium s názvem *Všeobecné direktorium pro katechezi*.⁶¹ Nově dává důraz na úzkou souvislost katecheze s evangelizací, jako oporu a zdroj pro katechezi přidává *Katechismus katolické církve* a více rozvíjí článek o Boží pedagogii⁶² a část o adresátech katecheze s důrazem na inkulturaci.

Formaci katechetů – laiků je opět přikládána **větší důležitost** než rozvíjení nástrojů či organizaci katecheze.⁶³ Rovněž kněz a zvláště farář má formaci katechetů spolu s rozeznáváním povolání k této službě věnovat **největší péči**.⁶⁴

V úvodu kapitoly o formaci katechetů jsou zmíněny určité body pro zdárný průběh katecheze, na které by měla dbát **místní církve**: probouzet povolání k této službě, formovat specializované katechety ve vyváženém počtu podle adresátů a podle míry zapojení do služby jak časově (příležitostná či časově omezená doba a trvalá a plná angažovanost),⁶⁵ tak místně (tzv. animátoři katechetického působení na úrovni diecéze, oblasti či farnosti), organizovat základní i trvalou formaci, dbát na osobní i duchovní péči (týká se zvláště farářů) a podporovat spolupráci katechetů s ostatními služebníky v pastorači, aby nedocházelo k jejich izolaci.⁶⁶

Cílem formace je uschopnit katechetu ke sdělování křesťanského poselství, a sice na základě **christocentrického principu** katechizace a ve jménu církve. Toto dává celé formaci **církevní povahu**.⁶⁷

Direktorium také nově specifikuje **tři rozměry formace** – být, vědět, umět konat – a vyzdvihuje úlohu křesťanského společenství.

⁶⁰ Viz tamtéž.

⁶¹ Název dokumentu je uveden se slovem „katecheze“, protože lépe odpovídá latinskému originálu, jak spolu s dalším vysvětlením zmiňuje Alberich a Dřímál in *Katechetika*, s. 46, poznámka pod čarou č. 5.

⁶² Srov. VKD 33; VDK, 137–147.

⁶³ Viz tamtéž, 33; 216; 234.

⁶⁴ Srov. tamtéž, 225.

⁶⁵ Viz též 231.

⁶⁶ Viz tamtéž, 233.

⁶⁷ Tamtéž, 234–235.

Nejhlubší **rozměr bytí** zahrnuje lidskou zralost, spiritualitu a apoštolské vědomí. Lidská zralost je v průběhu formace rozvíjena zvláště ve vztazích ke katechizovaným. Spiritualita roste tím, že katecheta nejen při katechezích svědčí vlastním životem. A povolání apoštola je živeno hlubším sjednocováním se s Kristem v kontextu konkrétního evangelizačního projektu místní církve.⁶⁸

Rozměr vědění tvoří biblicko-teologická formace a formace v oblasti věd o člověku. Naukový obsah formace odpovídá obsahu, který má katecheta předávat, s důrazem na propojení s konkrétními životními zkušenostmi člověka. Získávání znalostí o vnitřním světě člověka i o společensko-kulturním prostředí by se mělo dít vždy ve světle víry.⁶⁹

V **umění konat** si má katecheta nejprve uvědomit, že usnadňuje a pomáhá růstu zkušenosti víry katechizovaných, vede tedy ke zrání jejich víry. Proto se formace snaží, aby v katechetovi rostla schopnost vychovávat v plném smyslu tohoto pojmu (jednotlivce i skupinu). Toto umění dokument konkretizuje ve schopnostech katechety vytvořit, za využití vhodných metod uskutečnit a kriticky zhodnotit realistický plán s ohledem na okolnosti. Dále dokument uvádí, že katechizovat je umění, přičemž v tomto umění je nejdůležitější, aby katecheta dospěl k vlastnímu stylu katechizace tím, že pedagogické principy, platné všeobecně, a tedy důležité i v katechezi, dokáže uplatňovat svým osobitým způsobem. Pouze dovednosti lidské pedagogiky však nestačí, na což odkazuje **pedagogie víry**, která rozlišuje a zároveň nestaví do protikladu Boží výchovné působení a lidskou pedagogickou činnost.⁷⁰

S dimenzí dovedností souvisí i ideální cíl formace spočívající v osobní odpovědnosti za svou vlastní formaci, jak již bylo uvedeno dříve.⁷¹

Rozměry formace lze jinak vyjádřit trojí rolí katechety vykonávanou však současně: **svědka, učitele a vychovatele** po vzoru jediného Učitele – Ježíše Krista, který také formoval své učedníky.⁷²

Vlastní křesťanské **společenství** je důležité zvláště pro formaci v rozměru bytí (např. uskutečňováním katechezí přímo pro katechety, duchovních obnov apod.)

⁶⁸ Srov. tamtéž, 238–239.

⁶⁹ Viz tamtéž, 240–243.

⁷⁰ Viz tamtéž, 144.

⁷¹ Viz tamtéž, 244–245; viz výše odkaz na ChL 63.

⁷² Srov. tamtéž, 237; 137.

a rovněž v rozměru umět konat (např. společné plánování, příprava a zhodnocení katechezí a sdílení při setkáních) v rámci trvalé formace.

Rovina vědění v rozsahu základní formace se uskutečňuje především v **katechetických školách**. Direktorium rozlišuje tři úrovně těchto formačních center: pro katechety na základní úrovni (působící ve farnostech), pro katechety odpovědné za katechizaci ve farnostech či vikariátech nebo specializovaných pro různé oblasti a pro odborníky v katechizaci odpovědné za katechezi v diecézích nebo přímo ty, kteří vyučují formující se katechety.⁷³

Prostřednictvím **diecézního katechetického střediska**, které nemá chybět v žádné diecézi, je organizována katechetická činnost a samozřejmě zabezpečována i formace katechetů.⁷⁴ Katechetický „úřad“ při **biskupské konferenci** zajišťuje zvláště národní kongresy a vypracovává katechetické směrnice a **Kongregace pro klérus** dohlíží na to, aby katechetická formace byla konaná správným způsobem.⁷⁵

Tak jako předchozí direktorium připomíná i toto direktorium nutnost získat schopnosti ke kvalifikovanému **používání sdělovacích prostředků**.⁷⁶

1.2.11. Evangelii gaudium

I přes zvyšování vědomí odpovědnosti laiků, je pro církev v dnešní době jednou z výzev formace laiků k angažovanosti uplatňovat křesťanské hodnoty ve společnosti na rozdíl od pouhého zaměření na vnitrocírkevní činnost, jak můžeme číst v exhortaci *Evangelii gaudium* papeže Františka.⁷⁷ Tato výzva se dotýká i formace katechetů, kteří by měli mít na paměti, aby se nechali druhými neustále evangelizovat.⁷⁸

Papež František také připomíná, že „veškerá křesťanská formace je především **prohlubováním kérygmatu**“ a že pro opravdovou evangelizaci se má církev neustále nechat evangelizovat Božím slovem.⁷⁹

⁷³ Viz tamtéž, 248–252.

⁷⁴ Srov. tamtéž, 266.

⁷⁵ Viz tamtéž, 213; 269; 271; 282.

⁷⁶ Viz tamtéž, 161.

⁷⁷ Srov. FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*. Apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulínky, 2014, čl. 102.

⁷⁸ Viz tamtéž, 121.

⁷⁹ Srov. tamtéž, 165, 174.

Papež František rovněž poukazuje na současný problém, kdy ve farnostech **chybí připravení katecheté i kněží**, kteří by vytrvali ve službě delší dobu, a kteří jsou často uzavření do sebe a ztrácejí motivaci a chuť evangelizovat s radostí. Vyjmenovává různé příčiny této „pastorační omrzelosti“, například snahu o bezprostřední výsledky, přilnutí k vysněným plánům nebo větší nadšení pro organizaci činnosti než pro lidi a vyzývá k navrácení radosti do apoštolské činnosti.⁸⁰ Ve formaci nejen katechetů, ale všech, kteří slouží v pastoraaci, je tedy důležité se zabývat vnitřní motivací i vnějšími vlivy.

⁸⁰ Srov. tamtéž, 81–82.

1.3. Formace a vzdělávání katechetů v českých zemích – dokumenty místní církve

Podle Kodexu kanonického práva by jednotlivé diecéze měly mít své směrnice/předpisy o katechetické činnosti. Tuto záležitost má zajistit diecézní biskup, který se má také postarat o dostatek pomůcek pro katechezi a celkově podporovat a koordinovat katechetickou činnost. Také biskupská konference má zřízením specifické instituce pomáhat jednotlivým diecézím ve věcech týkajících se katecheze.⁸¹

Každá biskupská konference je rovněž vyzývána k vydání **specifického dokumentu upravujícího katechezi** (a tím i formaci katechetů) podle poměrů a situace té které země. Česká biskupská konference (dále jen ČBK) tak učinila v roce 1994 vydáním dokumentu *Katechetické směrnice České biskupské konference*, který měl platit do doby vydání národního katechetického direktoria, k čemuž nedošlo. Tyto směrnice byly v roce 2015 nahrazeny *Dokumentem o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*.

V naší zemi se na národní úrovni o katechetické záležitosti stará **Katechetická sekce** v rámci Komise pro katolickou výchovu České biskupské konference. Vymezené úkoly sekce, ke kterým podle posledního dokumentu nově patří vydání a aktualizace standardů pro trvalé vzdělávání a formaci katechetů a učitelů náboženství,⁸² se v průběhu let téměř neměnily.⁸³

1.3.1. Katechetické směrnice České biskupské konference

Katechetické směrnice ČBK se formaci katechetů věnují v závěrečné šesté části v kapitole o pastoračním plánu. Nejprve je popsán tehdejší ne úplně příznivý stav katechetů v české církvi – malý počet a nízká prestiž jejich povolání vně i uvnitř církve. Dokument opět zdůrazňuje, tak jako VKD v článku 108, že **formace katechetů „má**

⁸¹ CIC, kán. 775.

⁸² Srov. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*, čl. 47.

⁸³ Viz ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. Organizační řád Generálního sekretariátu České biskupské konference. 1995, příloha č. 2; 2002, s. 32–33; 2009, s. 40. Úkoly jsou uvedeny v textové příloze č. 1.

přednost před jakoukoli jinou činností (tvorba a obnova učebnic a jiných pomůcek, zlepšování organizace katechetické činnosti...).“⁸⁴

Formace je rozdělena na přípravnou a průběžnou, přičemž **přípravnou formaci** mají zajistit především teologické fakulty, případně vyšší teologické instituty⁸⁵ a v případě nedostupnosti fakult katechetické kurzy s daným výčtem vyučovaných teologických a pedagogických předmětů.⁸⁶ Katechetické směrnice také kvůli plnějšímu pracovnímu uplatnění doporučují zavést prostupnost studia na teologické fakultě se studiem na pedagogické fakultě kvůli možnosti vyučovat další předměty na základních školách.⁸⁷ Dokument varuje před prováděním katecheze či náboženské výchovy na školách bez ukončeného studia a bez platné **kanonické mise**.⁸⁸

Průběžná formace se týká duchovní a odborné (teologicko-pedagogické) stránky s konkrétními povinnostmi pro katechety na různých úrovních. Pro kněze a katechety působící v oblasti katecheze na celonárodní či celodiecézní úrovni je každý rok povinná účast na jednotýdenním duchovně-odborném soustředění a doporučené studijní pobyty u nás i v zahraničí. Katecheté i učitelé náboženství, za jejichž **duchovní formaci**⁸⁹ má odpovídat kněz pověřený péčí o katechety příslušným biskupem a za **odbornou formaci** diecézní katechetické středisko, mají povinnost se pravidelně (obvykle jednou měsíčně) účastnit ve svých **vikariátech/děkanátech formačních setkání** s trojí základní náplní: duchovní a odborné informace a vzájemné sdílení zkušeností.⁹⁰

1.3.2. Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve

Tyto směrnice z roku 2001 doporučují pořadatelům kurzů pro katechety (i pastorační asistenty) dbát na tuto oblast jak v intelektuální, tak v praktické rovině –

⁸⁴ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechetické směrnice České biskupské konference*. Praha: Sekretariát ČBK, 1994, s. 24. Dále jen *Katechetické směrnice ČBK*.

⁸⁵ Srov. VKD 109. Tyto vyšší teologické instituty však u nás nebyly zavedeny.

⁸⁶ Viz *Katechetické směrnice ČBK*, s. 24–25. Výčet předmětů je uveden v textové příloze č. 2.

⁸⁷ Dokument zde nerozlišuje povolání katechety a učitele náboženství.

⁸⁸ Kanonickou misi je doporučeno obnovovat jednou za rok.

⁸⁹ Tuto oblast zdůrazňuje i návazný dokument *Plán pastorační služby slova* z roku 1996 s doporučením pro diecézní katechetická střediska zorganizovat jednou ročně exercicie tak, aby se jich mohl zúčastnit každý katecheta. In KATECHETICKÁ SEKCE PASTORAČNÍ KOMISE ČBK. *Plán pastorační služby slova*. Praha: Česká biskupská konference, 1996, s. 11.

⁹⁰ Srov. *Katechetické směrnice ČBK*, s. 25–26.

zajistit přednášky a praxe s **uvedením do duchovního života** osobního (s dobrým duchovním vedením) i duchovního života skupin a společenství.⁹¹

Směrnice také částečně rozšiřují pokyn Katechetických směrnic k odpovědnosti faráře za duchovní formaci katechety s tím, že diecézní katechetické středisko (dále jen DKS), ačkoli vede katechety především metodicky, může ve spolupráci s kněžími, jáhny a řeholními osobami zajišťovat i duchovní formaci. Církev tedy vřele doporučuje katechetům – laikům účastnit se **dvakrát do roka rekolekcí** (jednodenních či víkendových duchovních obnov) a **jednou za tři roky exercicií** pokud možno se svými manželi či manželkami, nebo i s rodinami.⁹²

1.3.3. Život a poslání laiků v církvi a ve světě

Autoři závěrečného dokumentu Plenárního sněmu katolické církve z roku 2005 si uvědomovali silnou sekularizaci, a proto v něm odlišují katechezi od náboženské výchovy na školách, která má od té doby spíše charakter seznámení se s křesťanstvím a s církví.⁹³

O formaci katechetů pouze poznamenává, že je stejně tak důležité teologické a systematické vzdělání na teologických fakultách a v rámci diecéze, jako duchovní formace a nově i **duchovní doprovázení**.⁹⁴

1.3.4. Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice

V nejnovějším *Dokumentu o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice* z roku 2015 je formaci katechetů věnováno jen několik málo článků,

⁹¹ Viz ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001, s. 6.

⁹² Viz tamtéž, s. 7.

⁹³ Viz PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, čl. 207.

⁹⁴ Srov. tamtéž, 211; 215.

protože mají v budoucnu vyjít konkrétní standardy pro trvalou formaci katechetů a učitelů náboženství.⁹⁵

Nejprve je zmíněna **kanonická mise** a s ní odpovědnost duchovního správce příslušné farnosti, který také nemusí některým spolupracovníkům misi udělit, ale má za jejich činnost odpovědnost.⁹⁶

Ačkoli **trvalá formace** má „*připravit* katechety k předávání poselství evangelia ve jménu církve“, má být nepominutelnou součástí jejich služby.⁹⁷ Základní obsah formace je popsán prostřednictvím čtyř kompetencí: **teologické, duchovní, komunikativní a kulturní**, které odkazují na podrobnější popis ve VDK v části o trojím rozměru formace. Jako místo nabytí kompetencí jsou uváděny teologické či pedagogické fakulty a samozřejmě **život z víry a ve společenství farnosti**. Toto studium má být celoživotní a v jeho rámci má **průběžnou formaci** zajišťovat diecézní katechetické centrum/středisko ve spolupráci s dalšími institucemi.⁹⁸

Konkrétní standardy pro formaci katechetů (a učitelů náboženství) mají teprve vzniknout.

⁹⁵ *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*, s. 5; čl. 33; 44; 47.

⁹⁶ Tamtéž, čl. 31.

⁹⁷ Tamtéž, čl. 32.

⁹⁸ Tamtéž, čl. 33; 44–45.

Praktická část

2. Metodologie

K naplnění cíle práce se nabízely dva výzkumné přístupy: kvantitativní a kvalitativní. Po konzultaci s odborníkem v oblasti sociologie P. PhDr. Radkem Tichým, Th.D. jsem zvolila možnost kombinace obou těchto přístupů, kdy v různých fázích výzkumného procesu vzniká smíšený výzkum.⁹⁹

Kvantitativní výzkum lze charakterizovat jako přístup, který se na základě provedeného pozorování, respektive měření snaží získaná data popsat či vysvětlit (určité vztahy mezi proměnnými) nebo ověřit předem stanovené hypotézy. Tento výzkum může být experimentální, kdy výzkumník manipuluje s nezávisle proměnnými a sleduje změny závisle proměnných, či neexperimentální. Kvantitativní výzkum zobecňuje určitá tvrzení na populaci a poskytuje přesná numerická data. Typickým nástrojem sběru dat je dotazník.¹⁰⁰

Kvantitativní výzkumný přístup nemůže být zcela uplatněn, protože získaná data nebudou moci být zobecněna na celou zkoumanou populaci (katecheté – laici českých a moravských diecézí). Podle předběžného průzkumu bude možné k popisu současného i minulého stavu použít statistické záznamy.

Naopak kvalitativní výzkum se snaží o detailní, hloubkový a komplexní popis skutečností či objektů. Výzkumník neprovádí experiment, zkoumá jev v přirozených podmínkách. Na začátku výzkumu si výzkumník pokládá otázky, které může v jeho průběhu měnit. Kvalitativní výzkum může vytvářet nové teorie a data jím získaná nelze zobecnit, protože pracuje s omezeným počtem jedinců a často i na jednom místě. Typickým nástrojem sběru dat je pozorování a rozhovor.¹⁰¹

Kvalitativní výzkum nebude moci poskytnout komplexní a detailní popis skutečnosti z důvodu širokého zkoumaného tématu. Cílem výzkumu také nebude vytváření nové teorie. Ve prospěch kvalitativního výzkumu bude možné využít

⁹⁹ Srov. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2008, s. 44–58.

¹⁰⁰ Viz Tamtéž.

¹⁰¹ Srov. tamtéž.

zkoumání v přirozených podmínkách s předem daným počtem zkoumaných objektů a otázek, které lze podle potřeby upravit.

Ve své práci oba tyto přístupy kombinuji. Konkrétní nástroje sběru a analýzy dat popisuji v podkapitole 2.3. a v kapitole tři.

V následujících dvou podkapitolách formuluji otázky, které odvozuji z požadavků dokumentů magisteria univerzální a místní církve. Tyto otázky jsou základem pro dotazníky pro jednotlivá KC/KS. Situaci v našem prostředí dokreslí ještě vlastní otázky.

Z celku různých požadavků na formaci laických katechetů vybírám dva, které se vyskytují jak v dokumentech světové, tak i naší místní církve, a použiji je jako kritérií pro hodnocení stavu a případného vývoje situace v oblasti formace katechetů v jednotlivých diecézích:

1. Formace katechetů (základní i trvalá) má přednost před obnovou textů a před zesílením organizace katecheze¹⁰², dokonce před jakoukoliv jinou činností.¹⁰³
2. Kněz, zvláště farář má dbát na formaci katechetů a věnovat tomuto úkolu největší péči. V úkolu zabezpečovat zrání katechetů jako věřících a svědků má základní důležitost postava kněze.¹⁰⁴

Má formace katechetů přednost před obnovou textů a zesílením organizace katecheze?

Probouzí místní církve povolání k této službě?

Formuje místní církve specializované katechety?

Zajišťuje diecéze základní formaci?

Zajišťuje diecéze trvalou formaci?

Podporuje diecéze spolupráci katechetů s ostatními služebníky v pastoraaci?

Zahrnuje formace rozměr bytí (lidskou zralost, spiritualitu), rozměr vědění (biblicko-teologické vědy a vědy o člověku) a rozměr umění konat?

Dbá farář a farní společenství na duchovní a osobní formaci katechety?

¹⁰² Srov. VKD 108;

¹⁰³ Viz *Katechetické směrnice ČBK*, s. 24

¹⁰⁴ Srov. VDK 225; 246; dále *Katechetické směrnice*, s. 26.

Mají katecheté možnost se účastnit dvakrát do roka rekolekcí a jednou za tři roky exercicií?

Účastní se katecheté pravidelných setkávání? (na diecézní a vikariátní/děkanátní úrovni)

Absolvují katecheté odpovědní za katechezi v diecézích či na celonárodní úrovni jednotýdenní duchovně-odborné soustředění?

Existuje v každé diecézi diecézní katechetické středisko/centrum?

Stará se katechetické středisko/centrum zvláště o odbornou formaci katechetů?

Existuje v diecézi kněz, který je přímo pověřený biskupem, aby pečoval o katechety?

Základní formace¹⁰⁵ je tvořena odbornou částí zahrnující teologické disciplíny (biblistika, fundamentální teologie, dogmatická teologie, spirituální teologie, morální teologie, katechetika, liturgika atd.) i vědy o člověku (psychologie, pedagogika apod.) jak v teoretické, tak v praktické rovině.¹⁰⁶ Předností formace katechetů před ostatní činností katechetického střediska/centra rozumíme stav, kdy v žebříčku priorit v jeho faktické pracovní náplni zaujímají přední místo a tím i značný objem pracovního času aktivity zaměřené bezprostředně na formaci katechetů. S tímto požadavkem úzce souvisí dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků v katechetickém středisku/centru.

Důraz na duchovní formaci, již v rámci celoživotní formace,¹⁰⁷ lze vidět ve všech dokumentech týkajících se katecheze – život ze svátostí a modlitby,¹⁰⁸ zvláště ve společenství konkrétní farnosti,¹⁰⁹ a otevřenost Božímu působení.¹¹⁰ Konkrétní požadavky v duchovní formaci týkající se duchovních obnov a duchovních cvičení uvádí dokument *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve*.¹¹¹ S odpovědností zvláště za duchovní formaci a rovněž za celkovou spolupráci s katechetou a péčí o něj je spojen farář¹¹² i celé farní společenství.¹¹³ Dokument *Život*

¹⁰⁵ V *Katechetických směrních ČBK* nazývána přípravnou.

¹⁰⁶ Viz ChD 14; DV 25; VKD 112; VKD 240–245; *Katechetické směrnice ČBK*, s. 24–25.

¹⁰⁷ Viz *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*, čl. 33.

¹⁰⁸ Srov. VKD 114; VKD 233; 239.

¹⁰⁹ Viz VKD 246; *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*, čl. 33.

¹¹⁰ Srov. VKD 114; ChL 63.

¹¹¹ s. 7.

¹¹² Viz VKD 110; VKD 225; 233; KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kněz, pastýř a vůdce farního společenství*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002, čl. 20; *Katechetické směrnice ČBK*, s. 26.

a poslání laiků v církvi a ve světě připomíná, že stejně jako odborné teologické vzdělání, je důležitá duchovní formace a duchovní doprovázení katechetů. K této činnosti mají být kněží motivováni a v ní podporováni svým biskupem.¹¹⁴

Prostředkem k uskutečňování výše zmíněné odborné, duchovní a v podstatě i lidské formace jsou setkávání katechetů, která by měla tuto náplň spolu se sdílením zkušeností obsahovat a konat se často a pravidelně zvláště na úrovni děkanátů/vikariátů.¹¹⁵

Formace katechetů se neobejde bez formace těch, kteří katechety formují.¹¹⁶ Pro tyto vedoucí katecheze na národní a diecézní rovině jsou určena formační centra.¹¹⁷ Biskupové ukládají těmto pracovníkům povinnost účastnit se každoročních duchovně-odborných soustředění a doporučují jim absolvovat i zahraniční studijní pobyty.¹¹⁸

Diecézní katechetické středisko odpovídá zvláště za odbornou formaci katechetů (především organizováním formačních setkání) a ve spolupráci s faráři se může starat i o duchovní formaci. Starost o tuto oblast se také projevuje požadavkem ustanovení kněze (nebo více kněží), který se bude starat přímo o katechety v diecézi a nebude mít jiné závazky.¹¹⁹ Rovněž má nejen při celoživotní formaci spolupracovat s ostatními DKS a dalšími institucemi.¹²⁰ Pro uvědomění si problémů a následné plánování činností má také DKS provádět analýzu současného stavu nejen katecheze až na úroveň děkanátů/vikariátů.¹²¹

¹¹³ Jak zdůrazňuje CT 67.

¹¹⁴ *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě*, čl. 211, 215.

¹¹⁵ *Katechetické směrnice ČBK*, s. 26.

¹¹⁶ Viz VKD 98.

¹¹⁷ Viz VDK 251.

¹¹⁸ Viz *Katechetické směrnice ČBK*, s. 25. Možnostmi studia v zahraničí a formací pořádanou jinými institucemi kromě Katechetické sekce České biskupské konference se v této práci nebudu z rozsahových důvodů zabývat.

¹¹⁹ Viz *Katechetické směrnice ČBK*, s. 26; *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve*, s. 7.

¹²⁰ Srov. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v ČR*, čl. 33; 44–45.

¹²¹ Viz VKD 99–102; VDK 266; *Katechetické směrnice ČBK*, s. 23.

2.1. Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka

Cíl výzkumu: Zmapovat a zhodnotit formaci katechetů – laiků v českých a moravských diecézích od roku 1990 do roku 2015.

Hlavní výzkumná otázka: Jak se měnila formace katechetů – laiků v českých a moravských diecézích mezi roky 1990 a 2015? Konkrétně: Jak jednotlivé diecéze naplňovaly požadavky dokumentů magisteria na formaci katechetů – laiků mezi roky 1990 a 2015?

2.2. Dílčí výzkumné otázky a metody jejich zjišťování

Níže vypisuji otázky, které se týkají formace katechetů, a na které bych chtěla nalézt odpověď. Otázek, které se týkají formace katechetů, by bylo možné najít jistě více (zvláště po kvalitativní stránce).¹²² Ve své práci však vycházím zejména z důrazů magisteria, které se týkají oblastí, jež lze v rámci základního zmapování zvláště na úrovni diecézí popsat a určitým způsobem změřit.

Otázky jsou řazeny tematicky a podle důležitosti – nejprve je zařazena oblast základní a celoživotní formace, poté kanonické mise a nakonec základní informace o diecézním katechetickém středisku, jeho poskytování informací katechetům a jeho spolupráci s dalšími institucemi na formaci katechetů.

U jednotlivých otázek jsou uvedeny metody zjišťování odpovědí, respektive nástroje sběru dat uvedených níže, tedy rešerše a analýza dokumentů, webových stránek a dalších elektronických zdrojů. Dále metoda s charakterem spíše kvalitativního výzkumu jako polo-strukturovaný rozhovor s vedoucími katechetických středisek. (Použité zkratky jsou: KS – (diecézní) katechetické středisko/centrum; TF – teologická fakulta.)

¹²² Některé další otázky jsou uvedeny v textové příloze č. 3.

1) Základní formace katechetů

- a) Jakou formou probíhá základní formace katechetů (teologická fakulta, katechetický kurz apod.)? – rešerše Act curiae, diecézního zpravodaje, zpravodaje KS
- b) Od kdy probíhá a jak dlouho trvá základní formace katechetů? – tamtéž
- c) Obsahuje základní formace katechetů odborné teologické a pedagogické předměty, jak v teoretické, tak v praktické rovině? – rešerše webových stránek KS/TF, zpravodaje KS, interní materiály KS/TF
- d) Kolik absolventů prošlo základní formací katechetů? – tamtéž

2) Celoživotní formace katechetů

- a) Jak často a na jakých úrovních probíhají setkání katechetů? (národní, diecézní, děkanátní/vikariátní/oblastní, farní)? – tamtéž
- b) Jaká je struktura diecézních či děkanátních/vikariátních setkání katechetů (duchovní a odborná formace, sdílení)? – rešerše webových stránek KS/TF, zpravodaje KS, interní materiály KS/TF
- c) Jak často jsou pořádány duchovní obnovy a duchovní cvičení pro katechety? – rešerše Act curiae, diecézního zpravodaje, webových stránek KS/TF, zpravodaje KS, interní materiály KS/TF
- d) Jak často jsou katecheté formováni po odborné stránce (přednášky, semináře)? – tamtéž
- e) Jaká je podpora ve formaci katechety od faráře? (spolupráce, plán katechetické činnosti, zpětná vazba, zhodnocení; odměna) – interní materiály KS/TF, rozhovor s pracovníky KS
- f) Jaké jsou možnosti formace katechetů pracujících na diecézní a národní úrovni? – rešerše webových stránek Katechetické sekce ČBK, Act curiae, webových stránek KS/TF, zpravodaje KS
- g) Jaká je účast na jednotlivých setkáních a akcích? – tamtéž

3) Kanonická mise

- a) Jaké jsou podmínky pro udělení (případně prodloužení platnosti) kanonické mise? – rešerše webových stránek KS/TF, zpravodaje KS, interní materiály KS/TF
- b) Kolik laiků bylo v roce 2014/2015 formováno a působilo jako katecheté? – tamtéž

4) Diecézní katechetické středisko

- a) Jak informuje diecézní katechetické středisko katechety o jejich formaci? – rešerše webových stránek KS, zpravodaje KS, webových stránek diecéze, diecézního zpravodaje, Act curiae
- b) Spolupracuje katechetické středisko s někým na formaci katechetů, popřípadě s kým? (např. kněží, vyučující na TF, nestátní neziskové organizace, zahraniční organizace či jednotlivci, ostatní diecéze...) – tamtéž, rozhovor s vedoucím KS

2.3. Výběr vzorku a nástroje sběru dat

Vzhledem k tématu práce jsou do vzorku zařazeny všechny české a moravské diecéze, potažmo jejich katechetická střediska/centra (dále jen katechetická střediska), případně další instituce, které zajišťovaly a zajišťují formaci katechetů.

Daty jsou v podstatě akce a iniciativy v rámci základní a celoživotní formace katechetů – laiků, jejich uskutečňování či neuskutečňování v dané době a jejich frekvence.

Hlavním nástrojem sběru dat byla rešerše a analýza dokumentů (Acta curiae, diecézní zpravodaj, zpravodaj katechetického střediska, webové stránky diecéze, katechetického střediska, teologických fakult a dalších institucí, výroční zprávy a interní materiály), z nichž bylo možné zjistit, kdy a kde se konaly jaké aktivity pro formaci katechetů. Dále jsem při počátečním sběru dat využila semi-strukturovaný rozhovor s vedoucími katechetických středisek, pracovníky těchto středisek, včetně těch, kteří

jsou již v důchodovém věku. Součástí sběru dat byl dotazník¹²³ a následná písemná autorizace mého souhrnného textu.

¹²³ V textové příloze č. 4.

3. Analýza dat

Data získaná z každé diecéze dělím do čtyř oblastí, z nichž jsou klíčovými základní a celoživotní formace. Názvy a obsah těchto podkapitol třetí úrovně vychází z požadavků dokumentů magisteria, jak jsem již uvedla v kapitole dvě.

Data základní formace obsahují pouze základní údaje o typu formace, letech konání, délce, případně frekvenci studijních setkání.¹²⁴ V tomto typu formace uvádím i nestandardní možnosti formace pro budoucí katechety ve formě studia na pedagogických fakultách či vyšších odborných školách, protože se lze s nimi v žádostech o kanonickou misi setkat.

Pod celoživotní formaci jsem podle důrazů jednotlivých dokumentů zahrnula setkávání katechetů (diecézní a děkanátní/vikariátní), duchovní formaci (duchovní obnovy a duchovní cvičení pro katechety) a odbornou formaci (přednášky, semináře, případně metodické dny určené pro katechety a v některých případech zároveň pro učitele náboženství či ostatní pracovníky v pastoraci). K celoživotní formaci patří i osobní doprovázení katechety či konzultace s pracovníky katechetického střediska, které však nejsou a v podstatě ani nemohou být přesně statisticky zaznamenány.

V dalších dvou podkapitolách (třetí úrovně) jsou u každé diecéze uvedeny informace ohledně kanonických misí a informování katechetů nejen o jejich formaci.

Podkapitoly jsou doplněny přehledovými tabulkami.

Základní informace o diecézním katechetickém středisku, jeho spolupráci na formaci s dalšími institucemi či organizacemi, případně kontext, ve kterém se diecéze nachází a který má vliv na formaci katechetů, jsou uvedeny v úvodu jednotlivých podkapitol.

Souhrn informací a údajů týkajících se zkoumaného stavu formace katechetů uzavírá pokus o vystižení specifik každé diecéze v této oblasti a dává stručnou odpověď na hlavní výzkumnou otázku.

Podkapitola poskytující přehled formace katechetů na celonárodní rovině zajišťované prostřednictvím České biskupské konference a její spolupráce

¹²⁴ Vypisování jednotlivých předmětů a jejich hodinových dotací by značně rozšířilo obsah práce a není pro tuto práci podstatné. Částečně (ze tří největších diecézí) tyto údaje za roky 1990 až 2010 zpracovala ve své dizertační práci z roku 2012 Martina Orlovská: ORLOVSKÁ, Martina. *Formácia osobností katolíckeho vychovávateľa v Českej republike*. Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku. Dizertačná práca. Ružomberok 2012.

s jednotlivými diecézními katechetickými středisky, případně dalšími institucemi, je uvedena pro úplnost informací o možnostech formace katechetů sloužících především v diecézních katechetických střediscích.

3.1. Arcidiecéze olomoucká

Arcidiecézní katechetické centrum Arcibiskupství olomouckého (dále jen AKC) bylo zřízeno v roce 1993. Avšak již v roce 1989 působila v olomoucké diecézi katechetická skupina, která se kromě jiného starala i o formaci katechetů, jak je zjevné z pořádání prvního katechetického kurzu (viz níže). V AKC pracují zpravidla tři zaměstnanci pod vedením kněze – delegáta pro katechezi, respektive delegáta pro pastorační. Dlouholetým delegátem, respektive vedoucím AKC byl P. Mgr. Jiří Kopřiva, současnou vedoucí týmu je Mgr. Martina Orlovská, Ph.D.

AKC spolupracovalo na formaci katechetů s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci při praxích studentů. Dnes spolupracuje s jednotlivými odborníky a přednášejícími a s ostatními diecézními katechetickými středisky/centry.

3.1.1. Základní formace

První **katechetický kurz** pro laické katechety a katechetky olomoucké arcidiecéze byl zahájen 20. ledna 1990 a trval celý rok až do prosince. Vedoucím kurzu byl jmenován P. Rudolf Smahel.¹²⁵ Druhý katechetický kurz pořádaný ve spolupráci s Cyrilometodějskou teologickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci byl dvouletý a proběhl v letech 2002 až 2003 (od ledna do prosince) na dvou místech – v Olomouci a v Kroměříži. Probíhal jednou za 14 dní o sobotách. Základní formace je kromě těchto kurzů po celou uvedenou dobu zajišťována studiem na **Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci**.

Tato fakulta poskytuje již od roku 1990 teologické studium i pro laiky v oboru Teologie (v prezenční formě na pět let) a Křesťanská výchova (v kombinované formě na pět let), které bylo od roku 2008/2009 transformováno na tříletý bakalářský a dvouletý navazující magisterský obor Teologické nauky. Od téhož roku je možné také studovat navazující magisterský obor Učitelství náboženství pro ZŠ i v kombinované

¹²⁵ ACAO (ACO) 1989, č. 8.

formě jako dvou-obor s oborem Katechetika.¹²⁶ Teologické studium bylo v průběhu let také rozšířeno o možnost získání pedagogické způsobilosti v dalších oborech (český, anglický a německý jazyk, rodinná výchova).¹²⁷

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; TF – teologická fakulta; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila; * – pokračování formace z předešlého roku). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace	
1990-91	KK 1	TF 5
1991-92	0	TF 5
1992-93	0	TF 5
1993-94	0	TF 5
1994-95	0	TF 5
1995-96	0	TF 5
1996-97	0	TF 5
1997-98	0	TF 5
1998-99	0	TF 5
1999-00	0	TF 5
2000-01	0	TF 5
2001-02	0	TF 5
2002-03	KK 2 (Kroměříž)	TF 5
2003-04	*	TF 5
2004-05	0	TF 5
2005-06	0	TF 5
2006-07	0	TF 5
2007-08	0	TF 5
2008-09	0	TF 3+2
2009-10	0	TF 3+2
2010-11	0	TF 3+2
2011-12	0	TF 3+2
2012-13	0	TF 3+2
2013-14	0	TF 3+2
2014-15	0	TF 3+2

¹²⁶ Viz Univerzita Palackého v Olomouci – Cyrilometodějská teologická fakulta. *Výroční zpráva o činnosti Cyrilometodějské teologické fakulty UP za rok 2007*. (27. 3. 2008) [2016-04-21] <http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-dokumenty/2007_-_VZ_CMTF.doc>. s. 13.

¹²⁷ Srov. Univerzita Palackého v Olomouci – Cyrilometodějská teologická fakulta. *Výroční zprávy CMTF UP 1999–2015* [2016-04-21]. <<http://www.cmtf.upol.cz/menu/uredni-deska/dokumenty-a-normy-cmtf/>>.

3.1.2. Celoživotní formace

Arcidiecézní setkání probíhala již v 90. letech, ale pouze v letech, kdy se nekonalo celostátní setkání katechetů. Od roku 2004 jsou setkání **víkendová** a konají se pravidelně každý rok (s pauzou v letech 2005–2007). Jednodenní i třídní setkání mají stejnou strukturu s částí duchovní, odbornou, praktickou s diskuzemi v menších skupinkách, a informační. Od roku 2008 až do současnosti se témata setkání týkají převážně nutnosti a způsobu hlásání Božího slova.¹²⁸

Děkanátní setkání se od 90. let konala pravidelně každý měsíc a účast na nich byla podmínkou udělení kanonické mise.¹²⁹ V dalších letech se konají méně často podle situace v jednotlivých děkanátech, přičemž AKC doporučuje, aby se katecheté setkávali alespoň čtyřikrát za rok. Organizací setkání byli zpočátku pověřeni děkani, v průběhu let jimi byli pověřeni takzvaní **zástupci za katechety** – laičtí katecheté, jejichž funkce postupně vymizela a o setkání se opět starají vybraní kněží z děkanátu, nejčastěji samotní děkani. Obsah setkání byl od roku 1994 dán duchovní obnovou, přednáškou a výměnou zkušeností či ukázkovou hodinou s tím, že AKC zajistilo materiály.¹³⁰ Později si strukturu setkání a téma volili katecheté sami. Zástupci za katechety se setkávali dvakrát až čtyřikrát ročně. **Setkávání na úrovni farností** neprobíhá, protože i v některých děkanátech je málo katechetů.¹³¹

Od 90. let probíhaly především týdenní **duchovní cvičení** nejčastěji na Velehradě. Od roku 2004 AKC každoročně zajišťuje **víkendové postní duchovní obnovy**, zpočátku i adventní. Důležitou součástí duchovní formace byly **poutě katechetů**, které se konaly od začátku 90. let až do roku 2002 a jejichž smyslem bylo vyprosít si požehnání do začátku školního roku. Poutě se konaly na Svatý Hostýn, Svatý Kopeček nebo do katedrály sv. Václava v Olomouci. V roce 2004 proběhlo setkání dětí, katechetů a kněží, které také může být považováno za poutě. Na duchovní formaci katechetů klade AKC největší důraz.¹³²

¹²⁸ Interní materiály Arcidiecézního katechetického centra Arcibiskupství olomouckého; rozhovor s Mgr. Martinou Orlovskou, Ph.D., dne 5. 10. 2015 a písemná autorizace textu dne 21. 2. 2016.

¹²⁹ ACAO 1994, č. 2.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Interní materiály Arcidiecézního katechetického centra Arcibiskupství olomouckého; rozhovor s Mgr. Martinou Orlovskou, Ph.D., dne 5. 10. 2015 a písemná autorizace textu dne 21. 2. 2016.

¹³² Tamtéž.

Metodické dny a semináře se konají několikrát do roka, zpravidla třikrát až čtyřikrát.¹³³ V roce 1992 se uskutečnily dva vícedenní semináře s přednáškami zahraničních katechetů.¹³⁴ V roce 1995 se konaly také dva jednodenní semináře zahraničních hostů zaměřené na pomůcky při katechezi.¹³⁵ Od roku 2002 byly semináře zaměřeny zvláště na seznámení s novými katechetickými metodami a s učebnicemi pro výuku náboženství. V dalších letech se uskutečnily dva vícedenní biblické semináře a tři setkání ke katechezi s dospělými a semináře k přípravě dětí k přijetí svátosti eucharistie.

¹³³ V posledních několika letech se neuskutečnily. In Rozhovor s Mgr. Martinou Orlovskou, PhD., dne 5. 10. 2015 a písemná autorizace textu dne 21. 2. 2016.

¹³⁴ Helgy Mondscheinové a Edgara Korherra. In Arcibiskupství olomoucké. *Oldin. Olomoucký arcidiecézní informátor* 1992, roč. 2, č. 4.

¹³⁵ Joachim Gaida z Opole a Martin Bliem, ředitel rakouské redakce časopisu Duha. In ACAO 1995, č. 2.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – děkanátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; p – poutě; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	arcidiecézní setkání – téma	děkanátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91				
1991-92		10	c	3
1992-93		10	l; c; p	
1993-94	1	10	p	4
1994-95		10	p	4
1995-96		10	p	4
1996-97	0	10	p	4
1997-98	1	10	c; p	4
1998-99	0	10	p	4
1999-00	0	10	c; p	4
2000-01	0	10	p	4
2001-02	0	10	p	4
2002-03	0	10		4
2003-04	0	10	p	4
2004-05	1 (3)	10	1	4
2005-06	0	x	1	4
2006-07	0	x	1	4
2007-08	1 (3) – Boží slovo v životě a poslání církve	x	1	4
2008-09	1 (3) – Předáváme Boží slovo	x	1	4
2009-10	1 (3) – První hlásání radostné zvěsti	x	1	4
2010-11	1 (3) – Hlásání – výuka náboženství – identita, účel, cíle	x	1	4
2011-12	1 (3) – Působení Ducha svatého; Cyril a Metoděj	x	1	4
2012-13	1 (3) – Evangelium v katechezi; duchovní život katechety	x	1	4
2013-14	1 (3) – Pastore a katecheze	x	1	4
2014-15	1 (3) – Příprava na Eucharistický kongres	x	1	4

3.1.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je udělována na jeden nebo na tři roky. Podmínky jejího udělení se pro tyto dvě mise liší. Od roku 1994 je podmínkou k udělení mise účast na děkanátních setkáních. Katecheté také mají vést „Třídní knihu“, do které si zaznamenávají probraná témata. Ve formuláři z roku 2008 jsou vyjmenovány i specifické překážky pro udělení kanonické mise.¹³⁶ Pro udělení mise na tři roky má katecheta působit nepřetržitě tři roky v katechetické službě a nadále se zúčastňovat dalšího vzdělávání a minimálně jednou za dva roky absolvovat rekolekci nebo duchovní cvičení.¹³⁷

3.1.4. Informování katechetů

Nejen informační, ale z velké části formační charakter měly *Katechetické listy*, které vycházely od roku 1998 do roku 2008 a navázaly na diecézní *Katechetický věstník* (1993–1998). Formační charakter přetrval v celorepublikovém revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku *Cesty katecheze*, na jehož obsahu se pracovníci AKC také podíleli. Informace nejen o své formaci dostávají katecheté od roku 2009 prostřednictvím e-mailu.¹³⁸

¹³⁶ Např. život v církevně neplatném manželství, závažná psychická nemoc či sexuální deviace. In Centrum pro katechezi Olomouc. *Žádost o udělení kanonické mise* [2016-04-16]. <<http://download.katechetiolomouc.cz/dokumenty/%C5%BD%C3%A1dost%20o%20ud%C4%9Blen%C3%AD%20kanonick%C3%A9%20mise.pdf>>.

¹³⁷ Centrum pro katechezi Olomouc. *Kanonická mise ke katechetické službě ve farnostech – základní informace* [2016-04-16]. <<http://download.katechetiolomouc.cz/dokumenty/KANONICK%c3%81%20MISE%20KE%20KATECHETICK%c3%89%20SLU%c5%bdB%c4%9a%20VE%20FARNOSTECH.doc>>.

¹³⁸ Rozhovor s Mgr. Martinou Orlovskou, PhD., dne 5. 10. 2015.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: e – e-mail; KL – Katechetické listy olomoucké arcidiecéze (formační); KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008); (92) – rok prvního vydání periodika; 0 – informační periodikum nevycházelo; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	periodikum
1990-91	0
1991-92	KV (92) ¹³⁹
1992-93	KV
1993-94	KV
1994-95	KV
1995-96	KV
1996-97	KV
1997-98	KV
1998-99	KL
1999-00	KL
2000-01	KL
2001-02	KL
2002-03	KL
2003-04	KL
2004-05	KL
2005-06	KL
2006-07	KL
2007-08	KL
2008-09	KL
2009-10	e
2010-11	e
2011-12	e
2012-13	e
2013-14	e
2014-15	e

¹³⁹ Arcidiecézní katechetické centrum Arcibiskupství olomouckého. *Katechetický věstník*, 1993–1998. Vydáváno pro interní potřebu arcidiecéze.

3.1.5. Souhrn

Základní formace katechetů byla zabezpečována po celé zkoumané období studiem na TF UP v Olomouci, katechetický kurz byl otevřen pouze dvakrát, v roce 1990–1991 a v letech 2002–2004. Celoživotní formace prošla vývojem od důrazu na formaci katechetů v rámci pravidelných setkávání v děkanátech od 90. let do roku 2005. Od tohoto roku naopak AKC pravidelně organizuje v zimním období třídní arcidiecézní setkání.

Specifikem formace katechetů je zvláštní důraz na duchovní formaci, což lze pozorovat na pořádání každoroční postní duchovní obnovy, duchovních cvičení, poutí a časem, který je této oblasti věnován v rámci arcidiecézních setkání. Akcenty v průběhu zkoumaného období zahrnovaly zpravidla dvouletá či víceletá období, ve kterých byly náplní metodických dnů a seminářů, zejména metodika katechetické práce. AKC také vydávalo po deset let vlastní informační Katechetické listy.

Podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)¹⁴⁰ lze konstatovat, že formaci katechetů nebylo za personálně nízkého stavu (tři až pět pracovníků AKC) věnováno takové množství času, které by odpovídalo kritériu přednosti před ostatními činnostmi AKC. Na druhou stranu v rámci týmu AKC působil a působí kněz, který je k dispozici pouze katechetům.

¹⁴⁰ Hrubý výpočet a odhad: spolupráce s CMTF UP (cca 40 h), formační den (3 dny = 24 h + 48 h přípravy), děkanátní setkání (10x4 h = 40 h + 80 h přípravy), duchovní cvičení (5 dní = 40 h + 80 h přípravy), duchovní obnova (2 dny = 16 h + 32 h přípravy), seminář / metodický den (4x8 h = 32 h + 64 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 274 za rok 2014/2015 – cca 274 h). Celkem cca 780 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní = 1800 h) za rok.

3.2. Arcidiecéze pražská

Katechetické středisko Arcibiskupství pražského bylo založeno v roce 1990 sestrou Concilií Novákovou OSU, při KTF UK. Další vedoucí jsou již odpovědní vikáři pro pastorační, respektive řediteli Pastoračního střediska. Spolu s vedoucím tvoří středisko další dva nebo tři pracovníci, z nichž se vždy jeden stará o organizaci katechetického kurzu. Mezi prvními vedoucími byli Štěpán Faber a sestra Ancilia Vaňková de Notre Dame.¹⁴¹ Vedoucí střediska sestra Vojtěcha Eva Hanelová OSB a následně sestra Prokopa Eva Tomášková OSU se zasadily o zavedení systému dvouletých katechetických kurzů (od roku 1997), který v téměř nezměněné podobě trvá dodnes. Od roku 1999 do září 2012 byl dlouholetým vedoucím Bc. Dan Pikálek. Středisko používalo od svého vzniku při Arcibiskupství pražském do roku 2012 název ADKS (Arcidiecézní katechetické středisko). Současnou vedoucí Katechetického střediska je ThLic. Mgr. Lenka Jeřábková, Th.D.

Katechetické středisko spolupracuje na formaci katechetů s Katolickou teologickou fakultou Univerzity Karlovy (dále jen KTF UK), zvláště při praxích studentů (laiků i budoucích a současných kněží a jáhnů). Dále je v pracovním kontaktu s jednotlivými odborníky z jiných fakult a s ostatními centry, které působí v pastorační, nejčastěji s Pastoračním střediskem.

3.2.1. Základní formace

Mezi lety 1992 a 1995 se uskutečnily tři **jednoleté katechetické kurzy**, od září roku 1995 byl kurz změněn na dvouletý, přičemž celý první rok byl věnován studiu nového Katechismu katolické církve. Tyto kurzy pořádalo Pastorační středisko pod vedením P. Ing. Mgr. Aleše Opatrného. Od roku 1997 až dodnes zajišťuje základní formaci prostřednictvím **dvouletého katechetického kurzu**, který se otevírá vždy jednou za dva roky (s vynechaným jedním rokem 2005/2006), Katechetické středisko. Ve spolupráci s KTF UK bylo možné v letech 2006–2008¹⁴² a 2008–2010 získat

¹⁴¹ Rozhovor s Bc. Danem Pikálkem, dne 15. 11. 2015.

¹⁴² Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. Celoživotní vzdělávání – program „Katechetický kurz“, č. j. 2461/05, ze dne 9. listopadu 2005.

absolvováním katechetického kurzu i kvalifikaci pro výuku náboženství na školách. Setkání se konají o sobotách jednou za dva týdny.

Zároveň je základní formace katechetů zajišťována studiem na **Katolické teologické fakultě UK v Praze**, na které bylo v roce 1990/1991 zahájeno dálkové, respektive kombinované studium s možností získat magisterský stupeň po čtyřech letech studia v oboru Náboženské nauky (od 1. 4. 2007 Teologické nauky).¹⁴³ Kromě kombinovaného studia bylo od roku 2002/2003 umožněno studovat prezenční magisterský obor Katolická teologie i laikům. Od roku 2003/2004 je možné studovat čtyřletý bakalářský a dvouletý navazující magisterský obor v kombinované formě. Akreditací oboru Teologické nauky v obou stupních od roku 2013/2014 dochází k většímu zaměření na teologické předměty, přičemž do povinných ani volitelných předmětů nejsou zařazeny předměty z oboru pedagogiky a psychologie.¹⁴⁴

Vyšší odborná škola pedagogická ve Svatém Janu pod Skalou založená roku 1995 připravuje podle své webové prezentace kromě jiných uplatnění i pracovníky pro působení ve farnostech, zejména pokud se týká práce s dětmi a jejich rodinami.¹⁴⁵

Vyšší odborná škola JABOK, sociálně-pedagogicky zaměřená, zřizovaná Salesiány Dona Boska, byla založena v roce 1992 na „vzdělávacím programu Malá teologie, který byl realizován tajně v době komunismu od roku 1979.“¹⁴⁶ Vzdělávací program se postupně orientoval na obory sociální práce a sociální pedagogika.

Absolventi těchto vyšších odborných škol, Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy, Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy a některých kurzů¹⁴⁷ jsou v současné době v souvislosti s udělením kanonické mise přezkušováni odbornou komisí v Katechetickém středisku a dle výsledku je jim udělena kanonická

¹⁴³ Katolická teologická fakulta UK. Změna názvu studijních oborů, č. j. 1593/07 ze dne 22. 6. 2007 [2016-02-02]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-528.html>>.

¹⁴⁴ Viz Katolická teologická fakulta UK. *Jednotný studijní plán* [2016-03-05]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-1280.html#5>>; Katolická teologická fakulta UK. *Jednotný studijní plán* [2016-03-05]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-1281.html#5>>. Z povinných předmětů je vyučována Fundamentální katechetika a z volitelných Didaktické modely katecheze.

¹⁴⁵ Srov. Svatojanská kolej – Vyšší odborná škola pedagogická. Pro uchazeče [2016-03-05]. <<http://www.svatojanskakolej.cz/pro-uchazece/>>. KS Arcibiskupství pražského v roce 1999 tuto školu jako základní teologické vzdělání doporučovalo. In Katechetické středisko Arcibiskupství pražského. *Pražská příloha* 1998/1999, č. 9.

¹⁴⁶ JABOK. Historie. (31. 7. 2014) [2016-03-05]. <<http://www.jabok.cz/jabok/historie>>.

¹⁴⁷ Například kurz „Malé teologie“ byl v roce 1993 uznán tehdejšími arcibiskupem Miloslavem Vlkem jako dostačující pro výuku náboženství na 1. a 2. stupni ZŠ a tedy k udělení kanonické mise. In ACAP 1993, č. 1.

mise. V případě, že jim udělena není, je jim doporučeno studium na KTF UK nebo v katechetickém kurzu Arcibiskupství pražského.

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; PF – pedagogická fakulta; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila; * – pokračování formace z předešlého roku). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace (místo formace)	
1990-91	0	TF 4
1991-92	0	TF 4
1992-93	KK 1; (Mariánské Lázně)	TF 4
1993-94	KK 1	TF 4
1994-95	KK 1	TF 4
1995-96	KK 2	TF 4
1996-97	*	TF 4
1997-98	KK 2	TF 4
1998-99	*	TF 4
1999-00	KK 2	TF 4
2000-01	*	TF 4
2001-02	KK 2	TF 4
2002-03	*	TF 5
2003-04	KK 2	TF 5; TF 4+2
2004-05	*	TF 5; TF 4+2
2005-06	0	TF 5; TF 4+2
2006-07	KK 2	TF 5; TF 4+2
2007-08	*	TF 5; TF 4+2
2008-09	KK 2	TF 5; TF 4+2
2009-10	KK 2,25	TF 5; TF 4+2
2010-11	*	TF 5; TF 4+2
2011-12	*	TF 5; TF 4+2
2012-13	KK 2	TF 5; TF 4+2
2013-14	*	TF 5; TF 4+2
2014-15	KK 2	TF 5; TF 4+2

3.2.2. Celoživotní formace

První **arcidiecézní setkání** katechetů, na které byli pozváni jak laici, tak kněží, se uskutečnilo v roce 1992, tehdy ještě v Praze a v Plzni. Další, dokonce dvoudenní setkání, se uskutečnilo v roce 1997 v Praze na Břevnově. V dalších letech arcidiecézní setkání postupně splynula s metodickými dny a od roku 2003 jsou nazývány **formační dny** a konají se zpravidla dvakrát v roce (druhý formační den vznikl v roce 2008, kdy byl spojen s požehnáním katechetů na začátku školního roku). Setkání obvykle začíná mší svatou, po které následuje přednáška či inspirace oslovených katechetů z praxe, odpoledne je věnováno sdílení ve skupinkách a aktuálním informacím z KS. Formační dny byly zaměřeny na různá témata, vícekrát na téma Boží slovo či duchovní život katechety.¹⁴⁸

Setkání katechetů **ve vikariátech** se konala již od počátku 90. let, ale po celostátním setkání katechetů na podzim roku 1996 vzrostla potřeba se setkávat častěji, proto byly zavedeny takzvané **první čtvrtky**. Každý měsíc ve čtvrtek a další roky ve středu se na ADKS v Dejvicích až do února 1999 scházeli ti, kteří měli o setkání zájem nebo ti, kteří se nemohli scházet ve svém vikariátu. **Vikariátní setkání** se konala zpravidla každý druhý měsíc a některé vikariáty měly setkání společná. Organizátorem těchto setkání bylo až do září roku 2002 ADKS, které je za vydatné odborné pomoci P. ThLic. Bohumila Koláře, vyučujícího katechetiky na KTF UK, pravidelně navštěvovalo.¹⁴⁹ Nadále si setkání ve vikariátech nebo ve farnostech katecheté ve spolupráci s vikáři organizují sami podle potřeby. Setkání zpravidla měla část odbornou a část ke sdílení zkušeností.¹⁵⁰

Pravidelné jednodenní postní **duchovní obnovy** (v některých letech i adventní) se konaly od roku 1997 do roku 2014. Katecheté také měli možnost se účastnit duchovních cvičení pro katechety, zvláště na Svaté Hoře. V roce 2002 byli katecheté pozváni na letní formačně-rekreační týdenní setkání do Čechtic. Od školního roku 2003/2004 se katecheté setkávali vždy na začátku školního roku ke společnému **požehnání**, po kterém následovala prohlídka kulturní památky a společné setkání. Od roku 2008 je požehnání součástí formačního dne, který se koná zpravidla v měsíci září. V roce 2006 se uskutečnila **pout'** katechetů. V posledních letech projevují

¹⁴⁸ AIK, Zprávy o činnosti Katechetického střediska AP.

¹⁴⁹ Rozhovor s Bc. Danem Pikálkem, ze dne 15. 11. 2015.

¹⁵⁰ Rozhovor s ThLic. Mgr. Lenkou Jeřábkovou, Th.D., ze dne 11. 10. 2015.

katecheté více zájem o účast na duchovních cvičeních ve své farnosti, případně jinde v rámci svého spirituálního zaměření u svých duchovních vůdců.¹⁵¹

Odborná formace je zajištěna zvláště **formačními dny**. Dále KS zpravidla jednou za rok pořádá jednodenní či vícedenní semináře. V 90. letech proběhlo nepravidelně několik přednášek.¹⁵² Také se uskutečnil první metodický den zaměřený zvláště na sdílení zkušeností. V roce 2001 proběhlo deset setkání v rámci kurzu bibliodramatu. Následující rok jednodenní seminář ve sv. Janu pod Skalou a v Plzni na téma „Modlitba s dětmi“. V letech 2002–2003 se uskutečnil celý několikátýdenní seminář smyslově-symbolické metody podle Franze Ketta opět ve Svatém Janu pod Skalou. Od ledna 2004 do června 2005 probíhala v KS každý měsíc tzv. **katechetická úterý** – setkání s cílem získat inspiraci k praxi na různá témata. V roce 2005/2006 se konal roční kurz pro vedoucí farních skupin předškolních dětí, o rok později pro vedoucí farních skupin seniorů.¹⁵³ Jednodenní biblický seminář proběhl na podzim roku 2007. V roce 2008/2009 se uskutečnil jednodenní seminář komunikace a kurz bibliodramatu. Všechna setkání bibliodramatu vedla herečka a první propagátorka tohoto kurzu Mgr. Elena Strupková.

Katechetům je také nabízen a od roku 2014 je pro účastníky katechetického kurzu povinný víkendový „**Kurz pro hlavní vedoucí táborů**“ pořádaný od roku 2003 Sekcí pro mládež ČBK. Jeho náplní je zvláště bezpečnostní a organizační stránka pořádání těchto akcí pro děti a mládež.

Pražské katechetické středisko nabízelo od roku 2000 do roku 2013 **individuální metodickou konzultační pomoc** katechetům při osobních setkáních ve středisku (pravidelně dvakrát týdně), případně na vyžádání přímo ve farnosti, nebo prostřednictvím telefonické a e-mailové komunikace. Konzultace se týkaly zejména výchovy a vzdělávání. Tuto metodickou pomoc vykonávala pracovnice KS Eva Bartoňová.¹⁵⁴

¹⁵¹ Rozhovory s přednášející v katechetickém kurzu Evou Bartoňovou, ze dne 12. 9. 2016.

¹⁵² Např. o sektách a nových náboženských směrech nebo o sexuální výchově v křesťanské rodině. In ACAP, 1992–1996.

¹⁵³ Rozhovor s autorkou obou projektů a vedoucí kurzů Evou Bartoňovou, dne 23. 9. 2015.

¹⁵⁴ Interní materiály Katechetického střediska Arcibiskupství pražského. (Přehled činnosti Katechetického střediska, 2000–2011); rozhovor s Evou Bartoňovou, dne 13. 2. 2016.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – vikariátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; f-r – formačně rekreační pobyt pořádaný ADKS; p – pout'; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	arcidiecézní setkání – téma	vikariátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91	0			
1991-92	0			
1992-93	1			
1993-94	0		1	
1994-95	0	4		
1995-96	0	4	c	3
1996-97	0	4	1; c	3
1997-98	1 (2)	4	1; c	3
1998-99	0	4	1; c	3
1999-00	1 – Svoboda a odpovědnost v katechezi	4	1; c	3
2000-01	0	4	1	3
2001-02	0	4	1; f-r	3
2002-03	1 – Biskupská služba v církvi	x	1; c	3
2003-04	1 – metodické materiály	x	2	6
2004-05	2 – Modlitba a pokání katechety v katechezi; Komunikace; Práce s Písmem svatým	x	2	13
2005-06	1 – Trvalá výchova ke svátosti smíření	x	2; p	13
2006-07	2 – Proces přerodu „dětské“ víry v „dospělou“; Jak přiblížit dětem téma Duch svatý	x	1	3
2007-08	1 – Misijní rozměr křesťanského života	x	1	3
2008-09	2 – Média a pastore, Mediální výchova	x	1	3
2009-10	1 – Proces křesťanské iniciace dětí a mládeže	x	1	3
2010-11	1 – Boží slovo v katechezi	x	1	0
2011-12	2 – Mariánská úcta; Druhý vatikánský koncil	x	1	0
2012-13	1 – Liturgická katecheze, liturgická výchova	x	1	0
2013-14	1 – Písmo sv., diskuze	x	1	0
2014-15	2 – Metodické plány; Duchovní život a katecheze	x	0	3

3.2.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je udělována na jeden nebo tři roky. Od září roku 2002 je pro katechety stanovené společné minimum průběžné formace: společná duchovní obnova pro katechety, arcidiecézní metodický den (později nazýván formační den pro katechety) a podzimní a jarní oblastní setkání, která postupně nahradila dosavadní vikariátní setkání organizovaná KS.¹⁵⁵ Oblastní, respektive vikariátní setkání se později nekonala v každém vikariátu, a proto ve společném minimu celoživotní formace zůstaly formační dny a duchovní obnovy, které pořádalo KS. Od doby, kdy KS duchovní obnovy nepořádá je v kanonické misi zmíněna jen účast katechety na formačních setkáních a vedení evidence činnosti. Duchovní správce dané farnosti zodpovídá za úkoly vyplývající z udělené kanonické mise katechetovi.¹⁵⁶ Pro evidenci činnosti katechety sestavili Dan Pikálek a Eva Bartoňová „třídní knihy“,¹⁵⁷ které obsahovaly celoroční učební plán, témata, docházku, kontakty na účastníky a záznamy o návštěvách a hospitacích.¹⁵⁸ Důležitá byla jejich archivace pro kontinuitu katecheze ve farnosti.¹⁵⁹

Katechetům je vyplácena odměna po dohodě s farářem. Katecheté, kteří jsou zároveň pastoračními asistenty, jsou placeni arcibiskupstvím.¹⁶⁰

3.2.4. Informování katechetů

Katecheté jsou nejen o své formaci informováni od roku 1995/1996, kdy začala ke Katechetickému věstníku vycházet *Pražská příloha*. Do té doby bylo možné získat informace přímo na středisku, případně z *Act curiae* či *Arcidiecézního zpravodaje*.

¹⁵⁵ Katechetické středisko Arcibiskupství pražského. *Pražská příloha* 2002/2003, č. 1.

¹⁵⁶ Arcibiskupství pražské. *Žádost o kanonickou misi ke katechetické službě* [2016-03-15]. <<http://www.apha.cz/file/20560/zadost-o-km-2013-1.pdf>>.

¹⁵⁷ Viz příloha č. 5 a 6.

¹⁵⁸ Konzultace s Evou Bartoňovou, dne 5. 10. 2015.

¹⁵⁹ Arcibiskupství pražské. *Záznamy o farní katechezi* [2016-03-15]. <<http://www.apha.cz/file/54123/zaznamy-o-farni-katechezi.pdf>>.

¹⁶⁰ Rozhovor s ThLic. Mgr. Lenkou Jeřábkovou, Th.D., dne 11. 10. 2015.

Od roku 2003/2004 až dodnes nese každoměsíční zpravodaj pro katechety název *AIK* neboli *Arcidiecézní informace katechetům*.¹⁶¹

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: AIK – Arcidiecézní informace katechetům; e – e-mail; KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008); PP – Pražská příloha; Z – Arcidiecézní zpravodaj; 0 – informační periodikum nevycházelo; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	periodikum
1990-91	Z
1991-92	Z
1992-93	Z
1993-94	Z
1994-95	Z
1995-96	KV+PP
1996-97	KV+PP
1997-98	KV+PP
1998-99	KV+PP
1999-00	KV+PP
2000-01	KV+PP
2001-02	KV+PP
2002-03	KV+PP
2003-04	AIK
2004-05	AIK
2005-06	AIK
2006-07	AIK
2007-08	AIK
2008-09	AIK
2009-10	AIK
2010-11	AIK
2011-12	AIK
2012-13	AIK
2013-14	AIK
2014-15	AIK

¹⁶¹ Tamtéž.

3.2.5. Souhrn

Základní formace je již od počátku 90. let až do současnosti zajištěna studiem na KTF UK a zároveň dvouletými katechetickými kurzy. Celoživotní formace se snažila postihnout pokud možno všechny oblasti katecheze – např. seminářem pro katechezi se seniory či s předškolními dětmi nebo zaměřením na bibliodrama. Duchovní péče o katechety se od pravidelných duchovních obnov pořádaných KS přesunula v posledních letech na jednotlivé farnosti.

Katechetické středisko vydávalo od poloviny 90. let k informování katechetů pražskou přílohu k brněnskému věstníku a od roku 2004 věstník s vlastními rubrikami nazvaný AIK.

Formaci katechetů nebylo podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)¹⁶² a za personálně poddimenzovaného stavu (dva až čtyři pracovníci) věnováno takové množství času, které by odpovídalo kritériu přednosti před ostatními činnostmi KS. Kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům, nebyl v této arcidiecézi oficiálně ustanoven, ale tuto roli mnoho let plnil P. Bohumil Kolář (pravidelná návštěva vikariátních setkání spolu s pracovníky KS, svátost smíření při formačních dnech, duchovní doprovázení mnohých katechetů v arcidiecézi).

¹⁶² Hrubý výpočet a odhad: KK (80 h + 160 h přípravy), formační den (1,5 dne = 12 h + 24 h přípravy), vikariátní setkání (4x4 h = 16 h + 32 h přípravy), duchovní cvičení (6 dní = 48 h, neorganizované KS), duchovní obnova (1 den = 8 h + 16 h přípravy), seminář / metodický den (3x8 h = 24 h + 48 h přípravy), spolupráce s KTF UK (cca 40 h), individuální konzultace (cca 40 h), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 166 za rok 2014/2015 – cca 166 h). Celkem cca 730 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.3. Diecéze brněnská

Diecézní katechetické centrum (dále jen DKC) bylo zřízeno roku 1990 a je součástí Biskupství brněnského. Prvním vedoucím byl ustanoven P. Jiří Kaňa. Dlouholetou a velmi činnou vedoucí byla Mgr. Marie Špačková. Její spolupracovníci zejména ve výtvarné oblasti byla Iva Fukalová. Současným vedoucím DKC je P. ThLic. Tomáš Koumal. Centrum je tvořeno vedoucím a třemi dalšími pracovníky.

DKC spolupracuje na formaci katechetů s Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity, jejíž studenti v rámci své praxe absolvují jedno setkání na DKC. Někteří odborníci z Masarykovy Univerzity také přednášejí v kurzech pořádaných DKC. Centrum rovněž koordinuje povinnou praxi studentů Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kteří pocházejí z brněnské diecéze a studují teologii nebo křesťanskou výchovu. DKC se rovněž podílí na organizaci celostátních katechetických kongresů.¹⁶³

3.3.1. Základní formace

Od roku 1990 byly Biskupstvím brněnským pořádány jednoleté **Katechetické kurzy**, jejichž organizací bylo pověřeno DKC. Tyto kurzy prakticky pokračují až do dnešní doby v poněkud změněné podobě. První kurz roku 1990 byl intenzivní čtyřměsíční (od března do června), následující kurzy již trvaly jeden školní rok (od září do června). Od roku 2002 byl jednoletý katechetický kurz přetvořen v kurzy dva: **Teologický kurz** a **kurz Katecheta**. Studium v obou kurzech probíhá o sobotách dvakrát měsíčně a je zakončeno zkouškami.¹⁶⁴ Každý kurz trvá přibližně jeden školní rok. Teologický kurz neslouží pouze jako příprava pro budoucí katechety ve farnostech, ale jako důkladné teologické vzdělávání pro všechny aktivní katolické laiky. Kurz Katecheta, který na Teologický kurz v dalším roce navazuje, je už určen těm, kdo chtějí působit ve farní katechezi a v dalších pastoračních oblastech, ve kterých je potřebné mít

¹⁶³ Rozhovor s Mgr. Marií Špačkovou, dne 8. 9. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 19. 2. 2016.

¹⁶⁴ Absolvování obou kurzů je stanoveným minimem pro vyučování farního náboženství v brněnské diecézi. Do roku 2005 dávalo kvalifikaci i pro vyučování náboženství na škole. Po vydání nového Zákona o pedagogických pracovnících je ve škole pro výuku nepovinného předmětu náboženství vyžadována vysokoškolská odbornost (viz § 14 zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících). In rozhovor s Mgr. Marií Špačkovou, dne 8. 9. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 19. 2. 2016.

kromě teologických i určité pedagogické a didaktické dovednosti. Kurz Katecheta obsahuje praktické semináře a nechybí v něm ani povinné následky a samostatné výstupy ve farních katechezích, a to jak dětí, tak i ostatních věkových skupin.¹⁶⁵

Na **Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně** je od roku 2007 otevřen bakalářský obor v rámci programu Specializace v pedagogice Pedagogické asistentství křesťanské výchovy pro ZŠ a navazující obor Učitelství křesťanské výchovy pro ZŠ, oba obory pouze v prezenční formě a pouze jako dvouobor.¹⁶⁶ Udělení kanonické mise pro službu katechety absolventům těchto oborů je v kompetenci místního biskupa.

¹⁶⁵ Srov. ŠPAČKOVÁ, Marie. Vzdělávání laiků v brněnské diecézi. *Dialog Evropa XXI. Revue pro křesťanskou orientaci ve vědě a kultuře* 2015, roč. 25, č. 1–2, s. 83–85. Rozhovor Mgr. s Marií Špačkovou, dne 8. 9. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 19. 2. 2016.

¹⁶⁶ Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Pedagogické asistentství pro ZŠ [2016-03-05]. <http://is.muni.cz/do/ped/stud/studk/2015_2016/P/BSPE_KR3_P_2013.html>. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Učitelství křesťanské výchovy pro ZŠ [2016-03-05]. <http://is.muni.cz/do/ped/stud/studk/2015_2016/P/NZS_KR2_P_2013.html>.

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; PF – pedagogická fakulta; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila; * – pokračování formace z předešlého roku). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace	
1990-91	KK 1	0
1991-92	KK 1,5	0
1992-93	*	0
1993-94	KK 1 (Znojmo)	0
1994-95	KK 1 (Žďár n. Sáz.)	0
1995-96	KK 1	0
1996-97	KK 1	0
1997-98	KK 1	0
1998-99	KK 1	0
1999-00	KK 1	0
2000-01	KK 1 (Znojmo)	0
2001-02	KK 1	0
2002-03	KK 2	0
2003-04	*	0
2004-05	KK 2	0
2005-06	*	0
2006-07	KK 2	0
2007-08	*	PF 3+2
2008-09	KK 2	PF 3+2
2009-10	*	PF 3+2
2010-11	KK 2	PF 3+2
2011-12	*	PF 3+2
2012-13	KK 2	PF 3+2
2013-14	*	PF 3+2
2014-15	KK 2	PF 3+2

3.3.2. Celoživotní formace

Celoživotní formace probíhá na třech úrovních: farní, děkanátní a diecézní. Aktivita v brněnském děkanátu jsou určeny i pro katechety z blízkého či vzdálenějšího okolí, kteří působí ve farnosti sami.

Ve **farnostech** se katecheté setkávají zvláště kvůli koordinaci katechetické činnosti, vytváření farních pastoračních projektů a dalším záležitostem, ale setkání může mít i vzdělávací a duchovní charakter.

Od roku 1991 se katecheté v brněnské diecézi ke své celoživotní formaci scházejí v určitých místech. Tato místa formace se nacházejí většinou ve spádových městech **v děkanství**, někdy však vznikají podle praktických možností (např. počet katechetů v dané oblasti, dopravní spojení apod.) Síť formačních míst je tedy hustší, než počet děkanátů, protože některé děkanáty jsou velmi rozlehlé.¹⁶⁷ Vedením katechetů je pověřen děkan nebo jiný kněz, kterému v organizaci setkání pomáhá animátor – pastorační asistent nebo katecheta. Setkání se konají zpravidla jednou měsíčně, nebo jejich frekvence odpovídá daným konkrétním možnostem a potřebám. Doporučeno je, aby se všichni katecheté v každém děkanství setkali minimálně jednou až dvakrát za rok. Obsahem formačních setkání je duchovní slovo, vzdělávání a praktická inspirace, tj. výměna zkušeností, společné plánování, předávání informací a sdílení.¹⁶⁸ Animátoři formačních míst (středisek) se v 90. letech setkávali s DKC dvakrát do roka. Dnes se již nescházejí.

Katecheté z celé diecéze se setkávají jednou za dva roky v závislosti na termínech celostátních setkání katechetů. (Diecézní setkání má jak duchovní, tak praktickou náplň.) Katecheté z brněnské diecéze se zde setkávají především se svým biskupem, který je po celou dobu přítomen. Po mši svaté, která je většinou zařazena do úvodu setkání, následují teoretické i praktické přednášky a semináře, informace, inspirace z praxe, ukázky pomůcek a další nabídky.¹⁶⁹ Témata jednotlivých setkání

¹⁶⁷ V září 1992 je míst formace 20, v červenci 1993 22. In ACEB 1992, č. VIII, s. 55; ACEB 1993, č. VI., s. 41. V září 1995 je známo 29 formačních míst a o rok později již 32 (z nich 10 míst bylo v brněnském děkanátu, ty byly od roku 1998/1999 zrušeny; od té doby se v brněnském děkanství konají setkání v jednotlivých farnostech a také společně u katedrály). In *Informační příloha pro Brněnskou diecézi, 1995–1997*.

¹⁶⁸ Témata setkání si ten, kdo formaci vede, volí po konzultaci se svěřenými osobami sám.

¹⁶⁹ Rozhovor s Marií Špačkovou, dne 8. 9. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 19. 2. 2016.

většinou souvisela s tématy roků vyhlášených českou církví nebo se zabývala katechezí v různých souvislostech.¹⁷⁰

Při trvalé formaci katechetů dbá DKC jak o duchovní, tak o odborné vzdělávání. V duchovní oblasti pořádalo dříve pravidelnou jednodenní **postní duchovní obnovu** (od roku 1993 do roku 2012). V současné době již DKC tuto obnovu neuskutečňuje, protože katecheté mají mnoho dalších nabídek k duchovní formaci, zvláště ve své farnosti, což je důležité. Také jedno z formačních setkávání (viz níže) má duchovní charakter. Katecheté se mohou zúčastnit **letních duchovních cvičení**, konaných nejčastěji ve Vranově u Brna nebo v Brně na Petrově. V prvních rocích devadesátých let se uskutečnilo i několik **poutí** katechetů. V posledních letech rovněž i účast na duchovních cvičeních klesá, což může být způsobeno bohatou nabídkou dalších akcí a také úbytkem katechetů a pastoračních asistentů placených diecézí.¹⁷¹

Od školního roku 1998/1999 jsou zavedena pravidelná tzv. **formační setkávání** v Brně, která se konají zpravidla čtyřikrát do roka a mají většinou formu přednášky. Každá ze čtyř přednášek postupně získala své zaměření: duchovní, biblické, pedagogické a katechetické. Kromě těchto přednášek se zpravidla jednou za rok koná celodenní **praktický seminář** (např. práce se symboly, práce s předškolními dětmi apod.) či **metodický den** k seznámení s novými učebnicemi a metodikami k výuce náboženství. Na začátku každého školního roku pořádá DKC **úvodní seminář pro začínající katechety**.¹⁷²

¹⁷⁰ ACEB 2002–2012.

¹⁷¹ Tamtéž; Diecézní katechetické centrum Biskupství brněnského. *Informační příloha pro Brněnskou diecézi*, 1994–2008.

¹⁷² Tamtéž.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – děkanátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; p – poutě; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	děkanátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91		10	0; c	
1991-92		10	0; c	
1992-93	0	10	0; c; p	
1993-94	0	10	1; c; p	4
1994-95	0	10	1; c; p	4
1995-96	0	10	1	4
1996-97	1	10	1; c	4
1997-98	0	10	1	4
1998-99	1	10	1	6
1999-00	1	x	1	6
2000-01	0	x	1; c	6
2001-02	0	x	1; c	6
2002-03	1 – Duchovní rozměr katechety na počátku 3. tisíciletí; Žité bludy	x	1	6
2003-04	0	x	1; c	6
2004-05	1 – Rodina – farnost – katecheze	x	1	6
2005-06	0	x	1	6
2006-07	1 – Katecheze – teorie i praxe	x	1	6
2007-08	0	x	1; c	6
2008-09	1 – Sv. Pavel a my	x	1; c	6
2009-10	0	x	1	6
2010-11	1 – Písmo sv.	x	1	6
2011-12	0	x	1	6
2012-13	1 – Rok Cyrila a Metoděje, Rok víry	x	0	6
2013-14	0	x	0	6
2014-15	1	x	0	6

3.3.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je od září 1999 vydávána i na tři roky.¹⁷³ Udělením kanonické mise se katecheta zavazuje k další duchovní i odborné formaci při pravidelných setkáváních (v děkanství nebo jiném určeném místě). Termíny setkávání si katecheté buď zjišťují sami, nebo jsou zváni pastoračním asistentem, který je k tomu v děkanství pověřen.¹⁷⁴

Katecheté, kteří jsou zároveň pastoračními asistenty, jsou placeni Biskupstvím brněnským, jehož jsou zaměstnanci. Katecheté ve farnostech mají právo být placeni farnostmi. Uzavírají dohodu o pracovní činnosti nebo dohodu o provedení práce. Uzavření takové dohody záleží na konkrétní dohodě s farářem místa. Někteří katecheté konají službu bez osobního nároku na odměnu.¹⁷⁵

3.3.4. Informování katechetů

Katechetický věstník Biskupství brněnského jako první periodikum s informačním a zvláště formačním charakterem pro katechety po roce 1990 vychází dodnes. Od roku 2008 se vznikem celorepublikového periodika *Cesty katecheze* přestal být distribuován do ostatních diecézí. *Informační příloha pro Brněnskou diecézi* je součástí věstníku od roku 1994 a je posílána katechetům brněnské diecéze elektronicky a rovněž je k dohledání spolu s dalšími aktualitami na webových stránkách DKC. Skrze tuto informační přílohu jsou katecheté informováni jednou za měsíc během školního roku. Pokud vyvstane nějaká urgentní potřeba, jsou katecheté informováni pomocí e-mailových adres. DKC vede a aktualizuje databázi katechetů s potřebnými údaji k zprostředkovávání informací.¹⁷⁶

¹⁷³ ACEB 1999, č. 6.

¹⁷⁴ Katechetické centrum Biskupství brněnského. *Formulář žádosti o kanonickou misi* [2016-03-05]. <http://brno.biskupstvi.cz/kc/Formulare/Kanonicka_mise_zadost_aktualne.pdf>.

¹⁷⁵ Rozhovor s Marií Špačkovou, dne 8. 9. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 19. 2. 2016.

¹⁷⁶ Tamtéž.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: In – Informační příloha pro Brněnskou diecézi; KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008).

rok	periodikum
1990-91	KV
1991-92	KV
1992-93	KV
1993-94	KV
1994-95	KV
1995-96	KV+In
1996-97	KV+In
1997-98	KV+In
1998-99	KV+In
1999-00	KV+In
2000-01	KV+In
2001-02	KV+In
2002-03	KV+In
2003-04	KV+In
2004-05	KV+In
2005-06	KV+In
2006-07	KV+In
2007-08	KV+In
2008-09	KV+In
2009-10	KV+In
2010-11	KV+In
2011-12	KV+In
2012-13	KV+In
2013-14	KV+In
2014-15	KV+In

3.3.5. Souhrn

Diecézní katechetické centrum brněnské diecéze již od roku 1990 až dodnes zajišťuje základní formaci katechetů v osvědčených kurzech. Katecheté v celé diecézi se často setkávají na všech úrovních a pravidelně jsou pro ně pořádány formační semináře. Stejně jako v pražské arcidiecézi je péče o duchovní rozvoj katechetů již od roku 2012 svěřena farnostem.

Specifickou dlouhodobou aktivitou této diecéze je vydávání Katechetického věstníku s částečně formačním charakterem, ke kterému ve většině dalších diecézí vycházely informační přílohy.

Kritérium přednosti formace katechetů před ostatními činnostmi DKC bylo podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)¹⁷⁷ částečně naplněno i přes nižší počet pracovníků (tři až pět) a jejich pracovní úvazky v DKC. V této diecézi také nebyl ustanoven kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům, ačkoli je v současné době vedoucím DKC kněz.

¹⁷⁷ Hrubý výpočet a odhad: KK (80 h + 160 h přípravy), formační den (0,5 den = 4 h + 8 h přípravy), děkanátní setkání (10x4 h = 40 h + 80 h přípravy), farní setkání (2x4 h = 8 h + 16 h přípravy), duchovní cvičení (6 dní = 48 h, částečně organizované KS), duchovní obnova (1 den = 8 h + 16 h přípravy), seminář / metodický den (6x8 h = 48 h + 96 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – za rok 2014/2015 375 misí – cca 375 h). Celkem cca 995 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.4. Diecéze českobudějovická

Katechetické středisko České Budějovice vzniklo v roce 1990, kdy byl vedoucím, přesněji „referentem diecéze pro katechezi“ jmenován P. Adolf Pintíř.¹⁷⁸ Současnou vedoucí je Bc. Olga Švecová. Diecézní katechetické středisko (dále jen DKS) již od svého vzniku úzce spolupracuje s **oblastními katechetickými středisky**, ve kterých jsou jmenováni tzv. vikariátní zástupci za katechezi,¹⁷⁹ kteří „ve spolupráci s vikáři organizují a zajišťují výuku náboženství na školách a farní katecheze ve vikariátech.“¹⁸⁰ Středisko tvoří spolu s vedoucím tříčlenný tým.¹⁸¹

Na formaci katechetů spolupracuje DKS zvláště s Teologickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, která zajišťuje základní formaci katechetů. Dále DKS spolupracuje s ostatními katechetickými středisky/centry v ČR i v zahraničí.¹⁸²

3.4.1. Základní formace

První katechetický kurz proběhl od září 1990 do června 1991 a absolvovalo ho přes 60 katechetů – laiků a několik řeholnic.¹⁸³ Dalším školním rokem již základní formace laických katechetů pokračovala prostřednictvím studia na právě založené **Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích** (dále jen TF JU).

Od roku 1993/1994 bylo možné studovat v denním i dálkovém studiu již čtyři obory: a) pastoračně-praktický, b) pedagogicko-katechetický, c) pedagogicko-katechetický a pastoračně-praktický, d) pedagogicko-katechetický a vychovatel.¹⁸⁴ Tyto obory byly o rok později transformovány do tříletých bakalářských [a), b)] a pětiletých magisterských [c), d)] oborů a později rozšířeny o další: Učitelství náboženství a etiky,

¹⁷⁸ ACEBB 1990, č. 9. (Podle ChD 14 jmenoval biskup dekretem č. j. 1553 ze dne 18. 9. 1990 P. Adolfa Pintíře, faráře v Chotovinách, referentem diecéze pro katechezi, aby byl ve spojení s Katechetickou komisí biskupské konference a staral se o tento obor pastorační v diecézi.)

¹⁷⁹ Oficiálně jmenování a zavedení od školního roku 1996/1997 in ACEBB 1997, č. 3., s. 14.

¹⁸⁰ Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. [2016-03-05]. <<http://kc.bcb.cz/>>.

¹⁸¹ Autorizace textu Mgr. Martinou Fürstovou ze dne 22. 3. 2016.

¹⁸² Rozhovor a dotazník vyplněný Bc. Olgou Švecovou, dne 22. 10. 2015.

¹⁸³ Biskupství českobudějovické. *Aktuality – Setkání. Revue pro společný život diecéze* 1991, roč. 2, č. 4, s. 2.

¹⁸⁴ ACEBB 1993, č. 3, příloha č. 1.

Pastoračně-sociální asistentství a Pedagogika volného času.¹⁸⁵ Aktuálně je možné teologii studovat i v kombinaci s druhým oborem (historií, bohemistikou a filosofií).¹⁸⁶

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; TF – teologická fakulta; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace	
1990-91	KK	0
1991-92	0	TF 3; TF 5
1992-93	0	TF 3; TF 5
1993-94	0	TF 3; TF 5
1994-95	0	TF 3; TF 5
1995-96	0	TF 3; TF 5
1996-97	0	TF 3; TF 5
1997-98	0	TF 3; TF 5
1998-99	0	TF 3; TF 5
1999-00	0	TF 3; TF 5
2000-01	0	TF 3; TF 5
2001-02	0	TF 3; TF 5
2002-03	0	TF 3; TF 5
2003-04	0	TF 3; TF 5
2004-05	0	TF 3; TF 5
2005-06	0	TF 3; TF 5
2006-07	0	TF 3; TF 5
2007-08	0	TF 3; TF 5
2008-09	0	TF 3; TF 5
2009-10	0	TF 3; TF 5
2010-11	0	TF 3; TF 5
2011-12	0	TF 3; TF 5
2012-13	0	TF 3; TF 5
2013-14	0	TF 3; TF 5
2014-15	0	TF 3; TF 5

¹⁸⁵ ACEBB 1995, č. 2, příloha.

¹⁸⁶ Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Seznam aktuálních oborů pro uchazeče o studium [2016-03-05]. <<http://www.tf.jcu.cz/studium-a-vzdelavani/jak-na-tf-v-roce-2015-16/nabizene-studijni-obory/seznam-aktualnich-oboru-pro-uchazece-o-studium>>.

3.4.2. Celoživotní formace

Diecézní setkání katechetů, respektive katechetické dny, na které jsou zváni i učitelé náboženství, se již od roku 1991 konají většinou na podzim a na jaře. Na úrovni diecéze se rovněž jednou za měsíc setkávají vikariátní zástupci pro katechezi. Setkání je zpravidla uvedeno duchovním slovem, poté následuje odborná část a společné sdílení zkušeností, především jednotlivých vikariátních zástupců. Nechybí ani část týkající se organizace činnosti a předání potřebných informací.¹⁸⁷ Témata jednotlivých setkání nebylo možné u všech roků dohledat.

Vikariátní setkání mají na starosti jednotliví zástupci za katechety a konají se zpravidla jednou za měsíc či za dva měsíce ve všech deseti vikariátech. Od jara roku 1995 do jara roku 1996 zajišťovalo DKS rovněž na tato setkání přenášky.¹⁸⁸

Od roku 1992/1993 se začíná naplno rozvíjet duchovní formace katechetů zvláště prostřednictvím letních **duchovních cvičení** (nejčastěji v Milevsku a v Nových Hradech), případně méně častých adventních duchovních obnov (v roce 1995, 1997). Adventní a postní **duchovní obnovy** jsou pravidelně pořádány od roku 1993. DKS také pořádá diecézní **poutě katechetů**, které se konají nepravidelně.

Specifickým formačním počinem DKS bylo od roku 1993 do roku 2010 organizování letních **týdenních odborných seminářů**, jejichž součástí byla i kratší duchovní obnova či pout'.¹⁸⁹ Od roku 1993 jsou vícedenní semináře pořádány vždy v letech, kdy se nekoná celostátní setkání katechetů.¹⁹⁰ Katecheté jsou také zváni na **přednášky**, které pořádá TF JU. Od roku 2013 do roku 2015 proběhly čtyři dvoudenní či víkendové **kurzy** výroby biblických postaviček.¹⁹¹

¹⁸⁷ Autorizace textu Mgr. Martinou Fürstovou ze dne 22. 3. 2016.

¹⁸⁸ Biskupství českobudějovické. *Aktuality – Setkání. Revue pro společný život diecéze* 1995, č. 5.

¹⁸⁹ Tamtéž, 1993–1999. Autorizace textu Mgr. Martinou Fürstovou ze dne 22. 3. 2016.

¹⁹⁰ Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. Semináře [2016-03-05]. <<http://kc.bcb.cz/Terminy/Seminare>>.

¹⁹¹ Interní materiály Diecézního katechetického střediska Biskupství českobudějovického.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – děkanátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; p – pout'; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	vikariátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91				
1991-92	2 – Jaký by měl být člověk, který žije z víry?			
1992-93	1		p	3
1993-94	2 – DUHA	10	c	3
1994-95	2 – Příprava dětí na život ze svátostí	10	c	3
1995-96	2	10	1; c	3
1996-97	1	10	c	3
1997-98	2 – Rok Ducha sv.	10	1; c	3
1998-99	2 – Odpovědnost za stvoření z pohledu „ekoetiky“	10	1	3
1999-00	2	10	1	3
2000-01	1	10	1	3
2001-02	2	10	1	3
2002-03	1	10	1	3
2003-04	2	10	1	3
2004-05	2	10	1	3
2005-06	2 – Mimoškolní aktivity s dětmi	10	1	3
2006-07	1	10	1	3
2007-08	2	10	1	3
2008-09	1	10	1	3
2009-10	2	10	1	3
2010-11	1	10	1	3
2011-12	2	10	1	3
2012-13	1	10	1	3
2013-14	2	10	1	3
2014-15	1	10	1	3

3.4.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je udělována na jeden rok, dlouhodobě působícím katechetům i na tři roky. Podmínkou jejího udělení je jak pro vikariátní zástupce, tak pro běžné katechety účast na diecézních setkáních katechetů a dalších seminářích a vedení evidence své činnosti.¹⁹²

Katecheta je v rámci své činnosti pojištěn. Od roku 2015 je katechetovi odměna vyplácena farnostmi, případně pokud učí i na škole, tak školou.¹⁹³

3.4.4. Informování katechetů

Katecheté jsou informováni nejen o své formaci především prostřednictvím svých vikariátních zástupců, případně přehledem událostí v diecézním zpravodaji *Setkání – Aktuality*. Dnes je již běžným prostředkem e-mailová komunikace a přehled aktualit i v kalendáři akcí (od roku 2016) na webových stránkách DKC.

¹⁹² Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. *Žádost o kanonickou misi* [2016-03-05]. <<http://www.kc.bcb.cz/Formulare-ke-stazeni/Zadost-o-kanonickou-misi>>.

¹⁹³ Do roku 2015 vyplácelo odměnu katechetům biskupství. In rozhovor a dotazník vyplněný Bc. Olgou Švecovou, dne 22. 10. 2015.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: e – e-mail; Z – diecézní zpravodaj

rok	periodikum
1990-91	Z
1991-92	Z
1992-93	Z
1993-94	Z
1994-95	Z
1995-96	Z
1996-97	Z
1997-98	Z
1998-99	Z
1999-00	Z
2000-01	Z
2001-02	Z
2002-03	Z
2003-04	Z
2004-05	Z
2005-06	Z
2006-07	Z
2007-08	Z
2008-09	Z
2009-10	Z
2010-11	Z
2011-12	Z
2012-13	Z
2013-14	Z; e
2014-15	Z; e

3.4.5. Souhrn

Základní formace katechetů je již od 90. let zajištěna studiem na TF JU. V celoživotní formaci nechybělo za žádný rok diecézní setkání katechetů, rovněž vikariátní setkání se konají již od 90. let pravidelně až dodnes za spolupráce vikariátních zástupců. Katecheté mají možnost od poloviny 90. let se každý rok účastnit duchovní obnovy i vícedenních duchovních cvičení.

Specifický pro formaci katechetů českobudějovické diecéze je systém vikariátních zástupců katechetů, kterým je předávána odpovědnost za formaci

ve vikariátech, a dále pořádání letních seminářů pro katechety. Vlastní informační periodikum pro katechety českobudějovická diecéze ve zkoumaném období nevydávala.¹⁹⁴

Podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)¹⁹⁵ lze konstatovat, že formaci katechetů nebylo za personálně poddimenzovaného stavu (tři pracovníci) věnováno takové množství času, které by odpovídalo kritériu přednosti před ostatními činnostmi DKS. Kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům, nebyl v této diecézi ustanoven. Zároveň je v této diecézi znatelná spolupráce mezi vikariátními zástupci katechetů a vikáři.

¹⁹⁴ V červnu v roce 2016 vyšlo nulté číslo nového informativního měsíčníku pro katechety s názvem Mikuláš, viz Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. *Nultý výtisk měsíčníku Mikuláš* [2016-11-17]. <http://kc.bcb.cz/_d/01/Nulty-vytisk-mesicniku-Mikulas.pdf>.

¹⁹⁵ Hrubý výpočet a odhad: spolupráce s TF JU (cca 40 h), formační den (1,5 dne = 12 h + 24 h přípravy), vikariátní setkání (10x4 h = 40 h + 80 h přípravy), duchovní cvičení (6 dní = 48 h, neorganizované KS), týdenní odborný seminář (5 dní = 40 h + 80 h přípravy), duchovní obnova (2 dny = 16 h + 32 h přípravy), seminář / metodický den (3x8 h = 24 h + 48 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 79 za rok 2014/2015 – cca 79 h). Celkem cca 563 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.5. Diecéze královéhradecká

Katechetické centrum Biskupství královéhradeckého (dále jen KC) bylo založeno roku 1991 biskupem Karlem Otčenáškem. Nejprve byli vedením centra pověřováni kněží nebo jáhni. Od roku 1999 do roku 2004 byla vedoucí centra ustanovena Ing. Iva Molnárová, od roku 2005 do současnosti je vedoucí centra ThLic. Ing. Marie Zimmermannová, Th.D. Její dlouholetou spolupracovnicí, která se stará především o evidenci katechetů a jejich informování je Bc. Ivana Čiperová.¹⁹⁶

V roce 2008 se KC rozšířilo na Katechetické a pedagogické centrum (dále jen KPC). Konkrétně o čtyřčlenný tým zaměřený na program pro žáky a učitele církevních a veřejných škol.

KPC kromě další formace katechetů, zajišťuje i vzdělávání učitelů náboženství, kněží, jáhnů, pastoračních asistentů a učitelů společenskovedních předmětů. Spolupracuje také na formaci katechetů s Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové vyučováním jednotlivých předmětů v oboru Náboženská výchova. Také v jiných diecézích (např. litoměřická či plzeňská) vypomáhá KPC lektorováním různých seminářů. V minulosti také přispělo ke vzdělávání organizovaném Sekcí pro mládež ČBK. Samozřejmě je spolupráce při pořádání celostátních katechetických kongresů.¹⁹⁷

3.5.1. Základní formace

V letech 1991 – 1999 proběhly v Hradci Králové celkem tři **katechetické kurzy** koncipované jako dvouleté (první kurz trval tři roky), které zajišťovalo Katechetické centrum.¹⁹⁸

Od akademického roku 2002/2003¹⁹⁹ je možné studovat tříletý bakalářský obor Náboženská výchova v kombinované formě na **Pedagogické fakultě Univerzity**

¹⁹⁶ Dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru 2016.

¹⁹⁷ Interní materiály KPC Biskupství královéhradeckého; dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Viz Biskupství královéhradecké – Katechetické centrum. *Příloha Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi* 2001/2002, č. 8; Akreditační komise dala souhlas s akreditací oboru na čtyři roky v září 2002. In Akreditační komise Česká republika. *Zasedání Akreditační komise 05-02; 24. až 25. září 2002, Telč. Zápis č. 05/2002* [2016-02-20]. <http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/203_zapis_ak_05_2002.pdf>. s. 15.

Hradec Králové.²⁰⁰ Toto studium vzniklo z iniciativy Diecézního teologického institutu (dále jen DTI), jehož posláním je zajišťovat teologické vzdělání na diecézní úrovni jak v akademickém prostředí, tak v oblasti pastorace a vzdělávání veřejnosti.²⁰¹

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; PF – pedagogická fakulta; * – pokračování formace z předešlého roku; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila).

rok	typ základní formace	
1990-91	0	0
1991-92	KK 3	0
1992-93	*	0
1993-94	*	0
1994-95	KK 2	0
1995-96	*	0
1996-97	KK 2	0
1997-98	*	0
1998-99	0	0
1999-00	0	0
2000-01	0	0
2001-02	0	0
2002-03	0	PF 3
2003-04	0	PF 3
2004-05	0	PF 3
2005-06	0	PF 3
2006-07	0	PF 3
2007-08	0	PF 3
2008-09	0	PF 3
2009-10	0	PF 3
2010-11	0	PF 3
2011-12	0	PF 3
2012-13	0	PF 3
2013-14	0	PF 3
2014-15	0	PF 3

²⁰⁰ Studium uschopňuje absolventy vyučovat náboženství na prvním stupni ZŠ, pokud absolvovali jiné magisterské studium v humanitním oboru. In dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

²⁰¹ Biskupství královéhradecké. Diecézní teologický institut [2016-02-20]. <<http://www.bihk.cz/pastorace/diecezni-teologicky-institut>>. Interní materiály KPC Biskupství královéhradeckého; dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

3.5.2. Celoživotní formace

Systém pravidelné formace vznikal postupně od počátku existence KC. V současné době je tvořen následujícími aktivitami.

Diecézní setkání katechetů, na která jsou zváni též kněží, pastorační asistenti, učitelé náboženství a animátoři společenství, se konají již od devadesátých let každý rok s určitým tématem. Setkání začínají společnou modlitbou ranních chval, po které následují přednášky a odpoledne buď tematické semináře v různých skupinách, nebo společný blok se sdílením a předáním aktuálních informací.²⁰² Nejčastějšími tématy setkání bylo Boží slovo nebo misie, od roku 2007 se katecheté zabývali katechezí z úhlů pohledu teologických i neteologických oborů, zejména však katechetiky.²⁰³

Oblastní setkání katechetů (kněží i laiků), která jsou určena i pro učitele náboženství, se od roku 1999 konají dvakrát do roka a od roku 2005 jsou různě tematicky zaměřené.²⁰⁴ Oblastmi jsou zpravidla jednotlivé vikariáty.

Duchovní obnovy, respektive duchovní cvičení se konají již od devadesátých let téměř každý rok v září či v květnu většinou v Janských Lázních.²⁰⁵ Od roku 2007 se konají jednou za rok a trvají tři celé dny (od čtvrtka do neděle).

V roce 2000 proběhl seminář o pedagogickém přístupu k dětem s poruchami pozornosti. Katecheté také byli zváni na **přednášky** pořádané DTI (v letech 2000 až 2004). V roce 2002 se uskutečnil metodický den na téma „Obraz jako symbol“.²⁰⁶ Čtyřikrát či vícekrát ročně se od roku 2006 konají **metodické dny**, které jsou opět určeny i učitelům náboženství, pastoračním asistentům a kněžím. Od roku 2007 se jednou až dvakrát ročně v době letních prázdnin konají pětidenní **Letní katechetické semináře**. Od roku 2011 do roku 2014 pořádalo KPC ve spolupráci s DTI a Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové tři dvoudenní **symposia o svátostech** s praktickým zaměřením na pastorační práci. Dále již pátým rokem nabízí KPC tzv. **Katechetické kurzy pro farnosti**, kde působí začínající katecheté. Ojedinelým

²⁰² Dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

²⁰³ Interní materiály KPC Biskupství královéhradeckého; dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

²⁰⁴ Biskupství královéhradecké – Katechetické centrum. *Příloha Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi*. 1999–2005.

²⁰⁵ ACRG, 1991–1998; Biskupství královéhradecké – Katechetické centrum. *Příloha Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi*. 1999–2005.

²⁰⁶ Biskupství královéhradecké – Katechetické centrum. *Příloha Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi*. 1999–2005.

projektem v diecézi jsou **e-learningové kurzy** zaměřené na metodiku práce s Biblií s dětmi školního věku. V roce 2015 se uskutečnil již třetí běh.²⁰⁷

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. 0 – formace se neuskutečnila; c – duchovní cvičení; p – pouť; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	oblastní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91				
1991-92			1	
1992-93				
1993-94				
1994-95				
1995-96				
1996-97			1	
1997-98				
1998-99	1 – Rok Boha Otce a svátost smíření	2	1; p	3
1999-00	1 – Jak prožívat jubilejní rok; psychologie náboženství; láska k bližnímu	2	1	3
2000-01	1 – Biblické příběhy ve výuce náboženství	2	1	3
2001-02	1 – (S. Trochtová)	2	1	3
2002-03	1	2	1	3
2003-04	1 – Místní církev; misijní výchova dětí	2	1	3
2004-05	1 – Služba katechety	2	1	5
2005-06	1 – Praktická práce s Biblií	2	1	5
2006-07	1 – Evangelizace ve farnosti	2	1	5
2007-08	1 – Katecheze jako výchova víry ke zralosti	2	1	6
2008-09	1 – Katecheze jako služba Božímu slovu	2	1	6
2009-10	1 – Katecheze a společenství	2	1	6
2010-11	1 – Křesťanská iniciace v historii a dnes (Cyrilometodějská misie)	2	1	6
2011-12	1 – Využití křesťanského dědictví ve výuce (pedagogická konference)	2	1	8
2012-13	1 – Křesťanská misie	2	1	8
2013-14	1 – Duchovní výklad liturgie	2	1	8
2014-15	1 – Jak rozvíjet poznání křesťanské víry u dětí a mládeže v současných podmínkách	2	1	8

²⁰⁷ Interní materiály KPC Biskupství královéhradeckého; dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

3.5.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je udělována na základě společné žádosti kněze a katechety na jeden nebo tři roky. O udělení kanonické mise na tři roky lze žádat pro katechetu, který již nejméně dva roky aktivně působí v katechetické službě v konkrétní farnosti a předpokládá se, že v následujících třech letech bude v této službě pokračovat. Katecheté, kterým je udělována kanonická mise, se zavazují k účasti na dalším vzdělávání, od roku 2011 jde o účast na diecézním setkání katechetů a na dvakrát ročně konaných oblastních setkáních katechetů a studium odborné revue *Cesty katecheze*.²⁰⁸

Katecheta je pojištěn. Odměna za práci závisí na domluvě katechety s farářem, KPC má v tomto směru neúplnou evidenci.²⁰⁹

3.5.4. Informování katechetů

Katecheté byli od října 1994, od kdy byl do královéhradecké diecéze distribuován brněnský *Katechetický věstník*, do června roku 2008 každý měsíc informováni prostřednictvím *Přílohy Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi*. Od září 2008 vychází tzv. *Občasník Katechetického a pedagogického centra Biskupství královéhradeckého*, podle názvu nepravidelně, zpravidla čtyřikrát ročně. Od roku 2009 vychází formační revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku *Cesty katecheze*, jehož šéfredaktorkou je ThLic. Ing. Marie Zimmermannová, Th.D.

²⁰⁸ Biskupství královéhradecké. *Pravidla pro udělování kanonických misí* [2016-02-07]. <http://www.bihk.cz/repository/files/_ke-stazeni/KPC/kanonicka-mise-pravidla-09.doc>.

²⁰⁹ Dotazník vyplněný ThLic. Ing. Marií Zimmermannovou, Th.D. v únoru a v dubnu 2016.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: e – e-mail; KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008); Ob – Občasník KPC Biskupství královéhradeckého; P – Příloha KV pro královéhradeckou diecézi; 0 – informační periodikum nevycházelo.

rok	periodikum
1990-91	0
1991-92	0
1992-93	0
1993-94	0
1994-95	KV+P
1995-96	KV+P
1996-97	KV+P
1997-98	KV+P
1998-99	KV+P
1999-00	KV+P
2000-01	KV+P
2001-02	KV+P
2002-03	KV+P
2003-04	KV+P
2004-05	KV+P
2005-06	KV+P
2006-07	KV+P
2007-08	Ob+KV
2008-09	Ob
2009-10	Ob
2010-11	Ob
2011-12	Ob
2012-13	Ob
2013-14	Ob
2014-15	Ob

3.5.5. Souhrn

Základní formace katechetů je v královéhradecké diecézi zajištěna pravidelně až se vznikem oboru na Pedagogické fakultě UHK od roku 2002. Celoživotní formace zahrnuje mnoho různorodých aktivit, které postupem času vytvořily pravidelný program formace, včetně pravidelných každoročních diecézních a oblastních setkání katechetů a duchovních obnov.

Ve formaci katechetů v této diecézi je kladen důraz na pravidelné konání formačních aktivit. Od roku 2007 jsou to jednak diecézní setkání, a dále zejména letní katechetické semináře, které jsou nabízeny i katechetům z jiných diecézí a koncipovány jako kombinace teologicko-pedagogické a zároveň duchovní formace účastníků. Vlastní informační periodikum vydává Katechetické a pedagogické centrum již od poloviny 90. let dodnes.

Situace v oblasti formace se výrazně vyvíjela. Zatímco v první polovině zkoumaného období jí nebylo podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok),²¹⁰ věnováno takové množství času, které by odpovídalo kritériu přednosti před ostatními činnostmi, v druhé polovině zkoumaného období došlo k postupnému navýšení pracovníků a spolu s tím i aktivit bezprostředně zaměřených na formaci. Značnou roli hráli odborní lektori z jiných diecézí, pravidelně zvaní jak na diecézní setkání katechetů, tak i na letní katechetické semináře. Kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům, nebyl v této diecézi ustanoven.

²¹⁰ Hrubý výpočet a odhad: spolupráce s PF UHK (40 h), formační den (1 den = 8 h + 16 h přípravy), oblastní setkání (2x8 h = 16 h + 32 h přípravy), duchovní obnova (3 dny = 24 h + 48 h přípravy), letní katechetický seminář (5 dní = 40 h + 80 h přípravy), seminář / metodický den (5x8 h = 40 h + 80 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 161 za rok 2014/2015 – cca 161 h). Celkem cca 577 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.6. Diecéze litoměřická

Diecézní katechetické centrum (dále jen DKC) litoměřické diecéze bylo zřízeno biskupstvím dne 1. dubna 1992 pod názvem Katechetické centrum.²¹¹ O katechety se však pečovalo již před rokem 1992, jak lze poznat z konání katechetických kurzů v letech 1990–1991.²¹² První vedoucí centra byla RNDr. Helena Šťastná, po ní nastoupila Šárka Bartošová. Roku 2001 převzala roli Mgr. Irena Duchoňová a současným vedoucím je od července roku 2004 P. Mgr. Radek Jurnečka. Spolu s vedoucím působí na DKC jeden referent.

DKC na formaci katechetů spolupracuje s pastoračním centrem, zvláště při pořádání duchovních obnov a setkání pro katechety. Dále spolupracuje s jednotlivými odborníky z teologických fakult a z ostatních katechetických středisek/center. Nejen formaci katechetů, ale veškerou činnost DKC podporuje po finanční stránce zapsaný spolek Alberto, působící při Diecézním katechetickém centru Biskupství litoměřického.²¹³

Při organizaci pastorační činnosti v diecézi a tedy i při formaci katechetů je nutné vzít v úvahu specifickou rozlohu a polohu diecéze a s ní spojenou zvláště dopravní dostupnost. Ta může mít často vliv na účast jednotlivých katechetů na formačních setkáních.²¹⁴

²¹¹ Biskupství litoměřické – Katechetické centrum. *Katechetický věstník* 1992, č. 1, s. 1.

²¹² Biskupství litoměřické – Katechetické centrum. *Katechetický věstník* 1992, č. 2, s. 9.

²¹³ Rozhovor s P. Radkem Jurneckou, dne 26. 2. 2016.

²¹⁴ Jak v rozhovoru ze dne 26. 2. 2016 upozornil P. Radek Jurnečka. (Rozloha diecéze: 9380 km², ze západního okraje na východní vzdálenost přes 200 km a poloha v příhraniční a hornaté oblasti.)

3.6.1. Základní formace

V devadesátých letech proběhlo několik jednoletých katechetických kurzů vždy na dvou místech v diecézi (v Litoměřicích a v Jablonci n. Nisou): v letech 1990–1991, 1992–1993,²¹⁵ 1993–1994,²¹⁶ 1996–1998 (od září do ledna).²¹⁷ Také v roce 2001–2002 bylo v plánu otevřít roční katechetický kurz s přednáškami jednou za 14 dní o sobotách, který se však neuskutečnil.²¹⁸

Od roku 2007/2008 do roku 2011/2012 je možné absolvovat v rámci studijního programu Učitelství pro ZŠ pětiletý magisterský obor Prohloubený studijní program – Náboženská výchova v prezenční i kombinované formě na **Přírodovědně-humanitní a pedagogické fakultě Technické univerzity v Liberci**. Absolvent je kvalifikovaným učitelem náboženství pro první stupeň ZŠ.²¹⁹ Budoucím katechetům je však doporučováno získat potřebné teologické vzdělání na katechetickém kurzu Arcibiskupství pražského nebo studiem na KTF UK.²²⁰

²¹⁵ Zahájen 14. 11. 1992 v Litoměřicích a v Jablonci n. Nisou. In Biskupství litoměřické – Katechetické centrum. *Katechetický věstník*, č. 4 (listopad), 1992.

²¹⁶ Zakončen 15. 1. 1994 v Litoměřicích. V Jablonci n. Nisou pokračuje až do února. In Biskupství litoměřické – Katechetické centrum. *Katechetický věstník* 1994, leden, s. 10.

²¹⁷ Diecézní katechetické centrum Biskupství litoměřického. *Příloha Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi* 1995/1996, č. 8.

²¹⁸ ACEL 2001, č. 5.

²¹⁹ Technická univerzita v Liberci. Prohlížení [2016-03-05]. <<https://stag.tul.cz/portal/studium/prohlizeni.html>>.

²²⁰ Rozhovor s P. Radkem Jurnečkou, dne 26. 2. 2016. K motivaci ke studiu využívá DKC proplácení 75% nákladů cestovného.

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; * – pokračování formace z předešlého roku; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace	
1990-91	KK 1 (Jablonec n. Nisou)	0
1991-92	0	0
1992-93	KK 1 (Jablonec n. Nisou)	0
1993-94	KK 1 (Jablonec n. Nisou)	0
1994-95	0	0
1995-96	0	0
1996-97	KK 1,33 (Jablonec n. Nisou)	0
1997-98	*	0
1998-99	0	0
1999-00	0	0
2000-01	0	0
2001-02	0	0
2002-03	0	0
2003-04	0	0
2004-05	0	0
2005-06	0	0
2006-07	0	0
2007-08	0	PF 5
2008-09	0	PF 5
2009-10	0	PF 5
2010-11	0	PF 5
2011-12	0	PF 5
2012-13	0	0
2013-14	0	0
2014-15	0	0

3.6.2. Celoživotní formace

Diecézní setkání katechetů se od vzniku DKC konala každý rok, v letech 2001/2002 a 2002/2003 i dvakrát v roce.²²¹ Od roku 2007 se diecézní setkání koná vždy první zářijovou sobotu a jeho náplní je zvláště sdílení zkušeností a vytváření vztahů, seznámení s novinkami v katechezi a v neposlední řadě administrativa ohledně kanonických misí. Také Pastorační centrum se podílelo na formaci katechetů a dalších aktivních laiků působících v pastoraaci pořádáním **víkendových setkání** v Hejnicích, Litoměřicích či Jiřetíně pod Jedlovou. Jejich náplní byly jak odborné přednášky, tak práce ve skupinkách. Diecézní setkání se několik let věnovala tématu výchovy dětí, zvláště dětem s výchovnými problémy.²²²

Vikariátní setkání se z iniciativy biskupa konala od roku 1995/1996 nepravidelně a ne vždy ve všech vikariátech, v letech 2000/2001 a 2002/2003 se konala i dvakrát až třikrát za rok v šesti vikariátech z deseti. Záleželo na termínech, které si katecheté sami domluvili a ohlásili na DKC. Od roku 2005 organizuje DKC v adventní a v postní době **oblastní** setkání katechetů, tedy setkání katechetů bez rozdílné příslušnosti k vikariátu, spíše dle dopravní dostupnosti.²²³

Duchovní obnovy byly v devadesátých letech zpočátku čtyřdenní či víkendové. Od roku 2001/2002 do roku 2004/2005 se katecheté mohli zúčastnit jednodenních většinou adventních duchovních obnov. Na **duchovní cvičení** byli katecheté často zváni do ostatních diecézí.²²⁴ V současné době DKC pravidelné duchovní obnovy nezajišťuje.

V devadesátých letech se konalo jen několik samostatných přednášek či seminářů pro katechety. V letech 2002/2003 až 2004/2005 se uskutečnily tři **vícedenní metodické semináře** zaměřené na slavení svátostí s dětmi. V letech 2005 až 2007 proběhlo několik teologicky zaměřených **přednášek** v Diecézním domě kardinála Trochty v Litoměřicích. Tak jako diecézní setkání, organizuje DKC od roku 2007 každoroční **metodický seminář**.²²⁵

²²¹ Diecézní katechetické centrum Biskupství litoměřického. *Příloha Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi*, 1995–2008.

²²² ACEL, 1998–2010.

²²³ Rozhovor s P. Radkem Jurnečkou, dne 26. 2. 2016.

²²⁴ Diecézní katechetické centrum Biskupství litoměřického. *Příloha Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi*, 1995–2008

²²⁵ Tamtéž. Rozhovor s P. Radkem Jurnečkou, dne 26. 2. 2016.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – vikariátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; p – pout'; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	vikariátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1990-91				
1991-92				
1992-93				
1993-94				
1994-95	1			
1995-96	1	x	1	
1996-97	1	x	1; c	
1997-98	1 – Pedagogické předpoklady katechety a kázeň dítěte	x	1	2
1998-99	1	x	1	2
1999-00	1	x	1	2
2000-01	1	3	1	2
2001-02	2 – Sexuální výchova; práce s romskými dětmi	3	3; c	2
2002-03	2 – Biblické obrázkové katecheze; Zapojení dítěte do liturgie	3	1	2
2003-04	1 – Děti s výchovnými problémy a cesty řešení	3	0	2
2004-05	1 – Etická výchova	2	1; c	2
2005-06	1 – Problematické dítě	2		2
2006-07	1 – Přerod dětské víry v dospělého	2	1	2
2007-08	1	2	1	2
2008-09	1 – Služba katechety ve farním společenství	2	0	2
2009-10	1	2	0	2
2010-11	1	2	0	2
2011-12	1	2	0	2
2012-13	1	2	0	2
2013-14	1	2	0	2
2014-15	1	2	0	2

3.6.3. Kanonické mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je v diecézi udělována na jeden rok. Od roku 2006/2007 je podmínkou jejího udělení doporučení vedoucího DKC. Katecheta, kterému je mise udělena, se v oblasti své formace zavazuje, že bude „stále pečovat o svůj odborný (katechetický) i duchovní růst a zúčastňovat se závazných setkání pro katechety: min. 1x ročně vikariátního setkání katechetů a alespoň jednoho formačního setkání (tj. metodického semináře nebo diecézního setkání).“²²⁶

Další pokyny ohledně kanonické mise týkající se pracovně-právního vztahu, jsou uvedeny na webových stránkách biskupství litoměřického.²²⁷

3.6.4. Informování katechetů

Katecheté byli od vzniku DKC informováni prostřednictvím *Katechetického věstníku* Biskupství litoměřického a od května 1995 každoměsíční *Přílohy Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi*. Od roku 2008 vychází dvakrát do roka takzvaný *Katechetický list pro litoměřickou diecézi*. Informace o své formaci dostávají katecheté každý měsíc elektronickou poštou a připravované akce jsou od letošního roku také k dohledání ve webovém kalendáři DKC.²²⁸

²²⁶ Diecézní katechetické centrum Biskupství litoměřického. *Příloha Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi* 2006/2007, č. 1–2.

²²⁷ Diecéze litoměřická. Ke stažení [2016-02-15]. <<http://www.dltm.cz/ke-stazeni>>.

²²⁸ Diecézní katechetické centrum litoměřické diecéze. Kalendář akcí [2016-04-15]. <<http://www.dkc.dltm.cz/node/11>>.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: e – e-mail; KL – Katechetický list pro litoměřickou diecézi; KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008); KVL – Katechetický věstník Biskupství litoměřického; P – Příloha KV pro litoměřickou diecézi; 0 – informační periodikum nevycházelo.

rok	periodikum
1990-91	0
1991-92	KVL
1992-93	KVL
1993-94	KVL
1994-95	KV+P
1995-96	KV+P
1996-97	KV+P
1997-98	KV+P
1998-99	KV+P
1999-00	KV+P
2000-01	KV+P
2001-02	KV+P
2002-03	KV+P
2003-04	KV+P
2004-05	KV+P
2005-06	KV+P
2006-07	KV+P
2007-08	KV+P
2008-09	KL
2009-10	KL
2010-11	KL
2011-12	KL
2012-13	KL
2013-14	KL
2014-15	KL

3.6.5. Souhrn

Základní formace byla zajišťována vlastními kurzy pouze v 90. letech. Později (i s nízkým počtem katechetů) byla přenechána jiným diecézím, zvláště pražské arcidiecézi. Diecézní i oblastní setkání jsou pořádána pravidelně až do dnes.

Specifikem této diecéze je nevelký počet katechetů, kteří více než katecheté z jiných diecézí častěji pracují s dětmi z dětských domovů a z romské komunity.²²⁹ Diecéze rovněž, kromě přílohy k brněnskému Katechetickému věstníku, vydávala své vlastní informační periodikum.

Kritérium přednosti formace katechetů před ostatními činnostmi DKC nebylo podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)²³⁰ naplněno i s velmi poddimenzovaným počtem pracovníků (dva). V této diecézi nebyl rovněž ustanoven kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům a neměl další závazky, ačkoli vedoucím DKC již přes deset let kněz je.

²²⁹ Rozhovor s P. Radkem Jurnečkou, dne 26. 2. 2016.

²³⁰ Hrubý výpočet a odhad: formační den (1 den = 8 h + 16 h přípravy), vikariátní setkání (3x8 h = 24 h + 48 h přípravy), duchovní cvičení (neorganizované DKC), duchovní obnova (1 den = 8 h + 16 h přípravy), seminář / metodický den (2x8 h = 16 h + 32 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – za rok 2014/2015 38 misí – cca 38 h). Celkem cca 206 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.7. Diecéze ostravsko-opavská

Katechetické středisko biskupství ostravsko-opavského vzniklo 1. září 1997 pod názvem Centrum pro katechezi. Prvním ředitelem byl k tomuto datu jmenován P. Jan Larisch.²³¹ První referentkou byla ustanovena Jarmila Plačková, která převzala vedení střediska v roce 2003. Její dlouholetou spolupracovnicí a metodičkou byla Eva Muroňová. Ve složení vedoucí střediska a dva metodičtí zaměstnanci fungovalo Centrum pro katechezi do roku 2001. V září 2007 nastoupila do centra Mgr. Šárka Koflerová, která se od starosti o vstupy do škol dostala až k vedení centra od července 2015. Od roku 2007 dosud je počet pěti zaměstnanců stabilní v těchto pozicích: vedoucí centra, tři odborní metodici a jedna administrativní pracovnice.²³²

Od října 2008 dochází po ročním zkušebním režimu ve dvou střediscích k oficiální změně názvu i loga Centra pro katechezi na Katechetické a pedagogické centrum (dále jen KPC).²³³ Centrum je tedy rozšířeno o středisko sloužící školám, které postupně získalo i akreditaci MŠMT pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.²³⁴

KPC spolupracuje s CMTF UP na praxích studentů, kteří pocházejí z diecéze. Dále s katechetickými středisky z ostatních diecézí či jednotlivými odborníky i ze zahraničí.

3.7.1. Základní formace

První základní formace pro katechety i učitele náboženství na školách se uskutečnila formou **dvouletého kurzu** v letech 1999 až 2001²³⁵ a 2002 až 2004, přičemž druhý kurz byl realizován ve dvou oborech – pro katechety či učitele náboženství, kteří si potřebovali doplnit aprobaci k předmětu náboženská výchova

²³¹ Dekretem č. j. 1925/97. In ACEOO 1997, č. 9, s. 75.

²³² Rozhovor s Mgr. Jarmilou Plačkovou, dne 5. 8. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 15. 4. 2016.

²³³ Viz ACEOO 2008, č. 9.

²³⁴ Viz Centrum pro katechezi ostravsko-opavské diecéze. *Příloha pro ostravsko-opavskou diecézi* 2008/2009, č. 1–2, s. 1.

²³⁵ Srov. ACEOO 1999, č. 4, s. 19.

a pro pastorační asistenty, pro které byl povinný.²³⁶ Frekvence výukových sobot byla dvakrát do měsíce od 9 do 15 hod.

Se změnou školského zákona týkajícího se učitelů náboženství a se změnou struktury centra, začalo KPC ve spolupráci s Teologickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích pořádat **tříletý kurz** jak pro ty, kteří si potřebovali a potřebují doplnit požadované vzdělání učitele náboženství, tak pro katechety působící ve farnostech nebo pro zájemce o určitá témata.²³⁷ První kurz proběhl v letech 2009 až 2012, druhý začal v říjnu 2014.²³⁸

Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě umožnila se vznikem katedry katechetiky od roku 1994 do roku 2012²³⁹ studium v rámci programu Učitelství pro ZŠ magisterského oboru Učitelství křesťanské výchovy pro druhý stupeň ZŠ. Od roku 2005 do roku 2012 v rámci programu Specializace v pedagogice nabízela také bakalářský obor Křesťanská výchova se zaměřením na vzdělávání. Současně je možné studovat pouze navazující magisterský program Učitelství křesťanské výchovy pro druhý stupeň ZŠ v kombinované formě. Uznání způsobilosti absolventů pro katechetickou službu je v pravomoci jednotlivých biskupství, protože výuku má v gesci Slezská církev evangelická augsburského vyznání.²⁴⁰

²³⁶ Viz ACEOO 2002, č. 5, s. 21.

²³⁷ S názvem „Výchova ke křesťanství na ZŠ – studium k rozšíření odborné kvalifikace“ a „Výchova ke křesťanství pro školu a církev“ Srov. Katechetické a pedagogické centrum ostravsko-opavské diecéze. *Informace Katechetického a pedagogického centra pro ostravsko-opavskou diecézi* 2008/2009, č. 10, s. 1–2.

²³⁸ Akreditovaný s názvem „Učitelství náboženství“ a neakreditovaný s názvem „Výchova ke křesťanství“. Viz Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. Tříletý vzdělávací program Učitelství náboženství [2016-03-17]. <<http://kpc.doo.cz/trilety-vzdelavaci-program/>>.

²³⁹ Srov. Portál Ostravské univerzity v Ostravě. Programy a obory. Číslo oboru 7503T121 [2016-03-05]. <<https://portal.osu.cz/wps/portal/prohlizeni>>.

²⁴⁰ KPC studium na této fakultě k udělení kanonické mise neuznává. Viz Sdělení Centra pro katechezi in ACEOO 1998 č. 6, s. 28–29; Ostravská univerzita v Ostravě. Charakteristika a cíle bakalářského studijního oboru Křesťanská výchova se zaměřením na vzdělávání (prezenční i kombinovaná forma studia) [2016-03-05]. <<http://www.osu.cz/index.php?id=3545>>.

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; PF – teologická fakulta; * – pokračování formace z předešlého roku; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila). V závorce je uvedeno druhé místo konání téhož kurzu kromě místa konání v sídle biskupství.

rok	typ základní formace	
1997-98	0	0
1998-99	0	0
1999-00	KK 2	0
2000-01	*	0
2001-02	0	0
2002-03	KK 2	0
2003-04	*	0
2004-05	0	0
2005-06	0	0
2006-07	0	0
2007-08	0	0
2008-09	0	0
2009-10	KK 3	0
2010-11	*	0
2011-12	*	0
2012-13	0	0
2013-14	0	0
2014-15	KK 3	0

3.7.2. Celoživotní formace

Diecézní setkání katechetů se konala a konají v závislosti na celostátních setkáních katechetů. První setkání se uskutečnilo 8. 11. 1997 v Opavě,²⁴¹ druhé na jaře roku 2003 opět v Opavě.²⁴² Třetí setkání již proběhlo v Ostravě v roce 2005.²⁴³ Dalšího slavnostního setkání s oceněním katechetů za dlouholetou práci 16. 5. 2009 v Ostravě se

²⁴¹ Srov. ACEOO 1997, č. 10, příloha č. 1. (Setkání s úvodním duchovním slovem biskupa Františka Lobkowicze k druhému roku přípravy na jubilejní rok 2000, dopolední přednáškou P. Pavla Ambrose a odpoledním vstupem s informacemi z Národního katechetického střediska RNDr. Heleny Šťastné.)

²⁴² Viz ACEOO 2003, č. 3, s. 13. (Setkání mělo téma „Desatero a jak o něm hovořit se staršími dětmi“.)

²⁴³ Viz Centrum pro katechezi ostravsko-opavské diecéze. *Příloha pro ostravsko-opavskou diecézi 2004/2005*, č. 6. (Setkání s mottem „Tvoříme společenství“.)

zúčastnilo 75 kněží, katechetů a učitelů náboženství.²⁴⁴ Páté setkání se uskutečnilo 4. 10. 2014 opět v Ostravě. Setkání je zpravidla tvořeno dopolední přednáškou, odpolední prací ve skupinkách a závěrečnou mší svatou. Součástí posledních dvou setkání bylo i ocenění katechetů spojené s kulturním programem.²⁴⁵

V roce 1996/1997 se konalo první setkání katechetů ostravského děkanátu.²⁴⁶ Od vzniku Centra pro katechezi se **děkanátní setkání** konala v děkanátech s větším počtem katechetů pravidelně jednou za měsíc ve večerních hodinách, v ostatních děkanátech byla četnost setkání menší. Od roku 2002/2003 je frekvence děkanátních setkání, která jsou v posledních letech více zaměřena na sdílení, organizační záležitosti a aktuality, ponechána na domluvě zástupců za katechety s jednotlivými katechety v děkanátu.²⁴⁷ Angažování kněží v katechezi spolupracují v rámci děkanátních setkání katechetů na základě ústní dohody se zaměstnanci KPC. Od školního roku 2014/2015 se děkanátní setkání konají dvakrát za rok a jejich organizaci zajišťuje KPC spolu s katechety z děkanátu.²⁴⁸

Každoroční čtyřdenní **duchovní obnovy** organizované Českým katolickým biblickým dílem²⁴⁹ jsou od roku 1999/2000 tradičně zaměřené na práci s biblickým textem. Od roku 2006 jsou pravidelně každý rok nabízeny pětidenní duchovní obnovy formou práce pedagogiky Franze Ketta.²⁵⁰

Dále KPC nabízelo pro katechety od roku 2005 **vícedenní semináře** a pětítýdenní základní vzdělávací kurz k pedagogice Franze Ketta. V roce 2006/2007 navázal na setkání k přípravě dětí k prvním svátostem z předchozího roku čtyřdenní seminář, který byl znovu zopakován ve třech následujících rocích. V roce 2009–2010 se uskutečnil základní vzdělávací kurz programu „Filosofie pro život“ v rozsahu tří

²⁴⁴ Viz Katechetické a pedagogické centrum ostravsko-opavské diecéze. *Informace Katechetického a pedagogického centra pro ostravsko-opavskou diecézi*, 2008/2009, č. 9; 10. (Hlavní přednáška setkání s tématem „Člověk a spiritualita“.)

²⁴⁵ Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. Realizované akce [2016-03-23]. <<http://kpc.doo.cz/realizovane-akce/diecezni-setkani-katechetu/>>. (Setkání proběhlo na téma „Úloha spirituality v rozvoji osobnosti dětí a mládeže“.)

²⁴⁶ Na téma Výchovní vliv prostředí s přednáškou P. Františka Kufy. Setkání pořádal Křesťanský institut Ostrava. In ACEOO 1997, č. 5, příloha č. 4.

²⁴⁷ Viz Centrum pro katechezi ostravsko-opavské diecéze. *Příloha pro ostravsko-opavskou diecézi* 2005/2006, č. 1–2.

²⁴⁸ Rozhovor s Mgr. Jarmilou Plačkovou, dne 5. 8. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 15. 4. 2016.

²⁴⁹ Jmenovitě P. Petrem Chalupou a Marií Klačkovou.

²⁵⁰ Tyto duchovní obnovy vede P. Cyril Havel a Eva Muroňová. In rozhovor s Mgr. Jarmilou Plačkovou, dne 5. 8. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 15. 4. 2016.

čtyřdenních setkání.²⁵¹ V následujících letech se pro zájemce a absolventy kurzu konaly čtyřdenní semináře s názvem „Filosofie a teologie pro život“. Ze seminářů k práci s předškolními dětmi vznikla metodika „Aby malé bylo velké“, ke které se v roce 2008/2009 uskutečnil vícedenní seminář. **Jednodenní semináře a přednášky** měly různé zaměření. Ať již jako výše uvedené akce nebo seminář komunikačních a manažerských dovedností. Dále proběhly semináře k prožívání adventu s dětmi, ke slavení svátku sv. Mikuláše, ke slavení různých období během liturgického roku, k práci s předškolními dětmi ve společenství rodiny a farnosti apod. **Metodické dny** byly v roce 2009–2012 organizovány v rámci tříletého kurzu. Další metodické dny byly každoročně zaměřeny na práci s metodikami k výuce náboženství vytvořených podle osnov ČBK z roku 2004 a na aktuální didaktická témata výuky (např. kázání, metody a formy). Pro nastupující katechety jsou určeny speciální semináře a konzultace. Tito katecheté jsou rovněž v prvním roce svého působení svěřeni zkušenějším kolegům.²⁵²

²⁵¹ Srov. Centrum pro katechezi ostravsko-opavské diecéze. *Příloha pro ostravsko-opavskou diecézi* 2007/2008, č. 9.

²⁵² Dekretem č. j. 1925/97. In ACEOO 1997, č. 9, s. 75.

²⁵² Rozhovor s Mgr. Jarmilou Plačkovou, dne 5. 8. 2015 a písemná autorizace textu ze dne 15. 4. 2016.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; x – děkanátní setkání se konala nepravidelně; c – duchovní cvičení; p – poutě; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	děkanátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1997-98	1 – příprava na jubilejní rok, informace z Národního katechetického střediska	10	0	
1998-99	0	10	2	2
1999-00	0	10	1	5
2000-01	0	10	2	8
2001-02	0	10	1	8
2002-03	1 – Desatero a jak o něm hovořit se staršími dětmi	x	1	8
2003-04	0	x	1	8
2004-05	1 – Tvoříme společenství	x	1	8
2005-06	0	x	1	8
2006-07	0	x	1	8
2007-08	0	x	1	8
2008-09	1 – Tvoříme společenství	x	1	8
2009-10	0	x	2	8
2010-11	0	x	3	8
2011-12	0	x	3	8
2012-13	0	x	1	8
2013-14	0	x	2	8
2014-15	1 – Úloha spirituality v rozvoji osobnosti dětí a mládeže	2	1	8

3.7.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

Kanonická mise je udělována na jeden nebo tři roky. Její držitel má povinnost se zúčastňovat dalšího vzdělávání a setkávat se s ostatními kolegy katechety ve svém děkanátu a v diecézi.²⁵³ Od září 2001 mají katecheté a vyučující náboženství povinnost vést tzv. třídní knihu a vyplňovat rozvrh hodin, který pak posílají na Centrum pro katechezi.²⁵⁴

3.7.4. Informování katechetů

Příloha Katechetického věstníku pro ostravsko-opavskou diecézi začala vycházet od září 1998. Od roku 2008/2009 až dodnes vychází měsíčník s názvem *Informace Katechetického a pedagogického centra*. Jsou k dispozici kněžím a všem, kteří mají platnou kanonickou misi. Aktuální informace a další materiály ke katechezi či výuce náboženství jsou také k dohledání na webových stránkách KPC.

²⁵³ Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. *Žádost o udělení kanonické mise pro vyučující náboženství* [2016-03-23]. <<http://kpc.doo.cz/wp-content/uploads/2008/05/Zadost-o-kan.-misi-15-16-formular.doc>>.

²⁵⁴ Viz ACEOO 2001, č. 8, s. 33.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: Info – Informace KPC; KV – Katechetický věstník brněnské diecéze (formační stále, celorepublikový do září 2008); P – Příloha KV pro ostravsko-opavskou diecézi; 0 – informační periodikum nevycházelo.

rok	periodikum
1996-97	KV+P
1997-98	KV+P
1998-99	KV+P
1999-00	KV+P
2000-01	KV+P
2001-02	KV+P
2002-03	KV+P
2003-04	KV+P
2004-05	KV+P
2005-06	KV+P
2006-07	KV+P
2007-08	KV+P
2008-09	Info
2009-10	Info
2010-11	Info
2011-12	Info
2012-13	Info
2013-14	Info
2014-15	Info

3.7.5. Souhrn

Ostravsko-opavská diecéze zajistila ve zkoumaném období pro základní formaci čtyři kurzy (poslední kurz již ve spolupráci s TF Jihočeské univerzity). V letech, kdy nebyly pořádány kurzy, mohli katecheté využívat studium v ostatních diecézích. Více než diecézní setkání, jsou pravidelnými aktivitami v rámci celoživotní formace duchovní obnovy zaměřené na práci s biblickým textem a semináře či přednášky zaměřené více na metodiku a práci s dětmi.

Specifikem diecéze je propojenost formace katechetů a učitelů náboženství. Tuto propojenost lze pozorovat zvláště na tématech diecézních setkání nebo odborných seminářů a metodických dnů. Vlastní periodikum začíná vycházet v roce, kdy brněnský Katechetický věstník přestává být celorepublikově distribuován.

Podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin věnovaných aktivitám za jeden rok)²⁵⁵ lze konstatovat, že formaci katechetů nebylo za personálně nízkého stavu (tři až pět pracovníků) věnováno takové množství času, které by odpovídalo kritériu přednosti před ostatními činnostmi KPC. V této diecézi nepůsobí kněz, který je k dispozici pouze katechetům.

²⁵⁵ Hrubý výpočet a odhad: KK a spolupráce s CMTF UP a TF JU (cca 60 h), formační den (0,25 dne = 2 h + 4 h přípravy), děkanátní setkání (10x4 h = 40 h + 80 h přípravy), duchovní obnova (3 dny = 24 h + 48 h přípravy), seminář / metodický den (8x8 h = 64 h + 128 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 139 za rok 2014/2015 – cca 139 h). Celkem cca 589 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní = 1800 h) za rok.

3.8. Diecéze plzeňská

Diecézní katechetické centrum (dále jen DKC) bylo založeno v roce 1993 se vznikem diecéze. Organizačně již od svého vzniku spadá pod pastorační centrum, protože vedoucí DKC je zároveň vedoucím pastoračního centra. Jedním z prvních vedoucích byl jmenován Josef Kaše, po kterém do této služby nastoupil a několik let na centru působil Marcel Milfait. Současným vedoucím DKC je od roku 2007 P. Krzysztof Dędek. Od roku 2010 pomáhá vedoucímu centra druhý pracovník.

Při pohledu na katechezi a celkově na pastorační práci je třeba vzít v úvahu specifické charakteristiky této diecéze, jimiž jsou například nejmenší počet křesťanů ze všech diecézí, území bývalých Sudet apod. Zároveň v diecézi působí různé společnosti zasvěceného života, které mají na formaci laiků, tedy i katechetů nemalý podíl.²⁵⁶

DKC spolupracuje na formaci katechetů s pastoračním centrem a dále s odborníky z jednotlivých fakult a s ostatními DKS, která především zajišťují lektorování seminářů (např. KPC Biskupství královéhradeckého nebo ostravsko-opavského).

3.8.1. Základní formace

Základní formace je vzhledem k nízkému počtu katechetů i katechizovaných zajišťována studiem katechetických kurzů či na teologických/pedagogických fakultách, případně vyšších odborných škol v ostatních diecézích.²⁵⁷

Specifická formace katechetů probíhá v římskokatolické farnosti Plzeň – Severní předměstí, která je spravována Řádem menších bratří – františkány. Ti dlouhodobě pracují s mládeží a formují animátory, kteří pod dohledem pastoračního asistenta a bratří františkánů vedou katecheze dětí či společenství mládeže. Ke své službě dostávají kanonickou misi.²⁵⁸

²⁵⁶ Např. Řád menších bratří (františkáni) přišel do Plzně roku 1996. Salesiáni Dona Boska působili a působí v Plzni již před vznikem diecéze od 90. let. Kongregace Misionářů oblátů Panny Marie Neposkvrněné působí v římskokatolické farnosti Manětín a Plasy od roku 2005. V rozhovoru ze dne 12. 10. 2015 uvedl tyto tři společnosti zasvěceného života P. Krzysztof Dędek.

²⁵⁷ Rozhovor s P. Krzysztofem Dędekem a Marií Lachmanovou dne 12. 10. 2015. Konkrétní zprávu o tom podává DKC např. doporučením katechetického kurzu Arcibiskupství pražského v letech 1999–2001 in ACEP 1999, č. 4–5.

²⁵⁸ Rozhovor s P. Krzysztofem Dędekem a Marií Lachmanovou dne 12. 10. 2015. Podrobněji ke kanonické misi v podkapitole 3.8.3.

Číslo za zkratkou typu základní formace udává délku formace v letech (KK – katechetický kurz; TF – teologická fakulta; 0 – formace se v tomto typu neuskutečnila).

rok	typ základní formace	
1993-94	0	0
1994-95	0	0
1995-96	0	0
1996-97	0	0
1997-98	0	0
1998-99	0	0
1999-00	0	0
2000-01	0	0
2001-02	0	0
2002-03	0	0
2003-04	0	0
2004-05	0	0
2005-06	0	0
2006-07	0	0
2007-08	0	0
2008-09	0	0
2009-10	0	0
2010-11	0	0
2011-12	0	0
2012-13	0	0
2013-14	0	0
2014-15	0	0

3.8.2. Celoživotní formace

Již po diecézním setkání katechetů na jaře roku 1994 se ukázalo, že jsou nutná setkání častá. Byl tedy zaveden systém celoživotní formace tří setkání během roku, z nichž dvě byly více zaměřeny na vzdělávání, a jedno mělo charakter jednodenní duchovní obnovy. Tento systém fungoval až do roku 2014.²⁵⁹

Diecézní setkání katechetů probíhají tedy každý rok. Setkání ve vikariátech DKC neorganizuje. Z důvodu nízké účasti katechetů jsou od roku 2008 pořádána **setkání pro všechny laiky činné v pastorači** (tedy i pastorační asistenty, animátory a další

²⁵⁹ Viz Biskupství plzeňské. *Zpravodaj plzeňské diecéze* 1996, č. 6; č. 9; Rozhovor s P. Krzysztofem Dędekem a Marií Lachmanovou, dne 12. 10. 2015.

pomocníky v pastoraci) i učitele náboženství a kněze. Tato setkání, která jsou pojímána především jako vzdělávací, se konají čtyřikrát až pětkrát během roku.²⁶⁰ Témata setkání byla jak z oblasti duchovní, naukové (např. seznámení s novým direktoriem pro katechezi), biblické či výchovné.²⁶¹

Duchovní obnovy se od roku 2004 konaly zhruba jednou za rok. Vzhledem k nízkému počtu byli katecheté zváni na duchovní cvičení do jiných diecézí (např. na Svatou Horu). Od roku 2008 bylo (po několik roků) s diecézní poutí, která se konala na začátku školního roku, spojeno **požehnání katechetů**.²⁶²

Odborná formace byla zajištěna, jak jsem již psala výše, v rámci pravidelných diecézních setkání. V roce 1998 se uskutečnil vzdělávací cyklus České křesťanské akademie na téma „Křesťanství v české a světové kultuře“, který byl katechetům také doporučen. Přímo pro katechety proběhly v roce 2000 a 2001 dva jednodenní semináře zaměřené na pedagogiku Franze Ketta. (Tento seminář se uskutečnil znovu po třech letech v rámci diecézního setkání katechetů.) V roce 2008 se uskutečnil metodický seminář pro přípravu dětí k prvnímu svatému přijímání.²⁶³ V letech 2010 až 2012 byli do plzeňské diecéze pozváni pracovníci KPC v Hradci Králové k lektorování několika seminářů o poselství křesťanských svátků a jednoho semináře o křesťanské iniciaci a o výchově dětí k modlitbě.²⁶⁴ Také v době postní roku 2010 a 2011 přednesli zamyšlení doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D. a ThLic. Kateřina Lachmanová, Ph.D. Rovněž se v tomto školním roce uskutečnil tzv. „Týden s Biblií“ vedený doc. PhDr. Mireiou Ryškovou, Th.D. a seminář k Roku křtu.²⁶⁵

²⁶⁰ Rozhovor s P. Krzysztofem Dędekem a Marií Lachmanovou, dne 12. 10. 2015.

²⁶¹ Srov. ACEP, 1998–2011; Biskupství plzeňské. *Zpravodaj plzeňské diecéze*, 2000–2015.

²⁶² ACEP 2008, č. 6.

²⁶³ Viz Biskupství plzeňské. *Zpravodaj plzeňské diecéze* 2000, č. 3; ACEP, 2000–2008.

²⁶⁴ Viz Interní materiál KPC Biskupství královéhradeckého. *Přehled činnosti Katechetického a pedagogického centra Biskupství královéhradeckého*.

²⁶⁵ Srov. ACEP, 1998–2011; Biskupství plzeňské. *Zpravodaj plzeňské diecéze*, 2000–2015.

Níže je uveden přehled celoživotní formace s případnými tématy, která byla k dohledání. Číslo udává frekvenci setkání. Číslo v závorce počet dní setkání. 0 – formace se neuskutečnila; c – duchovní cvičení; p – pouť; prázdné pole – údaj nebyl evidován.

rok	diecézní setkání – téma	vikariátní setkání	duchovní obnovy a cvičení	metodické dny a semináře
1993-94	0	0	1; c	2
1994-95	3	0	0	2
1995-96	3	0	0	2
1996-97	2 – Boží slovo je plné života a síly; vzdělávání	0	1	2
1997-98	2	0	1	2
1998-99	2 – Informace z Národního katechetického střediska, seznámení s VDK	0	0	2
1999-00	2 – Seznámení s VDK, Jak a co máme učit	0	0	2
2000-01	1 – Advent a příprava na Vánoce	0	0	2
2001-02	1 – Modlitba s dětmi	0	0	2
2002-03	1 – Vyvolení	0	0	2
2003-04	1	0	0	2
2004-05	1 – Příprava ke svátostem dětí	0	1	2
2005-06	1	0	0	2
2006-07	1	0	1	2
2007-08	1	0	0	2
2008-09	1	0	1	2
2009-10	1	0	1	3
2010-11	1 – Jak realizovat krátkodobé programy pro školy, Metodika pro vyučování náboženství	0	1	3
2011-12	1	0	1	2
2012-13	1	0	1	2
2013-14	1	0	1	2
2014-15	1	0	1	2

3.8.3. Kanonická mise a pracovně-právní vztah

V žádosti o kanonickou misi je přímo uvedeno, že katecheta je zavázán dalším vzděláváním, které organizuje a nabízí Katechetické centrum, s tím, že povinná je účast na formačních setkáních. DKC také eviduje kanonické mise katechetů, kteří nedosáhli plnoletosti. Jsou jimi animátoři mládeže, kteří vedou katecheze dětí pod dohledem odpovědné osoby, jak jsem již zmínila výše.²⁶⁶

3.8.4. Informování katechetů

Katecheté jsou informováni především osobně na různých setkáních pro katechety, případně při vizitacích ve vikariátech nebo při návštěvě v DKC, telefonicky, případně dnes běžnou e-mailovou komunikací. Důležité události týkající se formace katechetů byly a jsou oznamovány ve *Zpravodaji plzeňské diecéze*, případně v *Actech curiae*.

²⁶⁶ Diecézní katechetické centrum. Plzeňská diecéze. Stažení žádosti [2016-04-16]. <http://www.bip.cz/STAZENI/DOKUMENTY/pro_kneze/Zadost_o_kanonickou_misi.doc>.

Použité zkratky pro tabulku s přehledem informačního periodika: e – e-mail; Z – Zpravodaj plzeňské diecéze.

rok	periodikum
1993-94	Z
1994-95	Z
1995-96	Z
1996-97	Z
1997-98	Z
1998-99	Z
1999-00	Z
2000-01	Z
2001-02	Z
2002-03	Z
2003-04	Z
2004-05	Z
2005-06	Z
2006-07	Z
2007-08	Z
2008-09	Z
2009-10	Z
2010-11	Z
2011-12	Z
2012-13	Z
2013-14	Z; e
2014-15	Z; e

3.8.5. Souhrn

Pro plzeňskou diecézi je specifický velmi nízký počet katechetů. Pro katechety je využívána možnost studia (katechetické kurzy, teologické/pedagogické fakulty) v přílehlých diecézích. Pro celoživotní formaci katechetů jsou využívána setkání pro pracovníky v pastorační (pastorační asistenty, animátory, lektory, kněze apod.). Tato situace je ustálenou praxí posledních let.

Kritérium přednosti formace katechetů před ostatními činnostmi DKC nebylo s minimálním počtem pracovníků (dva) a podle zjištěných dat (průměrného počtu hodin

věnovaných aktivitám za jeden rok)²⁶⁷ naplněno. V této diecézi nebyl ustanoven kněz, který by byl k dispozici pouze katechetům, ačkoli vedoucím DKC kněz je.

²⁶⁷ Hrubý výpočet a odhad: formační den (1 den = 8 h + 16 h přípravy), vikariátní setkání (nekonala se), duchovní cvičení (neorganizované DKC), duchovní obnova (1 den = 8 h + 16 h přípravy), seminář / metodický den (2x8 h = 16 h + 32 h přípravy), evidence a vyřizování kanonických misí (podle počtu misí – 16 misí za rok 2014/2015 – cca 16 h). Celkem cca 112 h z cca 1800 pracovních hodin (z cca 250 pracovních dní odečteno 5 týdnů dovolené, tedy 225 dní) za rok.

3.9. Přehled formace katechetů na celonárodní úrovni

Do této úrovně formace řadím jednak celostátní setkání katechetů neboli katechetické kongresy pořádané za spolupráce všech diecézních katechetických středisek. Dále vědecké katechetické konference, případně teologické konference o katechezi, které se uskutečnily zpravidla ve spolupráci s jednotlivými teologickými fakultami. V posledních letech jsou to také takzvané pracovní semináře pořádané Katechetickou sekcí ČBK. Setkání zástupců diecézních katechetických středisek či setkání Katechetické sekce ČBK s ostatními středisky měla a mají převážně informační a pracovní charakter.

Vzhledem k rozsahu práce a jejímu tematickému vymezení na území České republiky v této podkapitole neuvádím jednotlivé možnosti formace katechetů této úrovně, zejména co se týká zahraničních nabídek. (Z důvodu nedostupnosti zdrojů nejsou uvedena všechna pracovní setkání Katechetické subkomise či Katechetické sekce ČBK se zástupci diecézních katechetických středisek.)

Tímto přehledem současně odpovídám na otázku 2) f) týkající se formace katechetů pracujících na této úrovni, a proto ji v následující čtvrté kapitole Shrnutí a zhodnocení vynechávám.

rok	akce	místo konání	téma
1992	Interdiecézní katechetická komise při Biskupské konferenci		(např. učebnice náboženství, pedagogické vzdělání pro katechety ad.)
1993	Letní katechetický seminář	Praha	Katecheze středoškolské mládeže ²⁶⁸
1996	1. celostátní setkání katechetů	Ústí nad Orlicí	(bez tématu)
1997	Setkání Katechetické sekce ČBK a diecézních katechetických středisek	Hradec Králové	(informace)
1998	Setkání Katechetické sekce ČBK a diecézních katechetických středisek	Brno	(informace)
	2. celostátní setkání katechetů	Ústí nad Orlicí	(bez tématu)
2001	3. celostátní setkání katechetů	Hradec Králové	(informace)

²⁶⁸ Katechetický věstník V; IX–X, 1993.

2003	4. celostátní setkání katechetů	Hradec Králové	Katechismus katolické církve a jeho výzvy pro třetí tisíciletí
2005	5. celostátní setkání katechetů	Hradec Králové	Věřím v odpuštění hříchů
2006	I. vědecká katechetická konference	Praha (KTF UK)	Katecheze: realita a vize
2007	Teologická konference o katechezi	Hradec Králové (DTI)	Katecheze v současné situaci
	II. vědecká katechetická konference	České Budějovice (TF JU)	Náboženské vzdělávání a katecheze ve farnostech
	6. celostátní kongres katechetů	Kroměříž	Věřím ve vzkříšení těla a život věčný
2008	III. vědecká katechetická konference	Olomouc (CMTF UP)	Křesťanská iniciace
2009	pracovní seminář	Želiv	Křesťanská iniciace dospělých
	7. celostátní kongres katechetů	Kroměříž	Víra
2010	IV. vědecká katechetická konference	Praha	Boží slovo v katechezi
2011	8. celostátní kongres katechetů	Velehrad	Křesťanská iniciace
	Setkání Katechetické subkomise	České Budějovice	(příprava katechetického dokumentu)
2013	pracovní seminář	Hradec Králové	Výuka náboženství na ZŠ a SŠ a systematická katecheze ve farnostech
	9. celostátní kongres katechetů	Velehrad	Živá víra a cyrilometodějská tradice

(zdroj: webové stránky Katechetické sekce ČBK,²⁶⁹ Acta curiae jednotlivých diecézí a zpravodaje jednotlivých diecézních katechetických středisek/center)

²⁶⁹ Katolická církev v ČR – Katechetická sekce ČBK. Katechetické kongresy [2015-11-12]. <<http://katechet.cirkev.cz/kongresy-katechetu/>>.

4. Shrnutí a zhodnocení

V této kapitole následuje shrnutí a zhodnocení formace katechetů.

Požadavky na formaci katechetů, vyplývající z dokumentů magisteria církve shrnuji a hodnotím prostřednictvím odpovědí na stanovené otázky.

Má formace katechetů přednost před obnovou textů a zesílením organizace katecheze?

Probouzí místní církve povolání k této službě?

Formuje místní církve specializované katechety?

Zajišťuje diecéze základní formaci?

Zajišťuje diecéze trvalou formaci?

Podporuje diecéze spolupráci katechetů s ostatními služebníky v pastoraaci?

Zahrnuje formace rozměr bytí (lidskou zralost, spiritualitu), rozměr vědění (biblicko-teologické vědy a vědy o člověku) a rozměr umění konat?

Dbá farář a farní společenství na duchovní a osobní formaci katechety?

Mají katecheté možnost se účastnit dvakrát do roka rekolekcí a jednou za tři roky exercicií?

Účastní se katecheté pravidelných setkávání? (na diecézní a vikariátní/děkanátní úrovni)

Absolvují katecheté odpovědní za katechezi v diecézích či na celonárodní úrovni jednotýdenní duchovně-odborné soustředění?

Existuje v každé diecézi diecézní katechetické středisko/centrum?

Stará se katechetické středisko/centrum zvláště o odbornou formaci katechetů?

Existuje v diecézi kněz, který je pověřený přímo a pouze péčí o katechety?

Konstatuji, že základní požadavky magisteria vztahující se k formaci katechetů byly na úrovni diecézní i národní plněny v rámci možností odpovědně. Formace katechetů byla zejména v prvních letech limitována malým počtem pracovníků katechetických středisek a nedostatečným rozhledem v oblasti katechetické, organizační, pedagogické apod. Svoji roli sehrála i počáteční nezkušenost, nedostupnost

různých základních materiálů i technického zázemí. Během dalších let se tato situace zlepšovala, ačkoli počet pracovníků je vzhledem k požadavku přednosti formace katechetů před ostatními činnostmi katechetického střediska/centra stále neuspokojivý. Nejvyšší počet pracovníků katechetického střediska/centra, kteří mohli a mohou větší množství času věnovat formaci, se v posledních deseti letech udržel v královéhradecké diecézi. Velkou pomocí byla součinnost vedoucích pracovníků středisek a sdílení zkušeností.

Časem se střediska profilovala a z jejich nápadů mohla čerpat i ostatní střediska. Mimořádně dobrou úlohu sehrál například Katechetický věstník brněnského katechetického střediska, Katechetické listy olomoucké arcidiecéze, katechetické kurzy pořádané v pražské arcidiecézi, systematická metodická pomoc katechetům, důraz na katechetickou práci nejen s dětmi, ale i s mládeží, dospělými a seniory, rovněž v pražské arcidiecézi, i jiné akcenty jednotlivých středisek při práci s jejich katechety apod. Svoji pozitivní roli sehrály i katechetické kongresy, vědecké katechetické konference a pracovní semináře Katechetické sekce ČBK. Od roku 2009 mají všichni katecheté a učitelé náboženství k dispozici vynikající revue *Cesty katecheze*, kam přispívají současní odborníci v oboru katechetiky.

Odpovědi na stanovené dílčí výzkumné otázky uvádím u některých otázek pro přehlednost v tabulkách. Zkratky jednotlivých diecézí odpovídají jejich názvu v abecedě a řazení v předchozí kapitole: AO – Arcidiecéze olomoucká; AP – Arcidiecéze pražská; BN – Diecéze brněnská; ČB – Diecéze českobudějovická; HK – Diecéze královéhradecká; LT – Diecéze litoměřická; OO – Diecéze ostravsko-opavská; PL – Diecéze plzeňská.

1) Základní formace

a) + b) Jakou formou probíhá základní formace katechetů – laiků (katechetický kurz, teologická fakulta apod.)? Od kdy a jak dlouho trvá základní formace katechetů?

Číslo za zkratkou typu základní formace udává rok začátku formace (KK – katechetický kurz; PF – Pedagogická fakulta; TF – teologická fakulta; 0 – formace se v této diecézi neuskutečnila).

diecéze	AO	AP	BN	ČB	HK	LT	OO	PL
Typ	KK	KK	KK	KK	KK	KK	KK	0
formace	(90); TF (90)	(92); TF (90)	(90); PF (07)	(90); TF (91)	(91); PF (02)	(90)	(99)	

Základní formace pro katechety byla na počátku 90. let po prvotním nadšení způsobeném změnou politické situace zprostředkována v podstatě ve všech diecézích katechetickými kurzy (v různé délce trvání a obsahu), případně studiem na teologických fakultách. V dalších letech byla řádná základní formace zajišťována pravidelnými zpravidla dvouletými katechetickými kurzy (tyto kurzy přetrvaly s velmi dobrou odbornou úrovní pouze v arcidiecézi pražské a v diecézi brněnské) a především studiem na teologických, případně pedagogických fakultách (diecéze královéhradecká). U ostatních pedagogických fakult, dalších vysokých či vyšších odborných škol ostatních diecézí je vzdělání absolventů posuzováno jednotlivými biskupy. Diecéze s malým počtem katechetů (plzeňská a litoměřická) využívaly a využívají formaci v ostatních diecézích.

Základní formace je tedy pro katechety zajištěna i přes to, že ji neuskutečňuje každá diecéze.

c) Obsahuje základní formace katechetů odborné teologické a pedagogické předměty, jak v teoretické, tak v praktické rovině?

Tato otázka, jak jsem již uvedla v kapitole tři, by značně rozšířila rozsah práce a částečně je již zpracována v dizertační práci Martiny Orlovské. Blíže jsem se k pedagogickým a psychologickým předmětům vyjádřila pouze u studia na KTF UK.

d) Kolik absolventů prošlo základní formací katechetů?

Údaje o počtu nebyly u všech katechetických kurzů a u studií na teologických fakultách z důvodu neexistující archivace dohledatelné. U studia na teologické či pedagogické fakultě nemá v podstatě význam tento počet uvádět, protože zdaleka ne všichni absolventi posléze v praxi vystudovaného oboru působí, někteří jej studují pro vlastní osobní rozvoj. Naopak u katechetických kurzů, které mají své specifické zaměření, může být tento údaj z větší části vypovídající.²⁷⁰

2) celoživotní formace

a) Jak často a na jakých úrovních probíhají setkání katechetů?

Následují shrnující údaje o setkáních na jednotlivých úrovních:

• **celostátní setkání**

Přehled celostátních setkání katechetů, respektive katechetických kongresů jsem již uvedla v podkapitole 3.9. Katechetické kongresy se konaly od roku 1996 zpravidla každé dva roky. Ve zkoumaném období se uskutečnily čtyři vědecké katechetické konference, jedna teologická konference a dva pracovní semináře. Všechny akce byly vícedenní, což je důležité a praktické, zvláště kvůli velkému množství účastníků a možnostem sdílení.

²⁷⁰ Počty absolventů brněnských katechetických kurzů jsou uvedeny v příloze č. 7, počty absolventů pražských katechetických kurzů v příloze č. 8.

- **diecézní setkání**

Diecézní setkání se konají ve většině diecézí jednou za rok. V diecézích, kde se setkání konají méně často, pořádají DKS na druhou stranu více odborných formačních setkání během roku (např. diecéze brněnská či ostravsko-opavská). Olomoucká arcidiecéze pořádá setkání víkendová, při kterých je více času věnováno duchovní formaci.

Koncepce a témata diecézních setkání jsem již uvedla v přehledných tabulkách a stručném shrnutí u jednotlivých diecézí.

- **děkanátní/vikariátní/oblastní setkání**

U této úrovně setkávání katechetů záleží na tom, zda setkání organizuje či organizovalo DKS, nebo samotní katecheté, respektive jejich zástupci/animátoři nebo kněží v jednotlivých oblastech. Setkání se také nemusela uskutečnit ve všech děkanátech/vikariátech nebo proběhla setkání více děkanátů/vikariátů najednou (podle počtu katechetů v děkanátu/vikariátu, velikosti území nebo dopravní dostupnosti).

- **farní setkání**

Tuto úroveň formace lze rovněž hůře zmapovat, ačkoli v některých diecézích je údaj o konání těchto setkání známý (např. v brněnské diecézi). Setkání katechetů ve farnostech probíhá tam, kde je katechetů více, a jeho náplní je především plánování katechetické činnosti. Ve většině případů jde spíše o pracovní setkání.

b) Jaká je struktura diecézních či děkanátních/vikariátních setkání katechetů (duchovní a odborná formace a sdílení)?

Diecézní setkání mají v každém případě část odbornou, část pro sdílení zkušeností a zpravidla i duchovní část ve formě slavení společné mše svaté, modlitby breviáře či duchovního slova. Pouze v olomoucké arcidiecézi je na diecézních setkáních věnován delší čas duchovní formaci – krátké duchovní obnově, adoraci, ztišení apod. a to díky tomu, že setkání trvá celý víkend.

Na úrovni děkanátů/vikariátů, pokud setkání v dané diecézi probíhají, je struktura podobná diecézním setkáním s větším důrazem na sdílení zkušeností a předání potřebných informací.

Základní náplň zahrnující duchovní a odbornou stránku a sdílení určují české církevní dokumenty (Katechetické směrnice) a všechny diecéze je splňují.

c) Jak často jsou pořádány duchovní obnovy a duchovní cvičení pro katechety?

Duchovní obnovy bývají zpravidla jednodenní, případně víkendové. Duchovní cvičení trvají více jak tři celé dny a konají se obvykle v době letních prázdnin. V některých diecézích trvají duchovní obnovy čtyři dny (královéhradecká a ostravsko-opavská). V brněnské, litoměřické a v pražské arcidiecézi Katechetické centrum, respektive středisko již duchovní obnovy nepořádá, protože katecheté mají možnost účastnit se duchovní formace ve své farnosti.

U duchovních cvičení také záleží, zda v diecézi existuje místo, kde je pro ně vhodný prostor. Duchovní cvičení speciálně pro katechety se v současnosti některých diecézích nepořádají. Některé diecéze pořádaly nebo dosud pořádají (například českobudějovická diecéze) poutě pro katechety.

Na tuto oblast formace se během let více dbalo, což lze vidět zvláště v českém dokumentu věnujícímu se přímo duchovní péči o laiky. Dokument doporučuje pravidelnou účast na duchovních obnovách/rekolekcích a duchovních cvičeních/exerciciích. Nově se v posledních deseti letech objevil důraz na duchovní doprovázení v dokumentu Plenárního sněmu katolické církve.²⁷¹ Tento důraz se však dosud nezdařilo plně zavést do praxe, na příklad i požadavkem vyčlenit v každé diecézi kněze či více kněží, kteří by se věnovali pouze katechetům.

Duchovní obnovy byly pořádány spíše jednou do roka, méně často dvakrát, jak je doporučeno. Avšak doporučení se vztahují k účasti jednotlivých katechetů a ne k nabídce KS. Účast však nelze pro množství chybějících dat zachytit. V současnosti lze v pražské arcidiecézi a brněnské diecézi vidět přesun starosti o duchovní život katechety na farnost i úbytek duchovních cvičení určených pouze katechetům, jak bylo běžné v 90. letech ve všech diecézích. Rovněž lze v pražské arcidiecézi pozorovat, že

²⁷¹ Srov. *Život a poslání laiků v církvi a ve světě* 211, 215.

katecheté využívají nabídku duchovních cvičení, obnov a doprovázení individuálně podle svých potřeb, časových možností a duchovního zaměření.²⁷²

d) Jak často jsou katecheté formováni po odborné stránce (přednášky, semináře)?

Kromě diecézních setkání katechetů, která odbornou část vždy obsahují, jsou pořádány různé semináře a metodické dny věnované práci s určitou skupinou katechizovaných či s určitou metodou, popřípadě metodikou. Problematické je také zaznamenat formační aktivity jen pro katechety, protože některá DKC pořádají akce i pro ostatní pracovníky v pastorači nebo pro učitele náboženství (např. v diecézi královéhradecké, ostravsko-opavské a v posledních letech i plzeňské). Odborné semináře a aktivity mají různou náplň a bylo by náročné je dále dělit podle typu. Jsou proto shrnuty pod tuto kapitolu.

Ne zcela v souladu s posláním katecheze je uvádění množství akcí pro vzdělávání a formaci katechetů založených na pedagogické metodě Franze Ketta, která je metodou první evangelizace (v diecézi plzeňské, pražské a zejména ostravsko-opavské).

e) Jaká je podpora formace katechety od faráře?

Zmapování odpovědí na tuto otázku je rovněž nad rozsah této práce, avšak uvádím ji proto, že je jednou z důležitých a dá se říci i nejcitlivějších oblastí v rámci formace. Církevní dokumenty tuto oblast často zdůrazňují. Jedná se o spolupráci katechety a faráře a rovněž faráře a diecézního katechetického střediska. Situace v této oblasti doznala určité změny ve smyslu poskytování většího prostoru v katechezi katechetům – laikům. Na druhou stranu, jak vyplynulo ze zkoumání situace v jednotlivých diecézích, stále schází kněz pověřený bezprostředně péčí o katechety.

g) Jaká je účast na jednotlivých akcích?

Opět údaje z této otázky neuvádím kvůli chybějícím údajům a nedostupným zdrojům, kdy ne všechna střediska tyto údaje zaznamenávají. Rovněž tyto údaje nemusí vypovídat o reálné účasti katechetů – laiků, protože některé akce mohou být pořádány

²⁷² Rozhovory s přednášející v katechetickém kurzu Evou Bartoňovou, ze dne 12. 9. 2016.

současně pro učitele náboženství, kněze, jáhny, pastorační asistenty či animátory (zejména v královéhradecké, ostravsko-opavské či plzeňské diecézi). V některých diecézích bylo také těžké tyto akce odlišit od akcí pořádaných pro učitele náboženství (např. v ostravsko-opavské diecézi). Zároveň účast na jednotlivých akcích z velké části rozhoduje o jejich přetrvání do budoucnosti.

3) kanonické mise

a) Jaké jsou podmínky pro udělení (případně prodloužení platnosti) kanonické mise?

O udělení kanonické mise rozhoduje biskup prostřednictvím kněze zodpovědného za katechezi, respektive pastorační v diecézi. Podmínky stanovuje po dohodě se zmíněným knězem diecézní katechetické středisko. Tuto otázku zmiňují proto, že se zvláště týká základní i celoživotní formace katechety. Všechny diecéze přímo v žádosti nebo v podmínkách, jež mohou a nemusí být její součástí, uvádějí závazek katechety k další formaci. Některé závazek specifikují zpravidla účastí na jednom diecézním formačním setkání za rok nebo na pravidelných děkanátních/vikariátních/oblastních setkáních. KPC v Hradci Králové zmiňuje navíc k účastem na formačních setkáních ještě studium odborné revue *Cesty katecheze*. Ve všech diecézích kromě českobudějovické, litoměřické a plzeňské je možné žádat o kanonickou misi i na tři školní roky, ke které se například v olomoucké diecézi váží další podmínky.

AO – Žádost o udělení kanonické mise k hlásání katolické nauky při katechetické výuce

AP – Žádost o kanonickou misi ke katechetické službě

BN – Žádost o udělení kanonické mise pro vyučování římskokatolickému náboženství

ČB – Žádost o kanonickou misi ke katechetické službě pro katechetu

HK – Žádost o udělení kanonické mise pro výuku římskokatolického náboženství

LT – Žádost o udělení kanonické mise k vyučování římskokatolickému náboženství

OO – Žádost o udělení kanonické mise pro vyučující náboženství

PL – Žádost o udělení kanonické mise pro výuku římskokatolického náboženství

b) Kolik laiků bylo v roce 2014/2015 formováno a působilo jako katecheté?

Údaj o počtu udělených kanonických misí zpravidla neodpovídá počtu katechetů – laiků, kteří reálně ve službě působí – počet misí je tedy menší. Některé mise mohou být udělovány i řeholníkům nebo je jednomu katechetovi uděleno více misí pro působení ve více farnostech²⁷³ – počet misí je tedy vyšší.

Číslo udává počet laických katechetů, kteří působili ve službě ve školním roce 2014/2015.

diecéze	AO	AP	BN	ČB
2014-15	274	166	375	79

diecéze	HK	OO	LT	PL
2014-15	161	139	38	16

4) diecézní katechetické středisko

a) Jak informuje diecézní katechetické středisko katechety o jejich formaci?

Hlavním prostředkem ve většině diecézí byly (a v brněnské stále jsou) diecézí přílohy *Katechetického věstníku*. V diecézích s menším počtem katechetů, konkrétně v plzeňské a českobudějovické, informační přílohy nenalezneme. Informace však byly a jsou uváděny v diecézních zpravodajích. Dalšími zprostředkovateli informací jsou zástupci/animátoři katechetů v jednotlivých děkanátech/vikariátech, kteří informují katechety na těchto oblastních setkáních. Jistým zdrojem informací je přímé kontaktování DKS nebo dnes běžná e-mailová komunikace či webové stránky.

b) Spolupracuje katechetické středisko s někým na formaci katechetů, popřípadě s kým?

Všechna DKS spolupracují s ostatními středisky/centry při pořádání celostátních katechetických kongresů. V oblasti základní formace střediska spolupracují s teologickou či pedagogickou fakultou působící v diecézi (případně v jiné diecézi,

²⁷³ Kanonická mise může být také udělena knězi, který katecheticky působí v jiné než svěřené farnosti.

například u ostravsko-opavské diecéze) nebo jednotlivými odborníky z ostatních diecézí. V oblasti celoživotní formace spolupracují také s odborníky z fakult či univerzit jiných diecézí, případně dalšími odborníky ze zahraničí.

Diplomová práce uzavírá významné období vývoje formace katechetů – laiků v prvním čtvrtstoletí po politických změnách v našem státu. Shromážděná fakta mohou být dobrým a základním přínosem pro pozdější zpracovávání historie této oblasti ve větším historickém odstupu a případně inspirací pro věnování se některým zajímavým počátkům důrazů, které se v příštích desetiletích objeví.

Závěr

Formace katechetů v uplynulých dvaceti pěti letech je v této práci mapována z hlediska kompatibility požadavků magisteria a reálného stavu v našich diecézích.

Získávání dat bylo, zejména pokud se týká období prvních let po roce 1990, složité. Doklady v tomto období (a někdy i v pozdějších letech) nebyly vždy přesně zaznamenávány, vedeny a evidovány a v současnosti již nemohou být často doplněny osobním svědectvím. Přesto jsem pro splnění cílů práce shromáždila materiálů dostatek. Jejich analýza byla ovšem náročnější, při uvědomění si toho, že pracuji ne s úplnými daty. Při souhrnu a hodnocení jsem se rovněž potýkala s problémem vyjádřit získané hodnoty číselnou hodnotou, protože, jak zmiňuji, nebylo vždy možné dohledat data konání jednotlivých aktivit ani jejich přesný obsah.

Odpovědi na otázky popisují podrobně u jednotlivých diecézí a zpracovávám je přehledně v tabulkách. Určité oblasti, které byly zmiňovány v dokumentech, jsem vyhodnotila nakonec jako okrajové. Je jím například formace v oblasti audiovizuálních prostředků, protože jejich dostupnost a používání (včetně rozličných médií) bylo rozšířeno až v poslední části sledovaného období. Naopak některá zjištěná data a skutečnosti ponechávám a zařazuji do příloh přesto, že nejsou pro výsledky mého zjištění důležité. Mohou časem posloužit jako historické podklady pro jinou práci.

V určitém zjednodušení lze vývoj formace katechetů v českých zemích shrnout takto: Po prvních letech, která se vyznačovala velkým nadšením a malou zkušeností a vycházela z materiálů, které byly často tajně připravovány v minulých čtyřiceti letech, se ustanovila jednotlivá katechetická střediska/centra, která se časem rozšířila co do počtu odborných pracovníků. Jejich počet vzhledem k naplnění prvního kritéria přednosti formace před ostatní činností katechetického střediska/centra není i přes opakované žádosti o navýšení počtu pracovníků stále uspokojivý. Částečně bylo požadavkům vyhověno v královéhradecké diecézi. Základní formaci katechetů zabezpečovala katechetická střediska/centra, zejména katechetickými kurzy a studium umožňovaly i teologické fakulty. Zde byly ve výhodě diecéze, kde poskytovaly vzdělání teologické fakulty (KTF UK, CMTF UP, TF JU). V pražské arcidiecézi jsou katechetické kurzy nadále důležitou složkou práce katechetického střediska, protože významnou součástí dvouletého studia je praktická průprava budoucích katechetů. V diecézích, kde se počet katechizovaných dětí snížil, katecheté postupně přechází na

změnu metod práce od práce se skupinou k individuální katechezi. V průběhu let narůstají katechizované skupiny dospělých a seniorů, proto se základní i celoživotní formace tomuto aspektu začíná více věnovat. Rezervy ve formaci katechetů přetrvávají i v oblasti duchovní formace, jak dokládá částečné vyhodnocení naplňování druhého kritéria. Požadavku ustanovení kněze či více kněží přímo pro péči o katechety se přiblížila pouze olomoucká arcidiecéze. Nepodařilo se mi však zjistit, zda či jak jsou kněží motivováni svými biskupy pro spolupráci a službu laickým katechetům, např. k jejich duchovnímu doprovázení. Nejvýraznější posun během zkoumaných let lze spatřovat ve změnách vztahu formace katechetů vzhledem k udělování oficiálního pověření ke katechetické službě. Jestliže na začátku zkoumaného období neexistovala napříč diecézemi jednotná pravidla, v současnosti se kanonická mise, která je podmínkou pro oficiální katechetickou službu, uděluje pouze na základě absolvované základní formace. Kanonické mise zároveň ukládají požadavek celoživotní formace.

V budoucnu by mohly být hlouběji prozkoumány akcenty katechetické činnosti, například vývoj zaměření na určité skupiny katechizovaných, didaktické modely katecheze nebo vývoj používaných pomůcek.

Prvotním záměrem zkoumání nebyl přímo průzkum naplňování katechetické odpovědnosti jednotlivých biskupů, na příklad míra podpory vedoucích katechetických středisek (včetně finanční) vzhledem k jejich odpovědnosti, motivace kněží k podpoře laických katechetů apod. Na místním biskupovi však záleží, jakou důležitost přikládá formaci katechetů a celkově katechezi, a jaké si vybere spolupracovníky, kteří v rámci katechetického střediska/centra plní jeho úkol.

Při psaní této diplomové práce jsem se mohla v praxi setkat s aplikací teorie, kterou jsem v rámci bakalářského a navazujícího magisterského studia absolvovala na Katolické teologické fakultě univerzity Karlovy. To považuji za velmi dobré vyvrcholení a využití mých studií.

Osobně, po zkušenosti s komplikovaným shromažďováním dat, konstatuji, že téma diplomové práce bylo dobrou volbou. Přestože dvacet pět let se na první pohled jeví jako krátká doba, mnohé údaje již nyní nebyly dohledatelné a hodnocení zbylých autentických svědků na stejnou věc nebo problém, někdy již teď rozdílné. Každým dalším rokem by sběr dat byl ještě složitější a nepřesnější.

Seznam zkratek

ACAO – Acta curiae archiepiscopalis Olomucensis
ACAP – Acta curiae archiepiscopalis Pragensis
ACEB – Acta curiae episcopalis Brunensis
ACEBB – Acta curiae episcopalis Bohemobudovicensis
ACEL – Acta curiae episcopalis Litomericensis
ACEOO – Acta curiae episcopalis Ostraviensis-Opaviensis
ACEP – Acta curiae episcopalis Pilznensis
ACRG – Acta curiae Reginae – Gradecensis
AKC – Arcidiecézní katechetické centrum (Arcibiskupství olomouckého)
AIK – Arcidiecézní informace katechetům
CIC – Kodex kanonického práva
CMTF UP – Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
ČBK – Česká biskupská konference
DKC – diecézní katechetické centrum
DKS – diecézní katechetické středisko
KC – katechetické centrum
KPC – katechetické a pedagogické centrum
KS – katechetické středisko
KV – Katechetický věstník
KTF UK – Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy
TF – teologická fakulta
TF JU – Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
VDK – Všeobecné direktorium pro katechizaci
VKD – Všeobecné katechetické direktorium
ZŠ – základní škola

Biblické zkratky jsou uvedeny podle Českého ekumenického překladu

Seznam literatury

Prameny

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2009.

Dokumenty magisteria

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice.* Praha: Česká biskupská konference, 2015.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve.* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katechetické směrnice České biskupské konference.* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1994.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Organizační řád Generálního sekretariátu České biskupské konference.* 1995, 2002, 2009.

Dokumenty II. vatikánského koncilu. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

FRANTIŠEK. *Evangelii gaudium*, apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě. Praha: Paulínky, 2014.

JAN PAVEL II. *Catechesi tradendae*, apoštolská exhortace. Řím: Křesťanská akademie, 1982. (CT)

JAN PAVEL II. *Christifideles laici*, posynodální apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě. Praha: Zvon, 1990. (ChL)

KATECHETICKÁ SEKCE PASTORAČNÍ KOMISE ČBK. *Plán pastorační služby slova.* Praha: Česká biskupská konference, 1996.

Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny. Praha: Zvon, 1994. (CIC)

KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Kněz, pastýř a vůdce farního společenství.* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002.

KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechizaci.* Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1994. (VDK)

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Všeobecné katechetické direktorium*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1971. (VKD)

PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, apoštolská exhortace Pavla VI. Praha: Zvon, 1990. (EN)

PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR. *Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Svědectví katolického laika ve škole o víře*. Praha: Sekretariát ČBK, 2003.

Ostatní tištěné prameny

Acta curiae archiepiscopalis Olomucensis. 1989–1995. (ACAO)

Acta curiae archiepiscopalis Pragensis. 1992–1996. (ACAP)

Acta curiae episcopalis Bohemobudovicensis. 1990–1997. (ACEBB)

Acta curiae episcopalis Brunensis. 1992–1999. (ACEB)

Acta curiae episcopalis Litomericensis. 2001–2010. (ACEL)

Acta curiae episcopalis Ostraviensis-Opaviensis. 1998–2008. (ACEOO)

Acta curiae episcopalis Pilznensis. 1998–2011. (ACEP)

Acta curiae Reginae – Gradecensis. 1991–1998. (ACRG)

Arcibiskupství olomoucké. *Oldin. Olomoucký arcidiecézní informátor* 1992, roč. 2, č. 4.

Arcidiecézní katechetické centrum Arcibiskupství olomouckého. Interní materiály.

Biskupství českobudějovické. *Aktuality – Setkání. Revue pro společný život diecéze*. 1991–1999.

Biskupství královéhradecké – Katechetické centrum. *Příloha Katechetického věstníku pro královéhradeckou diecézi*. 1999–2005.

Biskupství litoměřické – Katechetické centrum. *Katechetický věstník*. 1992–1994.

Biskupství plzeňské. *Zpravodaj plzeňské diecéze*. 1996–2015.

Centrum pro katechezi ostravsko-opavské diecéze. *Příloha pro ostravsko-opavskou diecézi*. 1998–2008.

Diecézní katechetické středisko Biskupství českobudějovického. Interní materiály.

Diecézní katechetické centrum Biskupství litoměřického. *Příloha Katechetického věstníku pro litoměřickou diecézi*. 1995–2008.

Katechetické a pedagogické centrum Biskupství královéhradeckého. Interní materiály.

Katechetické a pedagogické centrum ostravsko-opavské diecéze. *Informace Katechetického a pedagogického centra pro ostravsko-opavskou diecézi*. 2008–2015.

Katechetické centrum Biskupství brněnského. *Informační příloha pro Brněnskou diecézi*. 1994–2015.

Katechetické centrum Biskupství brněnského. *Katechetický věstník* 1993, č. V; IX–X.

Katechetické středisko Arcibiskupství pražského. Interní materiály.

Katechetické středisko Arcibiskupství pražského. *Pražská příloha*. 1995–2003.

Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy. Celoživotní vzdělávání – program „Katechetický kurz“, č. j. 2461/05, ze dne 9. listopadu 2005.

Pastorační středisko Arcibiskupství pražského. Interní materiály.

SVATÝ AUGUSTIN. *Katechetické spisy*. Praha: Krystal OP, 2005.

ŠPAČKOVÁ, Marie. Dopis odběratelům Katechetického věstníku. *Katechetický věstník*, 2008, č. 1–2.

Sekundární literatura

ALBERICH, Emilio – DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008.

CINCIALOVÁ, Marta Lucie. Význam trvalé formace zasvěcených osob. *Teologické texty*. 2005, roč. 16, č. 4, s. 149–152.

FOSSION, André. Pět kompetencí katechety. *Cesty katecheze. Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* 2010, roč. 2, č. 4, s. 19.

GOGOLA, Jerzy (ed.). *Řeholní formace*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2002.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. 2. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2008.

HRONEK, Josef. *Katechetika. Duch a forma katolického vyučování náboženství*. Praha: Bohuslav Rupp, 1946.

OPATRŇÝ, Aleř. *Malá společenství. Jak začít, jak pokračovat*. Praha: Pastorační středisko, 2000.

ORLOVSKÁ, Martina. *Formácia osobnosti katolíckého vychovávateľa v Českej republike*. Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku. Dizertačná práca. Ružomberok 2012.

řPAČKOVÁ, Marie. Vzdělávání laiků v brněnské diecézi – historie a současnost. *Dialog Evropa XXI. Revue pro křesťanskou orientaci ve vědě a kultuře* 2015, roč. 25, č. 1–2.

Elektronické zdroje

Akreditační komise Česká republika. *Zasedání Akreditační komise 05-02; 24. až 25. září 2002, Telč. Zápis č. 05/2002* [2016-02-20].

<http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/203_zapis_ak_05_2002.pdf>.

Biskupství královéhradecké. Diecézní teologický institut [2016-02-20]. <<http://www.bihk.cz/pastorace/diecezni-teologicky-institut>>.

Biskupství královéhradecké. *Pravidla pro udělování kanonických misí* [2016-02-07]. <http://www.bihk.cz/repository/files/_ke-stazeni/KPC/kanonicka-mise-pravidla-09.doc>.

Centrum pro katechezi Olomouc. *Žádost o udělení kanonické mise* [2016-04-16]. <<http://download.katechetiolomouc.cz/dokumenty/%C5%BD%C3%A1dost%20o%20ud%C4%9Blen%C3%AD%20kanonick%C3%A9%20mise.pdf>>.

Centrum pro katechezi Olomouc. *Kanonická mise ke katechetické službě ve farnostech – základní informace* [2016-04-16]. <<http://download.katechetiolomouc.cz/dokumenty/KANONICK%c3%81%20MISE%20KE%20KATECHETICK%c3%89%20SLU%c5%bdB%c4%9a%20VE%20FARNOSTECH.doc>>.

Diecéze litoměřická. Ke stažení [2016-02-15]. <<http://www.dltm.cz/ke-stazeni>>.

Diecézní katechetické centrum. Plzeňská diecéze. Stažení žádosti [2016-04-16]. <http://www.bip.cz/STAZENI/DOKUMENTY/pro_kneze/Zadost_o_kanonickou_misi.doc>.

Diecézní katechetické centrum litoměřické diecéze. Kalendář akcí [2016-04-15]. <<http://www.dkc.dltm.cz/node/11>>.

Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. [2016-03-05]. <<http://kc.bcb.cz/>>.

Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. *Žádost o kanonickou misi* [2016-03-05]. <<http://www.kc.bcb.cz/Formulare-ke-stazeni/Zadost-o-kanonickou-misi>>.

Diecézní katechetické středisko při Biskupství českobudějovickém. *Nultý výtisk měsíčníku Mikuláš* [2016-11-17]. <http://kc.bcb.cz/_d/01/Nulty-vytisk-mesicniku-Mikulas.pdf>.

JABOK. Historie. (31. 7. 2014) [2016-03-05]. <<http://www.jabok.cz/jabok/historie>>.

Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. Realizované akce [2016-03-23]. <<http://kpc.doo.cz/realizovane-akce/diecezni-setkani-katechetu/>>.

Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. Tříletý vzdělávací program Učitelství náboženství. [2016-03-17]. <<http://kpc.doo.cz/trilety-vzdelavaci-program/>>.

Katechetické a pedagogické centrum Ostrava. *Žádost o udělení kanonické mise pro vyučující náboženství* [2016-03-23]. <<http://kpc.doo.cz/wp-content/uploads/2008/05/Zadost-o-kan.-misi-15-16-formular.doc>>.

Katechetické centrum Biskupství brněnského. *Formulář žádosti o kanonickou misi* [2016-03-05]. <http://brno.biskupstvi.cz/kc/Formulare/Kanonicka_mise_zadost_aktualne.pdf>.

Katolická církev v ČR – Katechetická sekce ČBK. Katechetické kongresy [2015-11-12]. <<http://katechet.cirkev.cz/kongresy-katechetu/>>.

Katolická teologická fakulta UK. *Jednotný studijní plán* [2016-03-05]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-1280.html#5>>.

Katolická teologická fakulta UK. *Jednotný studijní plán* [2016-03-05]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-1281.html#5>>.

Katolická teologická fakulta UK. *Změna názvu studijních oborů*, č. j. 1593/07 ze dne 22. 6. 2007 [2016-02-02]. <<http://www.ktf.cuni.cz/KTF-528.html>>.

Ostravská univerzita v Ostravě. Charakteristika a cíle bakalářského studijního oboru Křesťanská výchova se zaměřením na vzdělávání (prezenční i kombinovaná forma studia) [2016-03-05]. <<http://www.osu.cz/index.php?id=3545>>.

Pastorační středisko – Katechetické středisko. *Žádost o kanonickou misi ke katechetické službě* [2016-03-15]. <<http://www.apha.cz/file/20560/zadost-o-km-2013-1.pdf>>.

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Studijní katalog pro akademický rok 2015/2016. Pedagogické asistentství pro ZŠ [2016-03-05]. <http://is.muni.cz/do/ped/stud/studk/2015_2016/P/BSPE_KR3_P_2013.html>.

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. Studijní katalog pro akademický rok 2015/2016. Učitelství křesťanské výchovy pro ZŠ [2016-03-05]. <http://is.muni.cz/do/ped/stud/studk/2015_2016/P/NZS_KR2_P_2013.html>.

Portál Ostravské univerzity v Ostravě. Programy a obory. Číslo oboru 7503T121 [2016-03-05]. <<https://portal.osu.cz/wps/portal/prohlizeni>>.

Sekce pro mládež ČBK – Asociace křesťanských sdružení mládeže. Celostátní setkání animátorů v Kroměříži. [online]. [1.4.2016]. <www.cirkev.cz/Media/CirkevOld/010849.doc>.

Svatojánská kolej – Vyšší odborná škola pedagogická. Pro uchazeče [2016-03-05]. <<http://www.svatojanskakolej.cz/pro-uchazece/>>.

Technická univerzita v Liberci. Portál. Prohlížení [2016-03-05]. <<https://stag.tul.cz/portal/studium/prohlizeni.html>>.

Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Seznam aktuálních oborů pro uchazeče o studium [2016-03-05]. <<http://www.tf.jcu.cz/studium-a-vzdelavani/jak-na-tf-v-roce-2015-16/nabizene-studijni-obory/seznam-aktualnich-oboru-pro-uchazece-o-studium>>.

Univerzita Palackého v Olomouci – Cyrilometodějská teologická fakulta. *Výroční zpráva o činnosti Cyrilometodějské teologické fakulty UP za rok 2007.* (27. 3. 2008) [2016-04-21]. <http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-dokumenty/2007_-_VZ_CMTF.doc>.

Univerzita Palackého v Olomouci – Cyrilometodějská teologická fakulta. Výroční zprávy CMTF UP 1999–2015 [2016-04-21]. <<http://www.cmtf.upol.cz/menu/uredni-deska/dokumenty-a-normy-cmtf/>>.

Seznam příloh

- 1. Úkoly katechetické sekce ČBK**
- 2. Seznam nepominutelných předmětů pro katechetické kurzy**
- 3. Příklady dalších dílčích výzkumných otázek**
- 4. Otázky z rozhovoru a dotazníku pro vedoucí diecézního katechetického střediska/centra**
- 5. Záznamy o práci – katecheze dětí / výuka náboženství římskokatolické církve**
- 6. Záznamy o katechezi – dospělí**
- 7. Katechetické kurzy v brněnské diecézi – počet absolventů**
- 8. Katechetické kurzy v pražské arcidiecézi – počet absolventů**

Přílohy

1. Úkoly Katechetické sekce ČBK

(zdroj: Organizační řád ČBK z roku 1995, 2002 a 2009)

„Pracovní naplnění pracovníka Národního katechetického střediska“ (1995, příloha č. 2)

- Připravuje každoročně rozbor současného stavu religiosity a účinků pastorační služby slova.
- Ze zjištěných účinků služby slova navrhuje "Program činnosti", který pak jednotlivá diecézní katechetická střediska rozpracovávají a realizují v závislosti na místních podmínkách.
- Navrhuje a připravuje způsob formace katechetů a jiných pastoračních pracovníků.
- Zabezpečuje vypracování a realizaci vhodných pomůcek pro katechezi.
- Napomáhá správné organizaci katecheze na celém území ČR.
- Navrhuje a po schválení zadává výzkumné práce související s pastorační činností služby slova, případně se na nich podílí.
- Spolupracuje s ostatními středisky pastorační služby: centrum pro rodinu, sekce pro mládež, školskou komisí, pastoračními radami,...
- Spolupracuje s MŠMT ČR v oblasti náboženské výchovy na školách
- Pravidelně alespoň čtyřikrát do roka svolává setkání pracovníků diecézních katechetických středisek a podílí se na odstraňování zjištěných překážek v katechezi.
- Spolupracuje s národními katechetickými středisky jiných států a účastní se seminářů a symposií s katechetickou tematikou, kde aktivně přispívá svými zkušenostmi.
- Vede vlastní evidenci dopisů a hospodaří s finančními prostředky, určenými pro vnější katechetickou činnost, o těchto finančních prostředcích vede zvláštní pokladní knihy.
- Spolupracuje s ostatními pracovišti Sekretariátu ČBK.
- Další práce koná podle pokynů předsedy Komise pastorační a sekretáře Katechetické sekce.

„Úkoly Katechetické sekce“ (2002, s. 32–33 a 2009, s. 40)

- sloužit pro potřeby katechizace, které se týkají všech diecézí na celém území ČR, zajišťuje publikace celonárodního významu, pořádá celonárodní kongresy, ve spolupráci se Sekcí pro sdělovací prostředky obstarává kontakt s hromadnými sdělovacími prostředky a další práce a úkoly, přesahující možnosti jednotlivých diecézí nebo oblastí,
- být ve službě diecézí a oblastí k šíření informací a katechetických projektů, ke koordinaci akcí ve spolupráci s diecézemi a řeholními společenstvími a k pomoci diecézím méně vybaveným ke katechizaci,
- koordinovat katechetickou činnost v celé ČR (zajišťovat výměnu zkušeností a pravidelnou spolupráci a komunikaci mezi jednotlivými diecézními centry),
- spolupracovat s katechetickými úřady v jiných zemích a účastnit se další katechetické činnosti na mezinárodní úrovni (VDK, čl. 269). Na základě této spolupráce informuje a inspiruje činnost diecézních katechetických center.

2. Seznam nepominutelných předmětů pro katechetické kurzy

(zdroj: *Katechetické směrnice ČBK* z roku 1994)

Teologické předměty

- základy fundamentální teologie a dogmatiky
- základy liturgiky a pastorální teologie
- katechetika
- biblistika (Starý a Nový zákon)
- základy morální teologie
- církevní dějiny
- duchovní život

Pedagogické předměty

- obecná psychologie
- psychologie dítěte
- pedagogika
- metodika katechezí

3. Příklady dalších dílčích výzkumných otázek

Jaká je hodinová dotace jednotlivých předmětů?

Jaká existuje materiální a metodická podpora (studijní literatura, pomůcky, metodiky, konzultace apod.)?

Jsou podporováni rodiče jako první katecheté svých dětí?

Jsou katecheté pojištěni?

Dostávají katecheté odměnu?

4. Otázky z rozhovoru a dotazníku pro vedoucí diecézního katechetického střediska/centra

- 1) Základní formace – Jakým způsobem probíhá a probíhala?
 - a. Katechetické kurzy – Od kdy v diecézi probíhají? Jak dlouho kurzy trvají? Kolik lidí jimi prošlo?
 - b. Vysokoškolské studium teologie – taktéž
- 2) Celoživotní (trvalá) formace – Jaké se konaly a konají pravidelné aktivity (semináře, přednášky, kurzy, duchovní obnovy...) během roku a jednotlivých let?
- 3) Probíhají a probíhala setkání katechetů na úrovni diecéze, vikariátů resp. děkanátů příp. farností? Jak často? S určitými tématy?
- 4) Jsou zvlášť podporováni katecheté pro specifické skupiny (např. pro ministranty)?
- 5) Jaká je míra spolupráce katechety s farářem? Jak je rozdělena spolupráce u katechezí v rámci příprav na svátosti a u systematických katechezí? (př. *katecheze provádí katecheta, farář „jen“ uděluje svátosti nebo část katecheze provádí farář (př. přípravy na svátosti) a část katecheta nebo katecheta příležitostně vypomůže nebo katecheta je kontrolován, případně je mu poskytována supervize apod.*)
 - a. Dostává katecheta odměnu?
 - b. Jak katecheta vnímá (respektive jak je veden k tomu, aby vnímal) morální a bezpečnostní odpovědnost?
 - c. Je katecheta v rámci své činnosti pojištěn?
- 6) Kanonická mise – Od kdy je vydávána? Jaké jsou podmínky udělení? (př. *žádost faráře na základě vzdělání a osobní zkušenosti s „uchazečem“, žije prakticky z víry, nedává pohoršení; zavazuje se k další formaci apod.*)
- 7) Kolik laiků, kolik duchovních (kněží a jáhnů) a kolik řeholníků bylo v roce 2014/2015 formováno jako katechetů?
- 8) Středisko
 - a. Kdy bylo založeno, s jakým názvem, (příp. při které instituci, např. pastorační středisko/centrum)?
 - i. Jaké má poslání?
 - ii. Kolik osob (zaměstnanců) středisko má a s jakou povinností / náplní práce?
 - b. Jak se měnila péče o katechety?
 - i. Jaký je v roce 2014/2015 počet katechetů vzhledem k počtu katechizovaných?
 - c. Myslíte si, že by vaše působení na katechety mělo vypadat jinak?
 - i. Co se nejvíce (po)vedlo/vede?
 - ii. Vyskytla se nějaká překonaná (nepotřebná) aktivita?
 - d. Na co byl a je kladen při formaci (základní i celoživotní) důraz? Jaký je podíl složek při formaci katechetů (př. teologie, pedagogika, bezpečnost apod.)?
 - e. Jakým způsobem informuje středisko o akcích pro katechety? (např. elektronický měsíčník)
 - f. Spolupracuje či spolupracovalo středisko s dalšími středisky/centry v diecézi (příp. jinými institucemi, např. teologická fakulta) v rámci formace a vzdělávání katechetů?

Katechetické středisko
Arcibiskupství pražského
160 00 Praha 6 - Dejvice, Thákurova 3
telefon: 220 181 317, email: adsks@apha.cz

Seznam účastníků a jejich docházka

jméno a příjmení		datum
—		
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

Poznámky:

katecheze dětí / výuka náboženství římskokatolické církve

Záznamy o práci

ve školním roce/.....

..... katecheta: číslo kanonické mise:
..... třída / skupina: typ katecheze:
..... místo (fara, škola): příslušný duchovní správce:
..... podpis duchovního správce a razítko ŘKF:	

Cíl výuky v tomto školním roce /v záznamovém období/:

Celoroční tematický plán:

celoroční termínový plán:	září
	říjen
	listopad
	prosinec
	leden
	únor
	březen
	duben
	květen
	červen

/záznam bude po ukončení výuky uložen v příslušné ŘKF/

[illegible]

Záznamy o návštěvách a hospitalcích:

datum	jméno	hodnocení
-------	-------	-----------

	jmeno a prijmeni	kontakt (rodič, zákonný zástupce) - důvěrné
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

Poznámky:

7. Katechetické kurzy v brněnské diecézi – počet absolventů

(zdroj: ŠPAČKOVÁ, Marie. Vzdělávání laiků v brněnské diecézi – historie a současnost. *Dialog Evropa XXI. Revue pro křesťanskou orientaci ve vědě a kultuře* 2015, roč. 25, č. 1–2, s. 84–85.)

Katechetický kurz do roku 2002

Školní rok/roky	Místo konání	Počet absolventů
1989/1990	Brno	100
1990/1991	Brno	314
1991–1993	Brno	399
1993/1994 + 1993–1995	Brno + Znojmo	209 + 77
1994/1995 + 1994–1996	Brno + Žďár nad Sázavou	253 + 163
1995/1996	Brno	253
1996/1997	Brno	146
1997/1998	Brno	178
1998/1999	Brno	182
1999/2000	Brno	199
2000/2001	Brno + Znojmo	129 + 81
2001/2002	Brno	120

Teologické kurzy od roku 2002

Školní rok	Místo konání	Počet absolventů
2002/2003	Brno	130
2004/2005	Brno	184
2006/2007	Brno	118
2008/2009	Brno	113
2010/2011	Brno	81
2012/2013	Brno	128
2014/2015	Brno	116

Kurzy Katecheta od roku 2002

Školní rok	Místo konání	Počet absolventů
2003/2004	Brno	77
2005/2006	Brno	77
2007/2008	Brno	68
2009/2010	Brno	76
2011/2012	Brno	69
2013/2014	Brno	58
2015/2016	Brno	-

8. Katechetické kurzy v pražské arcidiecézi – počet absolventů

(zdroj: interní materiály Pastoračního střediska Arcibiskupství pražského; osobní konzultace s P. doc. Ing. Mgr. Alešem Opatrným, Th.D.; interní materiály Katechetického střediska Arcibiskupství pražského.)

Školní rok/roky	Počet absolventů
1992/1993	(nedohledáno)
1993/1994	31
1994/1995	16
1995-1997	11
1997-1999	49
1999-2001	24
2001-2003	25
2003-2005	24
2006-2008	33
2008-2010	25
2009-2012	20
2012-2014	19
2014-2016	-